

Atos

Jesus mejũũ do ramoo bok do paa panyyg n'aa hahỹỹh

P'op Hagä Do Sahee Jesus ky n'aa enooh do panyyg n'aa hahỹỹh

¹⁻² Teopiro, õm ti ỹ ma erih. Pooj jé ỹ erii wät doo gó, ỹ erii wät sahõnh hẽ Jesus mo haj'aa paah, tama metëek do paa na-ãaj hẽ, hỹ pong jé Jesus bas'ëeg kãn P'op Hagä Do an'oo bã. Hỹ pong jé tabasëek do pooj jé, P'op Hagä Do Sahee kyy gó, tamejũũ do sa hã, tasëew hõm do sa hã, Jesus maher'ood hõm nyy d' rabad'oo da. Sahõnh hẽ ti ỹ erii wät, pooj jé ỹ erih do hã.*

³ Ti m' Jesus dajëp jawén paa bã kã m', Jesus kas'ee wät sa hã. Baad takas'ee wät sa hã. Baad tametëeh sa hã rah'yy kadaw'uuh hyb n'aa, edëb wät né hẽ rabahapäh hyb n'aa. Hajõõ nuu me takametëeh sa hã. 40 m' ta ãh takas'ee wät sa hã. Taher'oot mã sa hã ji P'op Hagä Do bag'ãas do ky n'aa, ji tah'yyb mahũũm do ky n'aa. ⁴ Ti m', ta see pé noo gó m', sa sii tabawëh noo gó m', hahỹỹ d' mã tamejũũ sa hã:

—Panang Jerusarënh bã bë ayyw dó. T'iĩ hënh da bë gada Ee ky n'aa enooh doo, ta Sahee, bë hã ỹ her'oot do paah. ⁵ Hahỹ né hẽ ti ỹ her'oot do paah: “Jowãw nu gahem'uun do nu gemuun wät naëng me. Dooh ta ãh hajõõ bã, bë hã P'op Hagä Do banoo ta Sahee bë h'yyb tym gó, bë tah'yyb mahũũm hyb n'aa” —nãng mã Jesus ta mejũũ do sa hã.

* 1:1-2 Rukas ti mo haj'aa hahỹ kerih doo. Jesus ky n'aa hanãm do tii, pooj jé terii wät doo.

⁶ Ti m' ta see pé noo gó, rakata padëek bä séd hã, tamehej'ũũ do reanh Jesus hã. Hahÿÿ d' mä sa kyyh:

—Hahÿÿ hã mabanoo ãã hã, Isaraéw buuj hã, ãã wahë n'aa, ãã tabahag'ããs hyb n'aa? —näk mä sa kyyh ta hã.

⁷ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Dooh bë panyyg enäh do jawén tado bä, Ee ky däng do heen n'aa ta hejój hã. Dooh ti hyb n'aa tado bä. ⁸ P'op Hagä Do Sahee bajëë suun bä bë h'yyb tym gó, tii bä da bë h'yyb tym hejoonh, këh ÿ n'aa bë baher'oot hyb n'aa. Këh ÿ n'aa bë her'ood da panang Jerusarënh bä, Judah häj n'aa bä, Samarija häj n'aa bä na-ãäj da. Badäk hahÿ haw'ãäts hë da bë baher'oot këh ÿ n'aa —näng mä Jesus kyyh sa hã.

⁹ Ti m' ta ti taher'oot do jawén paa bä kä m', P'op Hagä Do masäg kän hÿ pong jé. Sa matym gó né hë tabasëek. Wë puh ejën wät mä rawén nahapëë wäd kän. ¹⁰ Rabahag'ããs bä Jesus hasëek doo, nayyw hë m' rakasee pawóp hë ajyy sa pa. Hewak mä sa saroor. Æãs mä tii. ¹¹ Ti m' ããs raky hadoo sa hã:

—Hëd n'aa babä bë bab'ëëh, wë hã bë baheg'ããs, Garirej buuj? —näk mäh. —Ti né hë Jesus bë mahang hawät doo, hÿ pong jé hasëek doo, ti né hë da paa me hahyng. Bë hapäh do hadoo tabasëek, ti hadoo né da tabahyng p'aa hënh —näk mä ããs sa kyyh sa hã.

Judas Ikarijot jawén buuj resoos do panyyg n'aa hahÿÿh

¹² Ti m', tii b' naa, waëë joom oriib banäng doo bä naa, rababaaj nä Jerusarënh panang hënh. Dawëë nado m' tii. Judah buuj sa hã Mosees ky n'aa jaw'yyk do tanoo do rabeheb'ooh do Saab hã, ti pénh mä tii. ¹³ Ti m' rakajaa bä m', rabajëë p'ëë mä ta gawakō p'op gadäk doo gó, rabahej'eenh doo hënh. Hahÿÿ d' paa m' kata j'eenh do sa häd: Peed, Jowāw, Tsijaag, Æn-Deréh, Pirip, Toméh, Batoroméw, Matew, Tsijaag Aw-Pew t'aah, Simaw Serot,

Judas Tsijaag t'aah. ¹⁴ Sahõnh hē ta ti rakahet'aa, Jesus wakãän, Marija (Jesus ȳyn), ȳyj wób sa sii, séd hã raky n'aa etsēē hyb n'aa.

¹⁵⁻¹⁶ Ti m', ta see pé noo gó Jesus hã h'yy ka'eeh do rakataa séd hã. (120 hyb n'aa hadoo mä ti kata pad'ëek doo.) Ti m' Peed bas'ëëg gëēt sa mahang, ti m' taky hadoo sa hã:

—Bē maa newē kēh ȳy, wakãh haa —näng mäh. —P'ooj ub ēr wahē makū Dawi häd näng doo, P'op Hagä Do Sahee kyy gó taheer'oot Judas Ikarijot makū ky n'aa, P'op Hagä Do kyy kerih do paa gó. Dawi erih do paah, P'op Hagä Do kyy kerih doo gó, ti d' né paa Judas ky n'aa. Jesus maso däk do metëē n'aa ti Judas Ikarijot. ¹⁷ ã see paa né tii, ã kanatëē paah. ¹⁸ (Jesus majĩ sa moo gó tan'oo däk do sãm n'aa me tamets'ëē hõm tób hood pan'aa. Ti m' ta jawén tabadëē hyng p'op naa ta nuu paa me. Sahõnh mä taganabäh hõm. Ta j'aa tyd mä gatsëk. ¹⁹ Ti m' sahõnh hē Jerusarēnh buuj raky n'aa napäh bã m', ta häd ramaneëēnh “ta majyyw hood” ta tób hood paah. Sa kyy me ramaneëēnh Akaredãm) —näng mä Peed kyyh.

²⁰ Ti m' taky hadoo ēnh:

—P'op Hagä Do kyy kerih do paa hã, Saaw-Mo hã, takerii däk Judas Ikarijot ky n'aa. Hahȳy da takerii däk:

“Ta tób paah, dooh ta yt hagëē wät pé.”†

Saaw-Mo see hã takerii däk hahȳy da:

“Taw'ãäts hē ta see ta jawén buuj”,‡ näng mä Peed kyyh, P'op Hagä Do kyyh taheer'oot do Saaw-Mo hã.

²¹⁻²² Ti m' Peed ky hadoo:

† 1:20 Saaw-Mo 69.25 ‡ 1:20 Saaw-Mo 109.8

—Ti hyb n'aa, taw'ãäts hē ēr esoos hapäh do seeh, Jesus Jowãw nu gahem'uun do nu gemuun noo gó, Jesus hawät noo gó ãã mahang, tabasëek jawén paa bã hapäh doo. Ti né hē da ãã ky hata. ãã sii her'oot do pan'aa, Jesus ganä wät do tadajëp jawén paa bã ky n'aa —näng mä Peed kyyh sa hã.

²³ Ti m' rah'yy kajäk pawóp hē ajyy. Hahÿÿ d' paa m' sa häd: Joséh, Bar-Saba ramaneëenh doo (ta häd see ramaneëenh Jus-To). Ta see häd mä Matsijas. ²⁴⁻²⁵ Ti m' hahÿÿ da Jesus hã h'yy ka'eeh do raky n'aa etsëe:

—Jesus, baad mah'yyb hapäh ãã sahõnh hē —näk mäh. —Mametä jaa ta ti masëew däk do Judas jawén buuj, mamejüü do see tabadoo hyb n'aa ta jawén buuj. Dooch Judas maküü mamejüü do see tado wäd bã. Ahõm nesaa do tamoo wät do sãm tagadoo hënh —näk mä sa kyyh Jesus hã.

²⁶ Ti m' pä taah hã raberii padëek sa häd. Ti m' ramekuuj bong pä taah, ti m' pä t'aah adëe hyng tüü. Ti m' rabaheg'ããs. Matsijas häd mä ta hã. Ti hyb n'aa 12 rabado däg kän p'aa hënh Jesus mejüü doo.

2

Jäm Pën-Tekos häd näng do noo gó P'op Hagä Do Sahee bahyng do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m', jäm Pën-Tekos häd näng do noo gó m', séd hã m' sahõnh hē Jesus hã h'yy ka'eeh do rakata padëek sét tób yt hã. ² Ti m' nayyw hē, hÿ pong jé naa ky ganä däk bah'ood tak'ëp hana do ky hadoo mäh. Tób rayd t'oonh do haw'ãäts hē m' maa ena ta ti kyyh. ³ Ti m' rabahapäh, tëeg hõõ hadoo mä tabehüüm sa hã. ⁴ Ti m' sahõnh hē kat'aa do sa h'yyb tym gó P'op Hagä Do Sahee bajëng, tabanyy däk hyb n'aa. Baad mä sa h'yyb tamahüüm. Ti m' radu

doo ta wób sa kyy me rer'oot doo. P'op Hagä Do Sahee anoo do hadoo sa hä, ti hadoo né m' rer'oot.

⁵ Ti noo gó m' ti abong mä Jerusarēnh panang bä Judah buuj, P'op Hagä Do hyb n'aa jew'yyk doo, badäk hahÿ haw'ääts hē häj n'aa bä naa han'aa doo. ⁶ Ti m' bah'ood hadoo do kyyh ramaa napäh bä m', séd hä m' rakata padëek. Ramaa napäh Jesus hä h'yy ka'eeh do ramer'oot mä sa kyy me. Sahōnh hē häj n'aa s'ee hēnh han'aa do sa kyy me m' ramer'oot. Ti hyb n'aa m' rameuuj bong. ⁷ Tak'ëp rameuuj bong mäh. Ti m' raky hadoo:

—H'ëed hado hÿ ēh? —näk mäh. —Sahōnh hē her'oot doo, Garirej häj n'aa buuj né ti hÿh —näk mäh. ⁸ —H'ëed hyb n'aa ti rabahajaa sahōnh hē er kyyh rer'ood bä? Er maa napäh rer'oot do er kyyh —näk mä sa kyyh. ⁹ —Er mahang ti abong Par-Tos häj n'aa babuj n'aa, Medija häj n'aa bä naa, Mesopotām babuj n'aa, Judah häj n'aa bä naa, Kapados häj n'aa babuuj, Pōn-Tus häj n'aa babuuj, Asija häj n'aa babuuj, ¹⁰ Pirikija häj n'aa bä naa, Pam-Pirija häj n'aa bä naa, Esit häj n'aa bä naa, Ribija häj n'aa Sirené nedaa bä naa ta wób —näk mäh. —Ti abong na-āāj hē panang Roma häd näng doo bä naa ta wób. ¹¹ (Er mahang ti abong Judah buuj heh'äät ub doo. Ta wób Judah buuj nadoo do né paawä, Mosees ky n'aa jaw'yyk do raky daheeh Judah buuj rabahed'oo doo da.) Tsyd dëeg hä, Keret häd näng doo bä naa ta wób. Arab häj n'aa babuuj ta wób. Er sahōnh hē er maa napäh er kyy me P'op Hagä Do tak'ëp haj'ap do mo haj'aa rer'oot doo —näk mä sa kyyh.

¹² Ti m' sahōnh hē rah'yyb manepëe bong. Rameuuj bong mäh. Ti m' sa da hadoo do hä rabeanh:

—H'ëed hado hahÿ ēh? —näk mäh.

¹³ Dooh. Ti a'oom sa h'yyb —näk mä ta wób. Raky n'aa ej'ees mäh.

¹⁴ Ti m' Peed, 11 hedoo do Jesus mejũũ do wób, sa sii tabas'ëëg gëët. Ti m' kata pad'ëëk do sa hã tabaher'oot. Tak'ëp mã ta kyyh. Ti m' taky hadoo:

—Judah buuj, wakãn haa, Jerusarënh buuj na-ããj hë, baad bë maa newë bë ÿ maher'oot doo —näng mäh. —ÿ her'oot bë hã hahÿ bë hapäh do ky n'aa —näng mäh. ¹⁵ — Ha'oom doo, bë ed'oo hahÿ ajyy. Dooch raoom bä. Bãp paa nä. Dooch ji aoom bä nayyw hë bãp paah. ¹⁶ Hahÿ bë hapäh doo, P'op Hagä Do ky n'aa rod Jowéw häd näng do her'oot do paah. Hahÿ da m' ta kyyh:

¹⁷ “Sahõnh hë tagawatsig pooj jé,
näng mã P'op Hagä Doo,
ÿ anoo da Sahé ÿÿ sahõnh hë badäk hahÿ haw'ãäts hë
habong do sa hã.
Bë taah, bë toog na-ããj hë raher'oot da ta jawén ganyyh
do ky n'aa.
S'ëëh hadoo da pahëew sa hã.
Wahëh s'ëëh enäh da.

¹⁸ Wë ÿ moo bok do sa hã né da ÿ banoo da ti noo gó Sahé
ÿÿ.

ÿ anoo ajyy sa hã, ÿÿj sa hã na-ããj hë.
Ti hyb n'aa ta jawén ganyyh do pan'aa raher'oot da.

¹⁹ Wë hã ÿ pehuunh da tak'ëp had'op doo.
Tũũ ta heen n'aa ÿ metëëh da.

Majyyw, tëëg hõõh, atsyg na-ããj hë ÿ metëëh da.

²⁰ Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ahyng do pooj jé,
ti noo gó né hë, papÿÿj badagyb däk da.
Kamarab ty hahiin majyyw hado däk da.
Tak'ëp da tabanäm, hetsooh né hë da,
gabarëëh do bag hadoo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hahyng
noo gó.

²¹ Sahõnh hẽ Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hã ky n'aa etsẽ doo,
wẽ ỹy da sa h'yyb tym edëp ỹ an'oo bã.”*

²² Ti m' Peed ky hadoo ênh:

—Isaraéw buuj, bë maa newë hahỹyh —näng mäh. —
Jesus Nasaréh buuj pehuunh tak'ëp hadoo doo. Tametëeh P'op Hagä Do hejój. P'op Hagä Do né hẽ ti hanoo ta ti ta hã, baad P'op Hagä Do h'yyb däng ta hã ji bahapäh hyb n'aa. Bë hapäh né hẽ tii. ²³ Ti né hẽ Jesus ran'oo däk do bë moo gó, p'ooj ub P'op Hagä Do h'yyb däng do hadoo né hẽ. Ti né hẽ Jesus bë daj'ëep doo, bë epëëm däk doo. Ajyy P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ky nadah'eeh do bë mejũũ repëëm däk. ²⁴ Tii da bë badoo né paawä, Jesus ganä wät dejëp do mahang P'op Hagä Do an'oo bã. Tadajëp jawén paa bã, edëb wät P'op Hagä Do an'oo bã. Tii d' tawén d'oo, dooh dajëb haja bã taj'aa ketsëe bã Jesus hã. ²⁵ Hahỹy da ër wahë makũ Dawi her'ood däk do paa Jesus ky n'aa:

“Matym ỹy gó Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ỹ hapäh had'yyt hẽ,
pój ỹy jé tabahõm. Hup ỹy hënh tabawät do hyb n'aa,
dooch ỹ h'yyb eỹym bã.

²⁶⁻²⁷ Ti hyb n'aa ỹ h'yy gadajang,
ti hyb n'aa ỹ ma ejäm ỹ tsebé do hyb n'aa.
Dooch kamak ỹ n'aa meréd bã ỹ radakä jëng doo hënh.
Dooch man'oo bã a karom tsyt hẽ a wẽ moo wät do ta
kamağ n'aa karejä bã.

Ti hyb n'aa, dooch ỹ eỹym bã ỹ dajëb né paawä.

²⁸ Hã ỹ mametëeh ta tyw n'aa hỹ pong jé hahõm doo,
ji awäd had'yyt doo hënh.

Tak'ëp ỹ tsebé a matym gó man'oo bã”,† näng mä Dawi

* 2:21 Jowéw 2.28-32 † 2:28 Saaw-Mo 16.8-11

Jesus ky n'aa hã.

²⁹ Ti m' Peed baher'oot ěnh sa hã:

—Wakãh haa —nãng mãh. —Wyt ta maab hẽ ti ŷ her'oot do bẽ hã. Ěr wahẽ makũ Dawi, ta ti her'oot do paah, dajęp. Radakã jęng. Da hẽ ti anãng nã ěr panang bã ta kamag n'aa paa hood. ³⁰ Noo ese ti Dawi makũũh, P'op Hagã Do ky n'aa rod seeh. Dooch ta daaj hẽ ta ky n'aa taher'ood bã. Tahapãh né hẽ ky kaneh'ỹýt doo me P'op Hagã Do ky n'aa enooh do paa ta hã. Ti awät, P'op Hagã Do ky n'aa enooh ta hã, Dawi panaa see ěr wahẽ pan'aa tabahadoo hyb n'aa ta jawén buuj. ³¹ Ta jawén hawät do tahapãh do hyb n'aa Dawi makũ wén her'ood däk, Kristo, P'op Hagã Do H'yyb Dãng Do ky n'aa, Kristo dajęp do jawén paa bã ganã wät do ky n'aa. Dooch P'op Hagã Do H'yyb Dãng Do radakã jęng doo hẽnh tayyw bã, tanooh. Dooch ta kamag n'aa karejã bã, tanooh. ³² Ta ti Jesus, ta ky n'aa bẽ hã ŷ her'oot doo, ti né hẽ P'op Hagã Do an'oo bã edëb wät p'aa hẽnh. Taganã wät jawén paa bã, ãã sahõnh hẽ ãã bahapãh, ta ky n'aa ãã wén maher'oot. ³³ Hỹ pong jé tabasëëk P'op Hagã Do an'oo bã. P'op Hagã Do hub hẽnh tabasooh P'op Hagã Do an'oo bã, ta sii tabag'ããs hyb n'aa. Tii bã ta Yb an'oo däk ta Sahee ta hã, ěr hã taky n'aa enooh do paah. Ti né hẽ hỹỹ kã tanoo do ãã hã kã. Ti né hẽ ti bẽ maa newëë doo, babã bẽ hapãh doo. ³⁴ Dooch Dawi makũ hỹ pong jé hasëëk do tado bã. Ti hadoo né hẽ hahỹỹ da ta kyyh:

“Wahẽh ŷỹ hã P'op Hagã Do ky hadoo:

‘Aso hup ŷỹ hẽnh, si ŷ mabag'ããs hyb n'aa.

³⁵ Tii bã kã da a majĩĩ da ŷ nes'ëëm,

õm da raky daheeh ŷ an'oo bã.’ ” †

† 2:35 Saaw-Mo 110.1

Tii da né Peed kyyh Dawi erih do paa hã P'op Hagä Do kyyh.

³⁶ Ti m' Peed ky hado kãn sa hã:

—Isaraéw buuj, wakãn haa, bë ÿ maher'oot baad ub, bë sahõnh hẽ baad bë bahapäh hyb n'aa ti hahÿÿh: Ta ti Jesus, bë epëëm däk doo, P'op Hagä Do an'oo däk tak'ëp hyb n'aa jawyk tabado däk hyb n'aa, Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do tabado däk hyb n'aa na-ãäj hẽ —näng mä Peed kyyh.

³⁷ Ti m' kat'aa do ramaa napäh bä m' Peed kyyh, tak'ëp mä rah'yy ketón bong. Ti m' rabeaanh Peed sa hã:

—Wakãn haa, —näk mäh —nyy da ër bad'oo hÿÿ kä?

³⁸ Ti m' Peed ky hadoo:

—Taw'ãäts hẽ bë h'yy kawareem P'op Hagä Do wë. Taw'ãäts hẽ Jesus Kristo häd gó bë ranu gemuun hõm, ta ti heen n'aa. Tii da nesaa do bë h'yyb tym gó hanäng do P'op Hagä Do awug hõm da. Tii bä da tanoo da ta Sahee bë hã —näng mäh. ³⁹ —Bë hã, bë panaa hã, ta wób hã na-ãäj hẽ dawëë habong do P'op Hagä Do mahãnh taky n'aa enooh paa ta Sahee. Sahõnh hẽ tanaëënh do sa hã taky n'aa enooh ta tii —näng mä Peed kyyh kata padëëk do sa hã.

⁴⁰ Ti m' hajõng Peed her'oot nä sa hã. Tak'ëp tabetsëë sa hã rah'yy kawareem hyb n'aa. Hahÿÿ da ta kyyh:

—Bë kedëëb, ky nes'aa do sa nemuun bë P'op Hagä Do narejãä hyb n'aa —näng mäh.

⁴¹ Ti m' ranu gemuun hõm mä Peed her'oot do gad'oo doo. Kata däg kãn mä P'op Hagä Do hã h'yy ka'eeh do sa hã. Kata däk doo kä ti noo gó tahyb n'aa pé 3 miw. ⁴² Baad mä rahyb n'aa matakëë 12 hedoo do Jesus mejũũ do rama metëëk do hã. Séd hã had'yyt hẽ rababong. P'op Hagä Do sii raber'oot, ta hã raky n'aa etsëë. Raganebäh hõm pãw,

sahõnh hẽ rabawa, Jesus sa hyb n'aa dajëp do rahyb n'aa esee hyb n'aa.

⁴³ Hajõk do rameuuj bong mä Jesus mejüü do rametëek doo, rapehuunh do hyb n'aa. Tak'ëp né hẽ rapehuunh mäh. ⁴⁴ Séd hã rababok Jesus hã h'y'y ka'eeh doo. Sahõnh hẽ sa ma sa hã né hẽ rabetyn. ⁴⁵ Ti m' res'ëëm sa ma sa wë hanäng doo. Ta säm retyn hõm mä sahõnh hã, wë bedoh do sa hã. ⁴⁶ P'op Hagä Do tób n'aa wahoo gó, séd hã Jesus hã h'y'y ka'eeh do rakahet'aa had'y'yt hẽ. Sa tób yt hã séd hã sa tä rabawëh, sa waa rabawa, rah'y'yb tsebé do hyb n'aa, baad tabahadoo do hyb n'aa sa h'y'yb. ⁴⁷ P'op Hagä Do rama ejäm, P'op Hagä Do raj'aa etsë do ky n'aa raheer'oot. Sahõnh hẽ ta wób ragen'aak Jesus hã h'y'y ka'eeh doo. Ti m' Jesus an'oo bä ta hã h'y'y ka'eeh do kahüüm magyys hẽ.

3

K'y'y gadóm do Peed haso däk do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' ta see pé noo gó, tug bä, Peed Jowāw daheeh rabah'üüm P'op Hagä Do tób n'aa hẽnh, P'op Hagä Do hã Judah buuj raky n'aa hetsë do heen n'aa gó m'. ² Tób wahoo n'aa hadë noo bä aj'y'y k'y'y gadóm do bahäng. Ta hã d' né hẽ tahenäng noo gó. Ta noo “Hanäm Doo” ramaneëënh doo bä tabahäng. T'ïi hẽnh ramana had'y'yt hẽ, dajëer tabetsëe hyb n'aa hejëng do sa hã. ³ Ti m' tabahapäh bä Peed Jowāw daheeh hajëe p'ëe doo, tetsëe mä sa hã. ⁴ Ti m' rabaheg'ãäs ta hã, ti m' Peed ky hadoo:

—Mahegãã wë —näng mäh.

⁵ Ti m' aj'y'y hyb n'aa matakä däk mäh. Ranoo ted'oo dajëer ta hã. ⁶ Ti m' Peed ky hadoo ta hã:

—Dooch wë ÿ hanäng pé k'ãäts tęg gabarëeh doo, hewak do na-ãäj hẽ. Wë ÿ hanäng do ÿ anoo da Jesus Kristo, Nasaréh buuj ky gabuuj: Awäd däg! —näng mäh.

⁷ Tii bä m' Peed moo ej'ooj sөөk mäh. Ta hub me m' tamoo ej'ooj sөөk. Ti m' nayyw hē ta tsyym bahub däk. ⁸ Tabas'өөg gөөt bä getsөg wät mäh. Ti m' tadu doo tabawäd däk. Ajөө suun kән mä sa sii P'op Hagä Do tób n'aa wahoo gó, awäd däk mäh, getsөk mä tawäd bä. P'op Hagä Do m' taj'aa etsөө wät. ⁹ Ti m' sahõnh hē rabahapäh bä hawäd däk doo, P'op Hagä Do taj'aa etsөө däk bä, ¹⁰ raky hadoo:

—Ti né paa ər hep'өөh doo, tób noo bä “Hanäm Do” häd näng doo bä hahäng doo, dajөөr hetsө doo —näk mä sa kyyh.

Ti m' rahyb n'aa meuuj bong mä hawäd däk do hyb n'aa.

¹¹ Ti m' ta tii kä aj'yy hawäd däk doo, dooh m' teréd bä Peed Jowāw daheeh. Ti m' sahõnh hē t'ii hēnh rawaj'aa padөөk, raheg'ääs hyb n'aa. Saromāw häd näng doo bä rabab'өөh. ¹² Ti m' Peed rabab'өөh bä m' ranu sabug däk. Ti hyb n'aa m' Peed ky hadoo sa hã:

—Isaraew buuj —näng mäh. —H'өөd hyb n'aa bө meuunh? H'өөd hyb n'aa ää wө bө baheg'ääs? Ää ky gabuuj bө ed'oo, baad P'op Hagä Do hã ää h'yy kasadä do hyb n'aa bө ed'oo, ti aj'yy bawäd däk —näng mäh. ¹³ — P'op Hagä Doo, Abaraäm, Isak, Jakóh rah'yy kaha'eeh doo, ər wahө makü rah'yy kaha'eeh doo, ti hanoo tak'өp Jesus kawehөө däk hyb n'aa. Ti né hө bө an'oo däk paa ta wób sa moo gó tadajөp hyb n'aa. Baad né paawä Pirato beréd hõm tabahõm, bө ty n'aa ges'yyk. ¹⁴ Bө h'yy kawareem baad had'op do wө, P'op Hagä Do karән doo da hawät do wө. Bө mejüü Pirato beréd hõm ta da hadoo do dahej'өөp doo, Jesus jawén buuj. ¹⁵ Bө daj'өөp paa ji hed'өөp doo. Ti hadoo né hө, P'op Hagä Do an'oo bä taganä wät p'aa hēnh. Ää sahõnh hө, baad ub ää bahapäh ta tii, ta ky n'aa ää wén maher'oot. ¹⁶ Jesus häd gó ää h'yy ka'eeh do hyb n'aa, hahÿ aj'yy bө hep'өөh do wén k'yy hub däk. Ji h'yy

ka'eeh do hyb n'aa Jesus häd gó né hē tawén has'oo däk, baad ub bë bahapäh doo kä —näng mä Peed sa hä.

¹⁷ Ti m' taky hadoo ênh:

—Wakän haa —näng mäh. —ÿ hapäh, dooh bë h'yy ganyy bä, bë wahë n'aa na-ãäj hē, tii da bë bad'oo do paa Jesus bë rejãã noo gó. ¹⁸ Tii da né hē takaja däk P'op Hagä Do an'oo bä, ta pooj jé sahõnh hē ta ky n'aa rod raher'oot do paa Kristo ky n'aa hä. Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo, ahoop mä da dajëb, raher'oot paah. ¹⁹ Ti hyb n'aa, taw'ãäts hē bë t'yyd kamehïin bë bad'oo do hä. Bë h'yy kawareem, P'op Hagä Do hä bë h'yy ka'eeh, nesaa do bë h'yyb tym gó hanäng do tabawug hõm hyb n'aa, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do bë tah'yyb en'yym hyb n'aa, ²⁰ Jesus, Kristo, p'ooj ub bë hyb n'aa tasëm do P'op Hagä Do mejüü hyb n'aa bë mahang —näng mäh.

²¹ Ti m' Peed ky hadoo ênh:

—Hÿ pong jé Jesus bagä nä, takajaa bä kä sahõnh hē P'op Hagä Do benäm doo. Tii da né hē p'ooj ub taky däng tabad'oo ta ky n'aa rod tsyt hē ta wë kasëew bong do raher'oot do hä. ²² Hahÿÿ da m' taky n'aa enooh do Mosees her'oot do hä: “P'op Hagä Do ky n'aa rod ÿ hadoo doo da Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, P'op Hagä Do bë h'yy kaha'eeh do an'oo bä bë mahang ganyyh da. Bë ky dahé da ta kyyh taheer'oot doo. ²³ Jé ta hä ky nadaheeh doo, dooh né hē P'op Hagä Do gado wäd bä ta karapee mahang”, *näng Mosees kyyh —näng mä Peed.

²⁴ Ti m' Peed ky hadoo ênh:

—Sahõnh hē P'op Hagä Do ky n'aa rod, Samuéw, P'op Hagä Do ky n'aa rod wób na-ãäj hē Samuéw jawén her'oot doo, raher'oot paah, da hē ër mahang Jesus bad'oo doo. ²⁵ Bë né hē ti gadoo do pan'aa P'op Hagä Do ky n'aa enooh

* 3:23 Dew-Teronom 18.15, 18, 19

do paa ta ky n'aa rod sa hã. Bë né hë ti gadoo do pan'aa ër wahë makû sii P'op Hagä Do kaner'oot doo. Hahÿÿ da P'op Hagä Do ky däng do paa ër wahë makû Abaraãm hã: “Sahõnh hë badäk hahÿÿ hã habong do raky n'aa kedëng da a panaa see† hyb n'aa”,‡ näng mäh.

²⁶ Ti m' taky hado kãn:

—Ta t'aah P'op Hagä Do ganyy wät jawén paa bä, pooj jé tamejüü bë wë, bë taky n'aa edëng hyb n'aa, bë tah'lyyb wareem hyb n'aa nesaa do bë moo bok do mahãnh.

4

Sinedirijo ajyy n'aa raky ge'yÿm do Peed Jowãw daheeh panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m', P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh doo, P'op Hagä Do tób n'aa hagã n'aa sa wahë n'aa, Saduséw häd enäh do na-ãäj hë, an'aa Peed Jowãw daheeh rabaher'oot bä hajök do mahang. ² Tii kä m', han'aa do tak'ëp mä rakawajãän, Peed Jowãw daheeh rama metëëk do hyb n'aa ti Jesus edëb wät dajëp do paa P'op Hagä Do an'oo bä.* ³ Ti m' rameso padëëk Peed Jowãw daheeh. Tüüh däg mä papÿÿj rawén dewäts bëëh dó, jat'iip hadoo rabaher'oot hyb n'aa. ⁴ Ti hadoo né hë, hajök raky daheeh Jesus ky n'aa Peed raheer'oot doo. Kahüüm magyys hë Jesus hã h'yy ka'eeh doo. ⁵ miw däk mä tahyb n'aa péh.

⁵ Ti m' jati pé Judah buuj sa wahë n'aa, sa wahë n'aa wób, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ãäj hë, Jerusarënh bä rakata padëëk rabaher'oot hyb n'aa. ⁶ Ti abok sa mahang P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'äät do Anas häd näng doo,

† 3:25 Jesus né hë ti Abaraãm panaa see , taky däng doo.

‡ 3:25 Genesis 22.18, 26.4 * 4:2 Saduséw sa hã ji dajëp jawén paa bä, dooh ji ganä wäd bä p'aa hënh.

Kajapas, Jowāw, Aresān, ajyy wób na-āāj hē P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa wakään. ⁷ Ti m' ramejũũ ramena b'ëeh Peed Jowāw daheeh sa wë. Ti m' radu doo reanh doo. Hahỹỹ da m' sa kyyh:

—H'ëed hejój me, jaa kyy gó aj'y y k'y y gadóm do bë haso däk? —näk mä sa kyyh.

⁸ Ti m' baad mä Peed P'op Hagä Do Sahee h'yyb mahũũm. Ti m' Peed ky gadoo:

—Bëeh, Judah buuj bag'ääs doo, bëeh, sa wahë n'aa hedoo doo —näng mäh ⁹ —ää bë eanh nahëë näng do hã baad ää moo bok do ky n'aa. Bë karën mä bë bahapäh nyy da tabahas'oo däk. ¹⁰ Ÿ her'oot baad ub bë hã, baad bë bahapäh hyb n'aa, sahõnh hē Isaraéw buuj na-āāj hē: Jesus Kristo, Nasaréh buuj, bë epëem däk do paah, P'op Hagä Do an'oo bä ganä wät do hejój gó né hē tabahas'oo däk hahỹ aj'y y bë mahang hag'ëed däk doo —näng mäh. ¹¹ —Jesus né hē ti pä hadoo, bëeh, tób n'aa them'aa do hedoo do ty n'aa ges'y yk doo, hỹỹ kä pä ta ba n'aa, mesoo n'aa hado däk doo —näng mä Peed kyyh, P'op Hagä Do kyy kerih do paa hã.†

¹² Ti m' taky hadoo ënh:

—Jääm hē Jesus häd gó ji P'op Hagä Do bed'ëep nesaa do mahãnh ta wë ji basëek hyb n'aa. Doooh ta see pé badäk hahỹ haw'ääts hē ji h'yyb tym hed'ëep doo —näng mäh.

¹³ Ti m' sa wahë n'aa rameuuj bong, h'yyb neỹỹm doo me Peed Jowāw daheeh rahe'oot rabahapäh bä, dooh né paawä tak'ëp rama kamet'ëeg bä, ky n'aa netsä né paawä. Peed rahe'oot do hã, Jesus sii rababong do paa sa wahë n'aa rahapäh. ¹⁴ Sa mahang né hē aj'y y has'oo däk do bagëet. Baad rabahapäh ti has'oo däk né hē, ti hyb n'aa dooh sa kyy péh. ¹⁵ Ti m' ramejũũ Peed Jowāw daheeh

† 4:11 Saaw-Mo 118.22 hã takerii däk tii, Peed ky däng doo.

raban'yuh dó. Ti m' sa wahë n'aa rakaner'oot nyy d' rabad'oo. ¹⁶ Ti m' raky hadoo:

—Nyy d' ër bad'oo sa hã? Sahõnh hë Jerusarënh buuj raheen n'aa enã hahÿ baad rapahuunh doo. Dooh tahaja bã ër ky n'aa jejën bã —näk mäh. ¹⁷ —Taw'ãäts hë ër meduuk sa hã, ranaher'ood bong hyb n'aa ta wób sa hã Jesus häd gó, rapahuunh do ky n'aa kanah'ũüm hyb n'aa —näk mä Judah buuj sa wahë n'aa sa kyyh, sa daaj hë rakaner'ood bã.

¹⁸ Ti m' ramejũũ Peed Jowãw daheeh rabajëë p'ëë p'aa hënh. Ti m', tak'ëp ramejũũ sa hã ranaher'oot hyb n'aa, rama manetëëk hyb n'aa Jesus häd gó.

¹⁹ Ti m' Peed raky hadoo:

—Bë daaj hë bë hyb n'aa newë baad hadoo do P'op Hagä Do matym gó. Bë mejũũ do hã ãã ky daheeh, P'op Hagä Do mejũũ do hã ãã ky daheeh? ²⁰ Dooh ãã haja bã ãã ky n'aa eréd bã ãã her'oot do ãã maa napäh do hã, ãã hapäh do hã —näk mä Peed sa kyyh.

²¹ Ti m' p'aa hënh rage'ÿÿm sa hã. Rage'ÿÿm jawén paa bã m', raberéd hõm rabah'ũüm hyb n'aa. Dooh rahapëë bã nyy d' rabad'oo Peed Jowãw daheeh rarejãã hyb n'aa, hajök do P'op Hagä Do raj'aa etsë do hyb n'aa, aj'yy has'oo däk do hyb n'aa. ²² Aj'yy has'oo däk doo, 40 bahãnh däg ta baab n'aa.

Jesus hã h'yy ka'eeh do raky n'aa etsëë do panyyg n'aa hahÿÿh

²³ Ti m' Peed Jowãw daheeh raberéd hõm jawén paa bã kä m', rabahõm sa najiis hedoo do sa wë, Jesus hã h'yy ka'eeh do sa wë. Ti m' rabaher'oot sa hã sahõnh hë P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Judah buuj sa wahë n'aa wób sa kyyh. ²⁴ Ti m' raky n'aa napäh bã m', séd hã m' raky n'aa etsëë P'op Hagä Do hã. Hahÿÿ da m' sa kyyh:

—Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, sahõnh hẽ mabag'ããs doo —näk mäh. —A mo haj'aa sahõnh hẽ badäk hahÿÿh, wë, akajar na-ããj hẽ, sahõnh hẽ ta hã habong do na-ããj hẽ. ²⁵ Hahÿÿ da maher'ood wät paa a Sahee kyy gó, a karom kyy hã, Dawi, ãã wahë makū kyy hã, a wë rah'yy kawapëen do ky n'aa:

“H'ëed hyb n'aa badäk hahÿ haw'ãäts hẽ habong doo,
Judah buuj nadoo doo, rakawajãän?
H'ëed hyb n'aa daap hẽ rahyb n'aa newëe
nyy d' rah'yy kawereem P'op Hagä Do wë,
ta hã raky nadaheeh hyb n'aa.

²⁶ Badäk hahÿ haw'ãäts hẽ häj n'aa sa wahë n'aa rakataa
séd hã,
Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do wë,
Kristo, Tah'yyb Däng Do wë na-ããj hẽ,
rakamaj'ĩ hyb n'aa.”‡

²⁷ —Te hub né hẽ —näk mäh. —Babä panang bä, ãã wahë n'aa Eróts häd näng do kataa Pirato sii, Isaraéw buuj nadoo do sii, Isaraéw buuj sii na-ããj hẽ rah'yy kawapëen hyb n'aa a karom tsyt hẽ a wë kasëew däk do wë, Jesus wë, mah'yyb däng do wë. ²⁸ P'ooj ub maky däng do paa hadoo doo da né hẽ rabad'oo. ²⁹ Mahapäh né hẽ ãã rage'yÿm doo. A karom né hẽ ããh. Man'oo baad ub, h'yyb neÿÿm doo me, a ky n'aa ãã baher'oot hyb n'aa. ³⁰ Man'oo ãã hã a hejój, nahëe enäh do ãã baheso hyb n'aa, ãã pehuunh hyb n'aa, ãã moo bok hyb n'aa ji hyb n'aa meuunh doo, Jesus a karom tsyt hẽ a wë kasëew däk do häd gó —näk mä sa kyyh raky n'aa etsëe bä.

³¹ Rabahajaa bä raky n'aa etsëe doo, rabab'ëeh bä katajus wät mä k'ãäts. Tii bä kä m', P'op Hagä Do Sahee

‡ 4:26 Saaw-Mo 2.1-2

sahõnh hē sa hã tak'ēp mä sa h'yyb tamahũũm. Ti m' h'yyb neỹỹm doo me rabaher'ood kãn P'op Hagã Do ky n'aa.

Séd rah'yyb hedo padëek do panyyg n'aa hahỹỹh

³² Ti m', séd rah'yyb hedoo sahõnh hē Jesus hã h'yy ka'eeh doo. Jé ma enãh do ky en'yym ta wób sa hã. Doooh sa mab hē sa ma tado bã, sahõnh hē sa ma hadoo. ³³ Tii kã m' 12 hedoo do Jesus mejũũ doo, P'op Hagã Do hejój me raheer'oot mä Jesus, Hyb N'aa Jawyk Do ganã wät do ky n'aa. Baad P'op Hagã Do moo wät sa hã, baad tabahag'ããs sa hã. ³⁴ Doooh kas'uut pé sa mahang. Ta see pé noo gó ken'yyh, jé tób see enãh doo, tób hood pan'aa enãh do na-ããj hē, resëem hõm mä tii. ³⁵ Ta sãm ramanaa Jesus mejũũ do sa wë, rabets'ëe hõm hyb n'aa wë bedoh do sa hã.

³⁶ Sa mahang ti awät Rewi panaa, tsyt dëeg hã Tsi-Peré häd nãng doo bã henãng doo. Joséh mä ta häd. Jesus mejũũ do rahäd n'oo däk Béh-Nabéh. (“Ji h'yyb en'yym doo”, tahanãng pé ti Béh-Nabéh.) ³⁷ Béh-Nabéh besëem hõm tób hood pan'aa ta ma paah, ti m' ta sãm tamanaa Jesus mejũũ do sa wë, rah'yyb dãng doo da rabad'oo hyb n'aa ta me.

5

Ananijas Sapira daheeh rawad'ii paawã do panyyg n'aa hahỹỹh

¹ Sa mahang ti awät mä aj'yy seeh. Ta häd mä Ananijas. Ta ỹỹm Sapira häd nãng do daheeh resëem hõm mä na-ããj hē tób hood pan'aa, sa ma paah. ² Ta ỹỹm daheeh rakaner'oot jawén paa bã m', Ananijas manaa mä ta sãm uuh Jesus mejũũ do sa wë. Ta uuh sa wë tabaym.

³ Ti m' Peed ky hadoo ta hã:

—Ananijas, —nãng mãh —ny hadoo Satanas, Nesaa Do Yb, õm tah'yyb mahũũm P'op Hagã Do Sahee mawadii hyb

n'aa paawä? A wë tabaym tób hood pan'aa a ma paa säm, a hã rep'aak do uuh. ⁴ A h'ëed né hë paa ti tób hood pan'aa. Ta säm, mesëem hõm do jawén paa bä, a ma né hë paawä. H'ëed hyb n'aa, sahõnh hë a hã rep'aak do mets'ëë däk maken'ooh? Dooch äã tado bä ti mawadii doo, P'op Hagä Do ti mawad'ii paawä —näng mä Peed kyyh ta hã.

⁵ Ananijas maa napäh bä m' Peed her'oot doo, adëe hyng mä tũ, dajëp mäh. Ti m' sahõnh hë raky n'aa napäh bä m' ta tii, rajeÿÿm bong mä tak'ëp. ⁶ Ti m' pahëew wób rabana, rahabën däk mä ta hub, ti m' radakä jëng mäh.

⁷ Nayyw hë denaa hë Ananijas makū ÿÿm bajëe suun mä tób gó, Peed rabab'ëeh bä. Dooch m' ta heen n'aa nyy bä ta patug dajëp doo. ⁸ Ti m' Peed eanh ta hã:

—Baad maher'ood hã ÿÿ —näng mäh. —Jããm né hë hahÿ tób säm, a patug daheeh bë gadoo doo? —näng mäh.

—ÿÿ. Ti né hë ta säm —näng mä ÿÿnh.

⁹ Ti m' Peed ky hadoo ta hã:

—H'ëed hyb n'aa bë kaner'oot bë metyy hyb n'aa P'op Hagä Do Sahee? —näng mäh. —Mahegãã, bok ta ti a patug dakä jëk doo. Õm da ramahũũm hÿÿ kä —näng mä Peed Sapira hã.

¹⁰ Ti m' Sapira badëe hyng Peed bagëet bä, dajëp mäh. Pahëew hedoo do rabajëe p'ëe bä, rahapäh mä Sapira dajëp doo. Ti m' ramanyyh, radakä jëng ta patug makū pa. ¹¹ Ti m' sahõnh hë Jesus hã h'yy ka'eeh doo, ta wób heen n'aa enäh do na-ããj hë rajeÿÿm bok mäh.

Jesus mejũũ do hajõng ranahëe esog hõm do panyyg n'aa hahÿÿh

¹² Ti m' Jesus mejũũ doo, 12 hedoo doo, hajõng mä rapehuunh. Meuj n'aa näng do ramoo bok hajõk do sa mahang. Jesus hã h'yy ka'eeh do rakahet'aa mä tób P'op Hagä Do rayd hyb n'aa esee do yt hã, Saromãw häd näng

doo bä. ¹³ Ta wób, ragenaag né paawä Jesus hä h'yy ka'eeh doo, dooh sa sii rakata bä, h'yyb e'ÿÿm do hyb n'aa. ¹⁴ Ti hadoo né hē m' ajyy, ÿÿj, Jesus hä h'yy ka'eeh do ka'oot. ¹⁵ Ti m' nahēē enäh do ramenaä tyw n'aa hahäd hä. Sa tyng jó m' radatoonh, Peed tabēs bä, ta wób sa hä ta maēts badäng hyb n'aa. ¹⁶ Hajök panang Jerusarēnh nedaa bä haj'eenh do han'aa. Ramenaä nahēē enäh doo, karap'aar h'yyb nesaa do pahad'ëek do na-ääj hē. Ti m' sahōnh hē rabaheso hōm.

Jesus mejüü do Judah buuj wahē n'aa rarejää do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁷ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahē n'aa heh'äät doo, Sadusēw häd enäh do ta sii habong do na-ääj hē rah'yy kajewēets kän Jesus mejüü do sa wē. ¹⁸ Ti m' rameso padēek, ti m' ragadahew'ëes doo gó m' radewäts b'ëeh. ¹⁹ Ti m' atsēm, Tak'öp Hyb N'aa Jawyk do ääs tanoo gasēets nyh mä Jesus mejüü doo. ²⁰ Ti m' taky hadoo sa hä:

—Bē ahōm nä P'op Hagä Do tób n'aa w'oo hä. T'ÿ hēnh bē her'ood hajök do sa hä hahÿ ji bawät do papuuj ky n'aa, ji h'yyb näm do Jesus an'oo dāk do ky n'aa. Sahōnh hē bē her'ood sa hä —näng mä ääs kyyh.

²¹ Ti m' tabawag hōm bä kä rabahōm P'op Hagä Do tób n'aa w'oo hä, ääs mejüü doo da sa hä. Ti m' radu doo rama metēek doo.

Ti nuuj jé m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahē n'aa heh'äät doo, ta sii habong doo, ranaēēnh sahōnh hē Isaraēw buuj sa wahē n'aa, séd hä rakata padēek hyb n'aa. Sahōnh hē sa wahē n'aa ramaneēēnh Sinedirijo. Tii bä m' ramejüü rahahēen Jesus mejüü do radewäts b'ëeh do paa bä. ²² Ti m' warahén rakaja hōm bä t'ÿ hēnh, dooh m' rawyyd bä. Ti m' rababaaj nä, raky n'aa manaa. ²³ Ti m' raky hadoo:

—Äã kaja hõm bä, baad tanoo katsë. Ta noo bä warahén rabab'ëeh. Äã noo gasëets hõm bä, dooh ta gó hab'ëeh péh! —näk mä sa kyyh.

²⁴ P'op Hagä Do tób n'aa hagã n'aa sa wahë n'aa, P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahë n'aa wób raky n'aa napäh bä m' tii, h'yyb manepëë boo m'. Ti m' rakaner'oot:

—Nyy d' tii éh? —näk mäh.

²⁵ Ti nuuj jé m' ta see kajaa, ti m' taky hadoo:

—Ajyy bë dewäts b'ëeh do paa ti ab'ëeh P'op Hagä Do tób n'aa w'oo hä. Hajõk do hä rama metëek —näng mäh.

²⁶ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa hagã n'aa sa wahë n'aa, ta sii moo bok do daheeh rahahëen mä 12 hedoo do Jesus mejüü doo. Rakaja hõm bä, baad raber'oot sa sii, dooh m' rarahejã bä. Rajeÿÿm hajõk doo, Jesus mejüü do sa kyyh maa new'ëë doo. Pä me ramakut red'oo do hyb n'aa, 12 hedoo do rarahejã bä paawä. ²⁷ Ti m' rakaja hõm bä, ramenaa Sinedirijo ajyy n'aa rabat'oonh bä, P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'äät do beaanh hyb n'aa sa hä. Ti m' ta ti ky hadoo sa hä:

²⁸ —Tak'ëp bë äã mejüü paa äã ky n'aa jaw'yyk doo me, bë ma manetëek hyb n'aa ta ti aj'yy ky n'aa. “Tabad'op hë da bë her'ood”, näk paa äã kyyh bë hä. Ti hadoo né hë bë nabuj keh'üüm. Sahõnh hë Jerusarënh buuj sa hä bë met'ëeg hõm nanäng Jesus ky n'aa. Äã daj'ëep ta ti aj'yy bë ky n'aa h'üüm. Äã hä bë ky n'aa tapaa —näng mä ta kyyh.

²⁹ Ti m' Peed, ta wób Jesus mejüü do na-ääj hë raky hadoo:

—Taw'ääts hë P'op Hagä Do kyyh ti äã ky daheeh. Dooh tahaja bä ajyy sa kyyh äã ky dahé bä, äã hä ramejüü do baad tanu nadëë bä P'op Hagä Do mejüü do hä —näk mäh. ³⁰ —P'op Hagä Doo, ër wahë makü rah'yy kaha'eeh

doo, Jesus ganä wät dejep do sa mahang tan'oo bä. Ti d' né hē Jesus bē epēem dāk do paa b'aa kajatsək do hā. ³¹ P'op Hagä Do wehēē dāk tii. Hÿ pong jé tabasēek tan'oo bä. P'op Hagä Do hub hēnh tabasoooh ta sii sahōnh hē tabag'āās hyb n'aa tan'oo bä. Ji h'y'yb tym dēēb tabahadoo P'op Hagä Do an'oo bä, P'op Hagä Do hā Isaraéw buuj rah'y'yy kawereem hyb n'aa Jesus an'oo bä, nesaa do sa h'y'yb gó hanäng doo tabasog hōm hyb n'aa. ³² Āā sahōnh hē āā bahapäh ta tii. P'op Hagä Do Sahee, ta hā ky dah'eeh do sa hā P'op Hagä Do an'oo dāk doo, ti na-āāj hē tahapäh sahōnh hē tii —näk mä Peed sa kyyh.

³³ Ti m' ramaa napäh bä m' Peed raheer'oot doo, tak'ep mä rakawajāän. Rakarēn mä radej'ēep. ³⁴ Ti m' Pariséw see sa mahang hawät do as'ēēg gēēt mäh. Ti m' taba-her'oot sa hā. Gamarijéw mä ta häd. Mosees ky n'aa jaw'y'yyk do ma mehetək do seeh. Hyb n'aa jawyk Isaraéw buuj sa mahang. Ti m' tamejũũ 12 hedoo do raman'y'yyh dó. ³⁵ Ti m' taky hadoo ta da hadoo do sa hā:

—Bē maa newē keh ÿÿ, Isaraéw buuj —näng mäh. —Baad bē hyb n'aa newē bē bad'oo do sa hā —näng mäh. ³⁶ —Bē hyb n'aa newē p'ooj ub du n'aa doo, Tew-Das häd näng doo. Ky n'aa etsēēh paa m', tanooh. 400 ajyy tahyb n'aa pé ta sii habok do paah. Ti m' radajēeb kän. Radaj'ēep jawén paa bä m', ta sii habok do paa ketyn bong. Tadajep bä, ahēēj jäng sahōnh hē. ³⁷ Ta jawén, sahōnh hē häj n'aa babuuj rabetsén noo gó, du n'aa do ta see Judas häd näng doo, Garirej buuj. Ti hadoo né hē tii. Ta wób ta sii rababok. Ti na-āāj hē radajēeb kän. Ti m' ta sii habok do paa ketyn bong mä na-āāj hē. ³⁸ Ti hyb n'aa ÿ baher'oot bē hā: Na maboh. Bē eréd rabahōm hyb n'aa. Aj'y'yy du n'aa do tado bä ti rametēek doo, ti ramoo bok doo, tii b' gawatsik da —näng mäh. ³⁹ —P'op Hagä Do du n'aa do tado bä, dooh bē haja bä bē medug bä sa hā —näng mäh. —Baad bē matakä,

ji hapäh mä ti P'op Hagä Do hä bë kamaj'ũ —näng mä Gamarijéw kyyh sa hä.

⁴⁰ Ti m' raky daheeh ta kyyh. Ti hadoo né hē, 12 hedoo do ramena, ti m' ramejũũ rabahewyyh. Ti m' ramejũũ mä sa hä ranaher'oot hyb n'aa Jesus ky n'aa. Ti m' raberéd hõm rabahõm hyb n'aa.

⁴¹ Ti m' Jesus mejũũ do raban'yuh Sinedirijo sa mahang hab'ëeh do paah. Tseb'ee mä rabahewyyh jawén paa bã, P'op Hagä Do hyb n'aa gadoo rabahoop hyb n'aa Jesus hyb n'aa. ⁴² Ti m', P'op Hagä Do tób n'aa yt hä, sa tób hēnh na-ãäj hē raher'oot ta ãh hä had'yyt hē, rama metëek Jesus, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do ky n'aa.

6

Resoos do 7 ajyy Jesus mejũũ do ramoo masa hyb n'aa panyyg n'aa hahỹỹh

¹ Ti noo gó Jesus hä h'yy ka'eeh do kah'ũũm. Sa mahang ti abong mä Judah buuj, ta s'ee hēnh hena doo, Gereg kyyh her'oot doo. Ta ti m' ramaher'oot mä Jesus mejũũ do sa hä ta tii bã babuuj sa ky n'aa. Hahỹỹ da m' sa kyyh:

—Patug tema bong do sa waa rabahetsëh doo bã, dooh ran'oo bã ãã sii habok do sa hä —näk mä sa kyyh.

² Ti m' 12 hedoo do ramejũũ sahõnh hē Jesus hä h'yy ka'eeh do rakata padëek séd hä, sa hä rabaher'oot hyb n'aa. Ti m' raky hadoo:

—Dooh baad tado bã ãã eréd bã P'op Hagä Do kyyh ãã metëek doo, sa waa ãã betsëeh hyb n'aa paawä. ³ Ti hyb n'aa, wakän haa, ãã karēn bë esoos bë mahang ajyy bë hep'ëeh do h'yy genäh doo, P'op Hagä Do Sahee h'yyb mahũũm doo. Ti ãã mejũũ sa hä rabetsëeh hyb n'aa sa waa. ⁴ ãã né hē, ãã ky n'aa etsëe, P'op Hagä Do sii ãã ber'oot. ãã né hē ãã ma metëek P'op Hagä Do ky n'aa —näk mä sa kyyh.

⁵ Ti m' baad mä sa hä raheer'oot doo. Tii bä m' rasëm mä Es-Tew häd näng doo. Tak'ëp paa m' tah'yy ka'eeh P'op Hagä Do hä. Baad P'op Hagä Do Sahee h'yyb mahũüm mä tii. Hahỹỹ d' mä rasëm do wób sa häd: Pirip, Porokoro, Nikanóh, Timom, Paramenas, Nikoraw. ãn-Tijoka panang häd näng doo hënh naa ta ti Nikoraw. Jesus hä tah'yy ka'eeh do pooj jé, Judah buuj nado né paawä, Mosees ky n'aa jaw'yyk do taky dahé däk Judah buuj rabahed'oo doo da. ⁶ Ti m' rabasëm jawén paa bä, ramehũüm kán mä Jesus mejũũ do sa wë. Tii bä kä m', Jesus mejũũ do sa moo radatoonh sa nuu gó, raky n'aa etsëë sa hyb n'aa.

⁷ Ti m' P'op Hagä Do ky n'aa kah'ũüm. Nayyw hë Jerusarënh bä takah'ũüm Jesus hä h'yy ka'eeh doo. Hajök P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do wób rah'yy kae kán Jesus hä.

Es-Tew ramaso däk do panyyg n'aa hahỹỹh

⁸ Ti m', baad mä P'op Hagä Do hejój awät Es-Tew häd näng do h'yyb gó. Baad mä P'op Hagä Do ky n'aa edëng. Es-Tew pehuunh, meuj n'aa näng do heen n'aa tamoo wät hajök do sa mahang. ⁹ Ti m' Judah buuj wób, ta wób sa karom paah, radu doo Es-Tew raky gedak. Ti asooh tsyt hë sa tób P'op Hagä Do panyyg ti rayd naherot do yt hä. Sa sii ti abong Sirené panang buuj wób, Aresän-Dirija panang buuj wób, Siris häj n'aa buuj wób, Asija häj n'aa buuj wób. ¹⁰ Es-Tew mä raky hũüm paawä, dooh m' rahaja bä. Es-Tew P'op Hagä Do Sahee h'yy gan'yyh do hyb n'aa rawén nahajaa.

¹¹ Ti m' ramaher'oot ajyy wób sa hä, daap ramennyh hyb n'aa Es-Tew ky n'aa.

—Hahỹỹ da bë her'ood —näk mäh. —“Ãã maa napäh Mosees, P'op Hagä Do na-ããj hë Es-Tew ky n'aa rejãã doo”, denoo da —näk mä sa kyyh.

¹² Ti m' Judah buuj, Judah buuj sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ããj hë rakawajãän Es-Tew wë ta ti ajyy sa kyyh hyb n'aa. Ti m' ramaso däk, ti m' ramahũüm Sinedirijo ajyy n'aa sa wë, sa wahë n'aa wë.

¹³ Ti m' ramejũũ ta wób, noo kanesa doo, daap ramenyyh hyb n'aa Es-Tew ky n'aa sa wahë n'aa hã. Ti m' daap mehen'yyh do raky hadoo:

—Doo hahỹ aj'yy eréd bã taky n'aa rejãã do P'op Hagã Do tób n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do na-ããj hë —näk mäh. ¹⁴ —Ãã maa napäh ta kyyh. P'op Hagã Do tób n'aa Jesus Nasaréh buuj ahäj jëng da, tanooh. Ky n'aa jaw'yyk do Mosees metëëk do Jesus ahỹyd hõm da, tanooh —näk mã noo kanesa do sa kyyh.

¹⁵ Ti m' sahõnh hë Sinedirijo ajyy n'aa, t'ĩ hënh hat'oönh doo, baad mã raty padëëk Es-Tew wë. Ta mamets, ããs mamets hado däk mã sa hã.

7

Es-Tew kyyh Sinedirijo ajyy n'aa sa hã panyyg n'aa hahỹyh

¹ Ti m' P'op Hagã Do tób n'aa yt hã moo heb'ooch do sa wahë n'aa heh'ãät do eanh Es-Tew hã:

—Äkä, se hub né hë ta ti rahe'oot do a ky n'aa? —näng mäh.

² Ti m' Es-Tew ky hadoo:

—Wakãn haa, yp ÿ hyb n'aa hed'oo doo, bë maa newë këh ÿÿ —näng mäh. —P'op Hagã Doo, sahõnh hë sa bahãnh hadoo doo, kas'ee wät ër wahë makũ Abaraãm hã, Mesopotãm häd näng do häj n'aa bã Abaraãm bawät nä bã, Arãn panang hënh takahỹyd gã do pooj jé. ³ Hahỹÿ d' paa m' P'op Hagã Do kyyh ta hã: “Maberéd däg mabawät do paah, a wakãän, a yb tób paah. Ahõm da hëej s'ee hënh, õm ÿ metëëh hënh”, * näng mã P'op Hagã Do ta hã. ⁴ Ti m'

* 7:3 Genesis 12.1

taberéd däk Kaw-Dew sa häj n'aa, Mesopotäm häd näng doo, ti m' tabahöm Arän panang häd näng doo hēnh. Ta yb dajēp do jawén paa bä, P'op Hagä Do manaa wawēē hē ēr babong do häj n'aa bä. ⁵ DooH P'op Hagä Do an'oos pé ta hä, hēēj uuh hadoo pé paawä, taky n'aa enooh né hē paawä hahy hēēj ta panaa pan'aa sa häj n'aa pan'aa, Abaraäm dajēp jawén paa bä. Tii d' taky n'aa enooh ta hä, dooh nä né paawä Abaraäm t'aah nyy nä bä ti noo gó. ⁶ Hahy da P'op Hagä Do kyyh ta hä: “Sa häj n'aa nadoo hēnh da a panaa rababok da. Tak'ēp da ramejūū sa hä 400 ta baab noo gó. Ta si n'aa hē da ramoo bok da t'ī hēnh. Rarahejā da t'ī hēnh a panaa. ⁷ Ÿ abanh da ta sām ta tii d' moo hed'oo do sa hä. Ÿ rahejā da. Ti jawén paa bä, tii b' naa a panaa rababaaj nä bä wawēē hē. Babä y rahyb n'aa jew'yyk da”,[†] näng mä P'op Hagä Do kyyh Abaraäm hä —näng mä Es-Tew kyyh.

⁸ Ti m' taky hadoo ēnh:

—Ti m' Abaraäm P'op Hagä Do mejūū sa taah ramasuu
noo byyh ehök, P'op Hagä Do karapee rabahadoo do heen n'aa. Ti hyb n'aa m' Abaraäm t'aah, Isak häd näng doo, 8 tabado däk bä ta āh, Abaraäm masuu noo byyh hōg hōm. Tii d' né hē kā Isak Jakóh yb. Jakóh kā, ta häd see Isaraéw, 12 hedoo do radu na do Isaraéw buuj sa panaa. ⁹ Ti né hē Jakóh taah, ēr wahē makūūh, rahyb n'aa jewēs do sa hyyj Joséh. Ti hyb n'aa rabesēm hōm Esit häj n'aa hēnh, ta si n'aa hē tamoo wät hyb n'aa t'ī hēnh. Ti hadoo né hē, P'op Hagä Do hagā had'yyt hē Joséh. ¹⁰ Joséh P'op Hagä Do ed'ēep sahōnh hē nesaa do mahānh. Tah'yy gan'yyh. Baad Esit häj n'aa wahē n'aa, Paraóh ramaneēnh do gadoo, P'op Hagä Do an'oo bä. Ti hyb n'aa Paraóh an'oo bä kā sahōnh hē Esit häj n'aa hagā n'aa, ta

[†] 7:7 Genesis 15.13-14

tób hagã n'aa na-ãäj hẽ tabahadoo hyb n'aa. ¹¹ Ta jawén ji hasaah do bawäd kãn Esit häj n'aa bä, Kanaãh häj n'aa bä na-ãäj hẽ. Sahõnh hẽ m' rabahoop sah. Dooh m' ẽr wahẽ makũ sa waa rawyyd bã. ¹² Tii bã kä, Jakóh ky n'aa napäh bã joom s'ëëb Esit bã hanäng doo, tamejũũ ẽr wahẽ makũ t'ĩĩ hẽnh sa waa rabetsëẽ hyb n'aa. ¹³ Ti m', ta jawén, p'aa hẽnh t'ĩĩ hẽnh rabahõm bã kä sa waa hets'ëẽ doo, Joséh baher'ood kãn sa hã sa hỹyj né hẽ. Tii bã Paraóh na-ãäj hẽ heen n'aa nyy däk Joséh wakãän hã, Joséh yb hã. ¹⁴ Tii bã kä m', Joséh mejũũ ramanaa ta yb, ta wakãän had'yyt hẽ Esit hẽnh. 75 sahõnh hẽ han'aa do paah. ¹⁵ Ti m' Jakóh rakahỹyd j'eenh Esit bã. T'ĩĩ hẽnh tadajëb kãn. Tii b' né paa m' ẽr wahẽ makũ radejëb kãn. ¹⁶ Sa kamag paa ramahũũm p'aa hẽnh Sikëm panang hẽnh. Gabaho doo gó, Sikëm bã Amoor taah sa hã Abaraãm ets'ëẽ hõm do paa radaboo jëng sa kamag n'aa —näng mã Es-Tew kyyh.

¹⁷ Ti m' taky hadoo ënh:

—Tabedaa däk bã kä Abaraãm hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh do kajaa doo, tak'ëp ẽr wahẽ makũ panaa rakaood bong Esit häj n'aa bã. ¹⁸ Ti m' ta see pé noo gó Esit häj n'aa wahẽ n'aa see tadu doo tabag'ããs doo. Dooh m' ta ti ky n'aa napëë bã Joséh makũũh. ¹⁹ Ta ti sa wahẽ n'aa tawedii ẽr wahëh makũũh, tarejãã na-ãäj hẽ. Tamejũũ sa taah papuuj henyys do raberéd is, radejëp hyb n'aa. ²⁰ Ti noo gó m' tabenäng Mosees häd näng doo. Anãm ti karapee. Ta yb, ta jỹn rawä wät, rejën sa tób bã tamawoob hẽ kamarab. ²¹ Ranahaja wäd bã rejën doo, raberéd tu ta hood gó jawii mahang. Tii bã kä, Paraóh toog rabawyyd kãn, taw'ëeh mãh, ta t'aah hadoo tan'oo bã. ²² Sahõnh hẽ Esit buuj rahajaa do rama metëek ta hã. Tak'ëp tii bã kä tahyb n'aa jawyk tahter'oot do hã, tamoo wät do hã. ²³ 40 ta baab Mosees bahado däk bã, takarën tabahëg'ããs ta wakãän, Isaraéw buuj. ²⁴ Takajaa

bä, tahapäh ta wakãän see Esit buuj see rejãã. Ti hyb n'aa ta sãm baanh. Tanaboh jat Esit buuj. ²⁵ Ta h'yyb gó Mosees ed'oo, ta wakãän raheen n'aa enäh P'op Hagä Do ti mejũũ tabed'ëöp sa hã Esit buuj sa moo gó naa. Dooh rah'yy genä bä. ²⁶ Jat'iip hadoo tabahapäh pawóp hẽ Isaraéw buuj kep'uuk doo. Mosees karën paawä dooh ti d' radoo bä. “Wakãän haa”, näng, “bẽ wakãän had'yyt hẽ. H'ëed hyb n'aa bẽ kamaj'ĩĩ?”, näng. ²⁷ Ta see rejãã do aũũj hõm mã Mosees, ti m' taky hadoo ta hã: “Jaa g'eeh hanoo ãã wahẽ n'aa, baad hadoo do baad nadoo do rod n'aa mabahadoo hyb n'aa? ²⁸ Ỹ makarën manaboh jat Esit buuj tsém hẽ manaboh jat doo da?”, ‡ näng mäh. ²⁹ Ti m' aj'yy kyyh Mosees maa napäh bä, kejën hõm Midijän häj n'aa hënh. T'ĩĩ hënh tabag'ëed däg kãn ta wakãän nadoo do sa mahang. T'ĩĩ hënh takat'ëe däk. Pawóp hẽ ta taah.

³⁰ Ti m' Es-Tew ky hadoo ënh:

—40 ta baab jawén paa bä P'op Hagä Do ããs kasee Mosees hã tëög hõõ gó, b'aa tũũ nu däg is do kadoo doo gó naa. Banawäng bä, waëë Sinaih häd näng do nedaa bä tii. ³¹ B'aa kado né paawä, dooh m' taooj jëe bä Mosees bahapäh bä, tahyb n'aa meuunh mäh. T'ĩĩ hënh tabahõm bä, p'eets hẽ tabahëg'ããs hyb n'aa, tamaa napäh mã Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kyyh her'oot do ta hã: ³² “Ỹ né hẽ P'op Hagä Doo, a yb h'yy kaha'eeh doo. Ỹ né hẽ P'op Hagä Doo, Abaraãm, Isak, Jakóh rah'yy kaha'eeh doo”, § näng mäh. Mosees kajajän wät mã tak'ëp tabeyým wät do hyb n'aa. Dooh tahegãã bä t'ĩĩ hënh, eyým wät do hyb n'aa m'. ³³ Ti m' P'op Hagä Do ky hadoo ta hã: “Makabo nä a tsyym suun, majó gëet do k'ããts ma ỹ hadoo do hyb n'aa, tsyt hẽ takasëew däk ti wë ỹỹ. ³⁴ Ỹ hapäh né hẽ ny hadoo karapé haa rarejãã do Esit häj n'aa bä. Ỹ maa napäh

‡ 7:28 Esodo 2.14 § 7:32 Esodo 3.6

sa kyyh rah'yy kame'oot doo. Ti hyb n'aa h̄y pong jé naa ŷ bahyng ŷ bed'ëep hyb n'aa Esit buuj sa moo gó naa. Ti hyb n'aa kã, Esit hēnh õm ŷ mejũũ, karapé haa t'ĩ hēnh naa mabasog nyyh hyb n'aa",** näng mä P'op Hagä Do kyyh Mosees hã, näng mä Es-Tew.

³⁵ Ti m' Es-Tew ky hadoo ēnh:

—Ti né hē ti Mosees ta wakããn raty n'aa ges'yyk do paah. “Jaa hanoo ãã wahë n'aa, baad hadoo do baad nadoo do rod n'aa mabahadoo hyb n'aa?”, nãk paa sa kyyh ta hã. ããs b'aa kadoo doo gó Mosees hã kasee do kyyh hã P'op Hagä Do mejũũ sa wahë n'aa pan'aa Mosees bahadoo hyb n'aa, Esit buuj sa moo gó naa ta wakããn tabed'ëep hyb n'aa. ³⁶ Ti né hē Mosees ër wahë makũ manyyh do Esit häj n'aa bã naa. Tapahuunh paa m', hyb n'aa meuj n'aa näng do tametëeh Esit bã, akajar Hahiin Do häd näng doo bã, tabanawäng bã na-ããj hē 40 ta baab noo gó m'. ³⁷ Ti né hē ti Mosees hah̄ȳ da Isaraéw buuj hã ky hadoo doo: “P'op Hagä Do ky n'aa rod ŷ hadoo do P'op Hagä Do an'oo bã bë mahang ganyyh da.”†† ³⁸ Ti né hē ti Mosees Isaraéw buuj sa mahang hawät do paa tabanawäng bã rakata padëek noo gó, waëë Sinaih häd näng doo bã ããs her'oot do gadoo doo. Ti né hē ti ër wahë makũ sa mahang hawäd wät doo. Ti né hē gadoo do paa P'op Hagä Do kyyh ji edëb had'yyt hē hanoo doo, ër wahë makũ sa hã tama metëek hyb n'aa. ³⁹ Ti hadoo né paa m', dooh paa m' ër wahë makũ raky dahé bã Mosees. Raty n'aa gesyyg wät mä Mosees. Rakarën mä rababaaj hõm p'aa hēnh Esit hēnh. ⁴⁰ Ti m' ta h̄ȳj hã, Arãw häd näng do hã ramejũũ: “Mamoo wäd ër h'yy kaha'eeh do pan'aa, ër pooj rababok hyb n'aa. Dooh ji hapëë bã h'ëed hado ta ti aj'yy Mosees hã, Esit häj n'aa bã naa ër manyyh doo”,‡‡ nãk mä sa kyyh. ⁴¹ Ti noo gó

** 7:34 Esodo 3.5, 7, 8, 10 †† 7:37 Dew-Teronom 18.15 ‡‡ 7:40 Esodo 32.1

m' ramoo wäd kän kabariih, booj yb t'aah heen n'aa. Tii bä m' sa masãäh wób raneboh bëéh, raju toonh kabarii sa mo haj'aa raweh'ëéh hyb n'aa. ⁴² Ti hyb n'aa m' dawë hã P'op Hagä Do wén kanä däk sa mahãnh. Tanoo mä wë hã habong do rahyb n'aa jew'yyk. Ti hadoo né hë takerii däk P'op Hagä Do kyyh ta ky n'aa rod rerih do hã:

“Isaraéw buuj,
 hã ÿ g'eeh ti bë banoo ta ti bë ejuu doo
 40 ta baab banawäng hënh bë babok noo gó?
⁴³ Hã ÿ nado ti bë banoo.
 Bë kabarii Morók häd näng do tób n'aa its ti bë mahang
 bë manaa doo.
 Kabarii Repã häd näng do sagõõh n'aa hã bë h'yy
 kaha'eeh.
 Ta ti né hë kabarii bë mo haj'aa, sa hã bë h'yy ka'eeh hyb
 n'aa.
 Ti hyb n'aa bë ÿ ah'eed n'yyh da bë häj n'aa bä naa.
 Bë ÿ mejũũ da Babirõn panang bahãnh.”§§

Tii da né hë P'op Hagä Do kyyh ta ky n'aa rod rerih do hã
 —näng mä Es-Tew kyyh.

⁴⁴ Ti m' Es-Tew ky hadoo ënh:

—Tabanawäng bä ër wahë makũ rababok noo gó, P'op
 Hagä Do sa hã kahesé do tób n'aa ramahũũm mä sa sii.
 P'op Hagä Do mejũũ doo da Mosees hã, P'op Hagä Do
 metëéh do hadoo ta hã waëë hã, tii d' né paa ratama.
⁴⁵ Josuwéh sa wahë n'aa tabahadoo noo gó, ër wahë makũ
 ramanaa sa sii ta ti tób hahÿ häj n'aa bä. Ti noo gó Josuwéh
 bado hõm ta wób sa häj n'aa, P'op Hagä Do habëë n'yyh do
 sa häj n'aa. Tii bä kä, ta ti tób ër häj n'aa bä aso had'yyt
 hë. Asooh nä paa m' na-ãäj hë Dawi ër wahë makũ sa

wahë n'aa tabahadoo noo gó. ⁴⁶ Baad P'op Hagä Do hyb n'aa gadoo mä Dawi. Ti tetsëë mä P'op Hagä Do hä, tanoo hyb n'aa P'op Hagä Do Jakóh panaa rah'yy kaha'eeh do tób n'aa pä s'ëëb tatamaa sooh hyb n'aa. ⁴⁷ Tii d' Dawi karën né paawä, ta t'aah Saromāw häd näng do tii, P'op Hagä Do tób n'aa tatamaa sooh doo. ⁴⁸ Ta tób n'aa tamoo wäd né paawä, dooh P'op Hagä Do Sahõnh Hë Sa Bahãnh Hadoo Do agëë bä tób ji tamaa sooh do yt hä. Tii d' né hë ta ky n'aa rod see her'oot paa P'op Hagä Do kyyh:

⁴⁹ “Wë, ÿ bag'ãäs do tyng.

Badäk hahÿ hëej, tsym ÿ tyng hadoo.

Tii d' tahadoo do hyb n'aa,

ny hadoo pé tóp ÿ pan'aa ti bë karën ti bë tamaa sooh doo?

Ny yt hä bë ed'oo ÿ kameh'ãäk?

⁵⁰ ÿ né hë sahõnh hë mo haj'aa näng doo”,*** näng mä P'op Hagä Do kyyh, näng mä Es-Tew.

⁵¹ Ti m' Es-Tew ky hado kån Sinedirijo ajyy n'aa sa hä:

—Nabuj keh'üüm bëëh! Ganah'ood bë hä. P'op Hagä Do hä h'yy kana'eeh do h'yyb hadoo bë h'yyb. P'op Hagä Do hä h'yy kana'eeh doo, ta kyyh maa nanapäh do hadoo bëëh. Bë wahë makū hadoo né bëëh. P'op Hagä Do Sahee hä bë kamaj'ti, bë wahë makū rabad'oo do paa hadoo né hë. ⁵² Sahõnh hë P'op Hagä Do ky n'aa rod p'ooj ub habong do bë wahë makū rarejãã. P'op Hagä Do ky n'aa rod, P'op Hagä Do karën doo da hawät do kajaa do ky n'aa her'oot doo, bë wahë makū radej'ëep paah. Hÿÿ kä, Baad Had'op Do kajaa bä kä, bë h'yy kawareem ta wë, bë dajëëb kån.

⁵³ ãäs an'oo däg né paawä bë hä P'op Hagä Do ky n'aa jaw'lyk doo, dooh bë ky dahé bä —näng mä Es-Tew kyyh Sinedirijo ajyy n'aa sa hä.

7:50 Isajas 66.1-2

⁵⁴ Ti m' Es-Tew kyyh ramaa napäh bä m', tak'öp mä rah'yy gaëej bong. Kawaj'ään bong mä ta wë. ⁵⁵ Ti m' Es-Tew P'op Hagä Do Sahee baad tah'yyb mahüüm. Ti m' wë hä tabaheg'ääs, ti m' tabahapäh P'op Hagä Do hejój, ta bag tak'öp gabarëeh do hadoo doo. Tahapäh Jesus hageët do P'op Hagä Do hub hënh, takaweh'ëeh doo bä. ⁵⁶ Ti m' taky hadoo:

—Bë hegää! —näng mäh. —Wë kas'ëes do ÿ hapäh. Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do ÿ hapäh na-ääj hë, P'op Hagä Do hub hënh —näng mäh.

⁵⁷ Ti m' sa nabuuj ragetsëe padëek sa moo me. Tak'öp mä rageëenh. Ta wë m' rawaj'aa padëek. ⁵⁸ Ti m' Es-Tew rabado nyyh panang bä naa. Ti m' rabakut pä me, tadajëp hyb n'aa. Ti m' Es-Tew ky n'aa daap menyuh do sa hatsë hebaan doo, sa hä padëek doo, rakebo bëeh rabakut hyb n'aa pä Es-Tew hä. Aj'yy wanehëh nä doo, Saw-Ru häd näng doo, enäm ti nuuj jé sa saroor hebaan doo.

⁵⁹ Ti m' rabakut bä, Es-Tew ky n'aa etsëe mäh. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

—Jesus, Hyb N'aa Jawyk Doo, magado hëp ÿ tym —näng mäh.

⁶⁰ Ti m' ta taron nu paa me tabahyy häng. Ti m' tak'öp mä taky hadoo:

—Jesus hyb n'aa jawyk doo, säm ÿ mabaaj manä sa hä —näng mäh.

Ti m' tadajëb kän.

8

¹ Taw'ääts mä Saw-Ru hä Es-Tew dajëp doo.

Jesus hä h'yy ka'eeh do Saw-Ru rejää do panyyg n'aa hahÿÿh

Ti noo gó né hë m' radu doo rarejää do Jesus hä h'yy ka'eeh doo, Jerusarënh panang bä. Ti hyb n'aa m', sahõnh

hē Jesus hã h'yy ka'eeh do raketyn bong Judah häj n'aa bä, Samarija häj n'aa bä na-ãäj hē. Jããm hē Jerusarēnh bä ha'yym 12 hedoo do Jesus mejũũ doo. ² Ti m', Es-Tew radaj'ëep jawén paa bä m', ta wób P'op Hagä Do weh'ëeh do rabahôm, radakä jëng hyb n'aa Es-Tew kamag n'aa. Tak'ëp mä rabaód bong ta hyb n'aa. ³ Saw-Ru kä, tarahejãã Jesus hã h'yy ka'eeh doo. Sahõnh hē tabaheg'ããs tób yt hã, Jesus hã h'yy ka'eeh do tabesoos hyb n'aa. Tamejũũ mä radewëes Jesus hã h'yy ka'eeh doo, ajyy yÿj sii hē.

Samarija buuj raky n'aa napäh do Jesus ky n'aa panyyg n'aa hahÿÿh

⁴ Ti m' ketyn bok do rabaher'oot Jesus ky n'aa ramahôm me. ⁵ Ti m' sa seeh, Pirip häd näng doo, bahôm kãn panang hēnh Samarija häd näng do häj n'aa bä. T'ĩ hēnh tabaher'oot sa hã Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do ky n'aa. ⁶ Ti m' panang buuj rabahapäh bä Pirip pehuunh doo, baad mä ramatakëe ta kyyh. ⁷ Pirip hebë karap'aar h'yyb nesaa do sa h'yyb gó hanäng doo. Rabenyh bä sa hã hanäng doo, tak'ëp mä rageëenh. Hajök k'yy gedóm doo, seãk do heso hõm. ⁸ Ti hyb n'aa tak'ëp panang buuj ratsebé.

⁹ Pirip kaja pooj jé sa mahang ti awät aj'yy Simaw häd näng doo, mehëm do paah. Hajök mä tawahed'ii Samarija buuj. Ta daaj hē, ta hã hē takasab'ee, ta hã hē tahyb n'aa jawyk do hyb n'aa. ¹⁰ Sahõnh hē, hyb n'aa jewyk doo, hyb n'aa sekog is do na-ãäj hē raky daheeh mä ta kyyh. Hahÿÿ d' mä sa kyyh ta ky n'aa:

—Ta ti aj'yy gó P'op Hagä Do hejój tak'ëp hadoo do kametëeh —sa nooh.

¹¹ Bãp peej däg tamehëm doo me panang buuj Simaw wedii, rawén ky sũüt. ¹² Pirip kajaa bä kä, taher'oot mä sa hã P'op Hagä Do ji tabag'ããs do ky n'aa hanäm doo, Jesus Kristo ky n'aa hanäm do na-ãäj hē. Ti m' raky daheeh

bä Jesus ky n'aa, ranu gemuun hõm ajyy ÿÿj na-ããj hẽ.
¹³ Mehẽm do paa na-ããj hẽ taky daheeh Jesus ky n'aa. Ti sii hẽ ranu gemuun wät. Ti m' jé pad'yyt hẽ tabawäd däg kãn Pirip sii. Tameuunh tak'ëp Pirip pehuunh doo, hyb n'aa meuj n'aa näng do tahapäh do hyb n'aa.

¹⁴ Ti m' Jesus mejũũ do Jerusarẽnh bä haj'eenh do raheen n'aa enäh bä m' Samarija buuj raky daheeh do P'op Hagä Do ky n'aa, ramejũũ mä Peed Jowãw daheeh, t'ĩ hẽnh rabaheg'ããs hyb n'aa. ¹⁵ Rakaja hõm bä t'ĩ hẽnh, raky n'aa etsẽẽ Samarija buuj Jesus hã rah'yy ka'eeh do sa hyb n'aa, P'op Hagä Do banoo hyb n'aa ta Sahee sa h'yyb gó. ¹⁶ Dooch nä P'op Hagä Do Sahee sa h'yyb gó, ranu gemuun up Jesus, Hyb N'aa Jawyk Do häd gó. ¹⁷ Ti m' Peed Jowãw daheeh moo tooj wät mä sa nuu gó. Ti m' P'op Hagä Do Sahee bajëẽ suun kãn mä sa h'yyb tym gó.

¹⁸ Ti m' Simaw mehẽm do paa bahapäh bä P'op Hagä Do Sahee sa h'yyb tym gó hajëng do ramoo toonh bä sa nuu gó, takarẽn paawä m' tanoo sa hã dajëẽr, tii d' ranoo tabahajaa hyb n'aa. ¹⁹ Hahÿÿ d' mä ta kyyh Peed sa hã:

—Bẽ an'oo hã ÿÿ, tii da ÿ bahajaa hyb n'aa, ÿ moo sooh bä sa nuu gó, P'op Hagä Do Sahee bajëng hyb n'aa sa h'yyb tym gó —näng mä mehẽm do paa kyyh.

²⁰ Ti m' Peed ky hadoo:

—Taw'ããts hẽ paawä õm a dajëẽr daheeh P'op Hagä Do aw'oong hõm baad tanadoo hẽnh, ji matym n'aa ji hã P'op Hagä Do anoo do makarẽn metsẽẽ do hyb n'aa dajëẽr me —näng mäh. ²¹ Baad nado a h'yyb tym P'op Hagä Do matym gó. Ti hyb n'aa dooh ãã sii mamoo wäd bä —näng mäh. ²² —Meréd hõm ta ti nesaa doo, tii d' mabahed'oo doo da. Maky n'aa ets'ẽẽ P'op Hagä Do hã. Tii bä da apäh õm tat'yyd mehĩĩn, tii bä da apäh nesaa do mahyb n'aa newëẽ do tado hõm. ²³ ÿ hapäh né hẽ a h'yyb gó hanäng doo. Õm

h'yy gaënh mah'yuy kajew'ëes do hyb n'aa. Nesaa do òm tah'yuyb mahũm.

²⁴ Ti m' Simaw ky hadoo:

—ÿ karën paawä bë ky n'aa ets'ëë hëp ÿ n'aa, bë her'oot do tanadäng hyb n'aa hã ÿÿ —näng mäh.

²⁵ Ti m' Jesus ky n'aa rahe'oot jawén paa bä, P'op Hagä Do kyyh rametëek jawén paa bä, Peed Jowāw daheeh rababaaj hōm kån Jerusarēnh hēnh. Samarija buuj sa panang bä ramabaaj hōm me, ranu kejäk doo bä, rahe'oot Jesus panyyg hanäm doo.

Etsijop hāj n'aa buuj hã Pirip her'oot do Jesus ky n'aa panyyg n'aa hahÿÿh

²⁶ Ti m', ta jawén Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ããs see her'ood kån mä Pirip hã. Ti m' ããs ky hadoo:

—Ahōm banawäng do tyw n'aa me Gasa hēnh hahyng do Jerusarēnh bä naa —näng mäh.

²⁷ Ti m' Pirip bahōm kån. Ta tyw n'aa me takataa mä aj'yuy hã, Etsijop hāj n'aa buuj. Hyb n'aa jawyk ti aj'yuy. Etsijop buuj sa wahë n'aa ÿÿnh, Kån-Das häd näng do kaser n'aa. Sa wahë n'aa dajëer hagä n'aa ti aj'yuy. Jerusarēnh hēnh tahewäd nä, P'op Hagä Do tahyb n'aa esee do hyb n'aa. ²⁸ Tamabaaj nä me kä, ta hood gó kawaaro takyyk doo gó tabasooh bä, taner'oot P'op Hagä Do ky n'aa rod Isajas häd näng do erih do paah. ²⁹ Ti m' P'op Hagä Do Sahee ber'oot Pirip h'yuyb gó:

—Ahōm nä ta wë —näng mäh.

³⁰ Ti m' takata däk bä ta hã, tamaa napäh taner'oot do Isajas erih do paah. Ti m' tabeaanh ta hã:

—Äkä, maaaa napäh ti maner'oot doo? —näng mäh.

³¹ Ti m' aj'yuy hadoo do ky hadoo Pirip hã:

—Nyy da ti ÿ maa napäh? Doo metëek pé hã ÿ ta ky n'aa —näng mäh.

Ti m' tabatsyyd kån Pirip gatsëg sooh hyb n'aa ta pa.

³² Hahỹỹ d' ti aj'y'y ner'oot doo:

“B'ée radaj'ëöp do hadoo ta tii.

B'ée t'aah hadoo, dooh ta kyy pé ta wii ragekãã bä.

Ti hadoo tii. Dooh ter'ood bä.

³³ Rarejãã, rej'ees ta ky n'aa.

Sahõnh hë tak'ëp baad nadoo do ramoo bok ta hã.

Dooh P'op Hagã Do ky n'aa jaw'y'yk doo da tado bä ti
ramoo bok ta hã.

Dooh da her'oot pé ta panaa ky n'aa, radaj'ëöp do hyb
n'aa.”*

³⁴ Ti m' aj'y'y beaanh Pirip hã:

—Jaa ky n'aa Isajas her'oot? Ta daaj hë ta ky n'aa, ta see
ky n'aa apäh? —näng mäh.

³⁵ Ti m' Pirip du doo ta her'oot do taner'oot do hã, P'op
Hagã Do kyyh see hã, sahõnh hë Jesus panyyg hanãm do
ky n'aa. ³⁶ Ti m' ratabës bä naëng banäng bä aj'y'y ky
hadoo:

—Babä ti majat naëng —näng mäh. —Tahajaa ỹ manu
gemuun? —näng mäh.

[³⁷ Ti m' Pirip ky hadoo:

—Tak'ëp mah'y'y kae bä, tahajaa —näng mäh.

Ti m' aj'y'y ky hadoo:

—Ỹ ky daheeh. P'op Hagã Do t'aah né hë Jesus Kristo
—näng mäh.]

³⁸ Ti m' aj'y'y mejũũ ta sii habok do rabaym hyb n'aa. Tii
bä kã m', rabawëej bëej kån tame. Ti m' Pirip nu gemuun
wäd kån. ³⁹ Ti m' rabas'oob n'y'yh bä tame naa Pirip P'op
Hagã Do Sahee mahũũm kån. Dooh aj'y'y hapëë wäd bä.
Ahõm kån mä tahahõm hënh. Tsebé mä tahõm bä. ⁴⁰ Ti
m' Pirip ganä wät panang Asot häd näng doo bä. Ti m'

* 8:33 Isajas 53.7-8

tabahõm kån Sesareja hēnh. Tamahõm me m' taker'oot Jesus panyyg hanām do sahõnh hē panang bā.

9

Saw-Ru hã Jesus kasee do panyyg n'aa hahÿh

¹ Ti noo gó né hē Saw-Ru h'yy kaneréd tahēhõ Jesus hã h'yy ka'eeh doo, tadej'ëep hyb n'aa. Ti hyb n'aa P'op Hagã Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahē n'aa heh'ãät do hã ² tetsēē rerih do raky n'aa jaw'yyk doo, tabahõm hyb n'aa panang Damas-Ko hãd nãng doo hēnh. T'ĩ hēnh takarēn paawã tametēeh kerih doo, tób P'op Hagã Do panyyg rayd naherot do yt hã, tamoo mesoo hyb n'aa paawã, tamanaa hyb n'aa paawã Jesus hã h'yy ka'eeh do Jerusarēnh hēnh. Takarēn paawã tamanaa ajyy ÿj sii hē.

³ Ti m' tabedaa dāk bā Damas-Ko, tii bā gabarēeh do ta bag p'op naa gabar'ëeng wät ta hahãd hã. ⁴ Tũũ m' tabadēē jat tii bā. Ti m' tamaa napäh kyyh ta hã her'oot doo:

—Saw-Ru, Saw-Ru, h'ëed hyb n'aa ÿ marejãã?

⁵ —Jaa õm Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo? —nãng mã Saw-Ru.

—ÿ né hē, Jesus marejãã doo —nãng mãh. ⁶ —As'ëeg g'ëed! Ahõm nã panang hēnh. T'ĩ hēnh rabaher'oot a hã nyy da mabad'oo do pan'aa —nãng mã Jesus kyyh.

⁷ Ta sii habok do ramaa napēē né paawã ta ti kyyh, dooh m' rahapäh péh. Ti hyb n'aa rah'yyb panado bong. ⁸ Tii bā m' Saw-Ru as'ëeg gëet. Tahegãã paawã, dooh tahapēē wäd bā.* Ti hyb n'aa ramoo maso hõm tabawät hyb n'aa. Ti m' ramahũũm kån Damas-Ko panang hēnh. ⁹ T'ĩ hēnh nawa wäd, neeg wäd, ty tamaa wäd, tamawoob hē m' ta ãh.

* ^{9:8} Tawén nahapēē wät, Jesus bag gabarēeh do tahapäh do hyb n'aa.

¹⁰ Ti m', Damas-Ko bä ti awät mä Jesus hä h'yy ka'eeh do seeh, Ananijas häd näng doo. Ti m' Jesus kasee ta hä ta s'ëeh hadoo doo gó. Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Ananijas —näng mäh.

—H'ëed? Bä agëet ÿÿh, Jesus, Hyb N'aa Jawyk Doo —näng mäh.

¹¹ Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Ahöm aj'yy Judas häd näng do tób hënh. Ta tyw n'aa “Dajang Doo” häd ramaneëënh do hahäd hä ta tób basooh. T'ïï hënh mameaaj aj'yy Saw-Ru häd näng doo, Tas hënh naa. P'op Hagä Do hä taky n'aa etsëë. ¹² Ta s'ëeh hadoo doo gó tahapäh aj'yy Ananijas häd näng do hajëë suun doo, ta nuu gó ta mooh tadasooh doo, p'aa hënh tabahapëë däk hyb n'aa —näng mä Jesus Ananijas hä.

¹³ Ti m' Jesus kyyh tamaa napäh bä m', Ananijas ky hadoo:

—Wahëh ÿ n'aa, hajöng ta ky n'aa rahe'oot hä ÿÿ. Sahönh hë ÿ ky n'aa napäh nesaa do tamoo wät do Jerusarënh bä, a hä h'yy ka'eeh do sa hä —näng mäh. ¹⁴ —Wawëë hë tabana hÿÿ kä. P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahë n'aa raky n'aa jaw'yyk doo me tabana, tadewäts bëeh hyb n'aa a häd gó h'yy ka'eeh doo —näng mä Ananijas kyyh.

¹⁵ Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Ahöm nä. Ahöm né hë t'ïï hënh. ÿ asëew däk panäk ÿ n'aa tabahadoo hyb n'aa, këh ÿ n'aa tabaher'oot hyb n'aa Judah buuj nadoo do sa hä, sa wahë n'aa sa hä, Isaraéw buuj sa hä na-ääj hë —näng mäh. ¹⁶ —ÿ metëeh da ta hä tak'ëp tabahoop do pan'aa hëp ÿ n'aa —näng mä Jesus.

¹⁷ Ti m' Ananijas bahöm kän Saw-Ru yt gä doo hënh. Tabajëë suun jawén paa bä m', ta moo tadasooh Saw-Ru nuu gó. Ti m' taky hadoo ta hä:

—Saw-Ru, wakān ŷ hado dāk ōm hŷŷ kā —nāng mäh.
 —Jesus, Hyb N'aa Jawyk Doo, ta tyw n'aa me a hā kasee doo, ti né hē ŷ tamejūū a wē ŷ bana hyb n'aa, p'aa hēnh mabahapēē dāk hyb n'aa, P'op Hagä Do Sahee a h'yyb tym gó tabajēng hyb n'aa —nāng mäh.

¹⁸ Ti m' nyyw hē m' Saw-Ru matym gó naa kajäg bēeh tah'ŷŷb päd hadoo. Ti m' p'aa hēnh tabahapēē däg kän. Ti m' tabas'ēēg gēēt, ti m' ranu gemuun wät. ¹⁹ Ti m' tabawēh jawén paa bä m', h'yyb hejooj däg kän p'aa hēnh. Ti m' Damas-Ko panang bä tabaym dó Jesus hā h'yy ka'eeh do sa mahang.

²⁰ Ti m', nyyw hē Saw-Ru du doo taheer'oot do tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hā. P'op Hagä Do T'aah né hē Jesus, tamaher'oot mä kat'aa do sa hā. ²¹ Sahōnh hē maa new'ēē do rahyb n'aa meuunh mäh. Hahŷŷ d' mä raky n'aa her'ood bong:

—Ti né pa doo aj'yy Jesus häd gó h'yy ka'eeh do rejää do Jerusarēnh bä. Ti né paa wawēē hē hana doo, Jesus hā h'yy ka'eeh do Jerusarēnh hēnh tamahūūm hyb n'aa, P'op Hagä Do tób n'aa yt hā moo heb'oooh do sa wahē n'aa sa moo gó tahaēēnh hyb n'aa? —nāk mäh.

²² Ky n'aa jawyk doo me Saw-Ru her'ood magyys hē tii bä sa hā. Jesus né hē ti P'op Hagä Do Ky Däng Doo, baad ub tametēēh sa hā. Ti hyb n'aa Judah buuj Damas-Ko bä haj'eenh do h'yyb manepēē bong ta kyyh hā.

²³ Ti m', hajōō ta ā jawén paa bä Judah buuj rakaner'oot radaj'ēēp hyb n'aa Saw-Ru. ²⁴ Ti hadoo né hē, Saw-Ru ky n'aa napäh rakaner'oot doo. Adēb bä, atsēm na-āāj hē ta majiī ragada sa panang tyw n'aa noo bä, radaj'ēēp hyb n'aa paawā m'. ²⁵ Ti m' Saw-Ru Jesus hā h'yy ka'eeh do rabah'yyh ta hadē n'aa hā naa arook gó. Tii bä kā m' tabahōm kän.

²⁶ Takaja hõm bä Jerusarēnh hēnh, takarēn paawä m' Jesus hä h'yy ka'eeh do sa mahang tabawäd däk. Sahõnh hē Jesus hä h'yy ka'eeh do rajeÿÿm mä ta hä. Dooch raky dahé bä te hub tado bä Jesus hä Saw-Ru h'yy ka'eeh doo. ²⁷ Ti m' Jesus hä h'yy ka'eeh do seeh, Béh-Nabéh häd näng doo, mahũüm mä Saw-Ru, tametēeh hyb n'aa Jesus mejũũ do sa hä. Béh-Nabéh her'oot sa hä Jesus kasee do Saw-Ru hä ta tyw n'aa me Damas-Ko hēnh tahahõm noo gó ky n'aa, Saw-Ru hä Jesus her'oot do ky n'aa na-ãäj hē. Béh-Nabéh her'oot na-ãäj hē sa hä, nyy da h'yyb neÿÿm doo me Jesus ky n'aa Damas-Ko bä Saw-Ru her'ood wät. ²⁸ Ti m' Saw-Ru bayyw kån Jerusarēnh hēnh. Jesus hä h'yy ka'eeh do sa mahang tabawäd däg kån. Neÿÿm doo me Tak'öp Hyb N'aa Jawyk do häd gó tabaher'oot Jesus ky n'aa. ²⁹ Ti m' tabaher'oot Judah buuj ta s'ee hēnh hena doo, Gereg kyyh her'oot do sa hä. Ky kedak sa sii. Ti m' rakarēn paawä m' radaj'ēep. ³⁰ Ti m' Jesus hä h'yy ka'eeh do raky n'aa napäh bä radaj'ēep rakarēn doo, ramahũüm kån Saw-Ru panang Sesareja häd näng doo hēnh. Tii b' naa ramejũũ panang Tas häd näng doo hēnh.

³¹ Ti m' baad rababok Jesus hä h'yy ka'eeh doo, Judah häj n'aa bä, Garirej häj n'aa bä, Samarija häj n'aa bä habong doo. Dooch rarejä bä. Ti m' baad rah'yy kae kån, dooh rah'yyb eÿÿm bä P'op Hagä Do Sahee an'oo bä. Jesus hä h'yy ka'eeh do kah'ũüm P'op Hagä Do Sahee an'oo bä. P'op Hagä Do hä raweh'ēeh baad rababok do hä.

Enejas Peed haso däk do panyyg n'aa hahÿÿh

³² Ti m' sahõnh hē panang Peed beg'ãäs, Jesus hä h'yy ka'eeh do tabahehēen hyb n'aa. Tamahõm me tabeg'ãäs Jesus hä h'yy ka'eeh doo, panang Rida häd näng do bä habong doo. ³³ T'ĩ hēnh tamamuun aj'yy Enejas häd näng

doo. K'y'y gadóm mä tii. 8 ta baab tabasooH ta tyngjó. ³⁴ Ti m' Peed ky hadoo ta hä:

—Enejas, Jesus Kristo õm tahaso däk —näng mäh. —
As'ëëg g'ëed, menyyw a tyng majasooH doo —näng mäh.

Ti m' nyyw hẽ Enejas bas'ëëg gëet. ³⁵ Ti m' Rida panang buuj, Sarõn panang buuj na-ääj hẽ, rabahapäh bä kä Enejas has'oo däk doo, rah'y'y kae kãn Jesus hä.

Doh-Kas panyyg n'aa hahÿÿh

³⁶ Ti noo gó, panang Jopéh häd näng doo bä, ti awät ÿÿnh Jesus hä h'y'y ka'eeh doo. Ta häd mä Tabita. Gereg kyyh ramaneëenh mä Doh-Kas. Baad mä tamoo wät, tamasa had'y'yt hẽ kas'uut doo. ³⁷ Ti noo gó kä ta nahëë näng, ti tadajëp. Ti m' rabahets'y'yt ta kamag n'aa paah, ti m' ramasäg kãn ta gawakõ p'op gadäk doo gó. ³⁸ Ti m' Rida panang bä Peed bawät Jopéh buuj Jesus hä h'y'y ka'eeh do raky n'aa napäh bä, ramejũ pawóp hẽ ajyy Peed rabats'y'yt hyb n'aa. Jopéh nedaa bä ti Rida panang. Ti m' rakajaa bä raky hadoo Peed hä:

—Nyyw hẽ ää karën mabahõm Jopéh hënh —näk mäh.

³⁹ Ti m' Peed bahõm kãn sa sii. Takajaa bä m' ramasäg kãn kamag hasooH hënh. Ti m' ÿÿj patug tema bok do Peed hä ranu sabug däk. Raba'oot bä m' rametëeh ta hä tamo haj'aa paa sa saroor tahedëp noo gó. ⁴⁰ Ti m' Peed mejũ mä raban'y'yh dó. Ta taron nu paa me m' tabahyy häng, taky n'aa etsëë mäh. Taheg'ääs kamag wë, ti m' taky hadoo:

—Tabita, as'ëëg g'ëed! —näng mä Peed.

Tabita begää däk mä tii bä. Peed tabahapäh bä, nu gas'ëëg sooh. ⁴¹ Ti m' Peed moo ej'ooj sëëk. Ti m' tanaëëj kãn mä Jesus hä h'y'y ka'eeh doo, patug tema bok doo. Tametëeh sa hä tabedëb däk bä kä. ⁴² Jé pad'y'yt hẽ Jopéh panang bä raky n'aa napäh ta tii, ti hyb n'aa m' hajõk

rah'yy kae kån mä Jesus hä. ⁴³ Ti m' Peed bayyw g'ëed kån hajõng ta äh ta ti panang bä, Simaw, sa masãäh byyh s'ëeb tahem'aa do tób bä.

10

Aj'yy Kóh-Nerijo häd näng do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Panang Sesareja häd näng doo bä m' ti awät mä aj'yy Kóh-Nerijo häd näng doo. Isaraéw buuj nado m' tii. Roma buuj warahén n'aa 100 hadoo do sa wahë n'aa. Itarija warahén n'aa t'ïï hënh kat'aa do sa häd. ² P'op Hagä Do hä Kóh-Nerijo h'yy ka'eeh, Judah buuj rah'yy ka'eeh do hadoo. Sahõnh hë ta tób yt haj'eenh do rah'yy ka'eeh na-ãäj hë P'op Hagä Do hä. Kóh-Nerijo heno mä dajëer kas'uut do Judah buuj sa mahang habong do sa hä. P'op Hagä Do hä m' taky n'aa hetsë. ³ Ti m', ta see pé noo gó m', tug bä m', ta s'ëeh hadoo do tabahapäh. Ta s'ëë gó baad mä tabahapäh P'op Hagä Do ääs ta wë hana doo. Hahÿÿ d' ääs kyyh ta hä:

—Kóh-Nerijo —näng mäh.

Ti m' h'yyb eÿÿm doo me Kóh-Nerijo heg'ääs ääs wë, ti m' taky hadoo:

—H'ëed, tak'ëp hyb n'aa jawyk doo? —näng mäh.

⁴ Ti m' ääs ky hadoo:

—P'op Hagä Do gadoo a kyyh ta hä maky n'aa hetsë doo. Tahapäh na-ãäj hë kas'uut do sa matym n'aa sa hä maheno doo —näng mäh. ⁵ —Mamejõ a sii moo heb'ooh do wób Jopéh hënh rabahõm hyb n'aa, aj'yy Simaw Peed häd näng do ramanaa hyb n'aa. ⁶ Simaw, sa masãäh byy s'ëeb tahem'aa do tób bä tabagä. Akajar nabyy me ta tób basooh —näng mä ääs kyyh ta hä.

⁷ Ti m' ääs dawuh jawén paa bä kä m', Kóh-Nerijo naëenh pawóp hë ta sii moo heb'ook doo, warahén see sii hë P'op Hagä Do hä h'yy ka'eeh doo. Ta karom see né hë

m' ti warahén. ⁸ Ti m' ta her'oot sa hã sahõnh hẽ tahapäh doo. Ti m' tamejũũ Jopéh panang hẽnh rabahõm hyb n'aa.

⁹ Ti m' jati péh, Kóh-Nerijo mejũũ do rabedaa däk bã Jopéh hẽnh, Peed basëek tób jó, basatë doo bã, taky n'aa etsëẽ hyb n'aa. Wasyk mäh. ¹⁰ Asa däk mäh. Takarën paawä m' ta tä tabawëh. Ta tä ramoo boo nuuj jé m' s'ëeh hadoo tahapäh. ¹¹ Ti m' ta s'ëeh hadoo doo gó m' tahapäh wë noo kas'ëes doo. Ti m' hỹ pong jé naa ta hood pãän hadoo do bahyng tabagëet bã. Ta sasu hã ta hood pãän kamewyyt. ¹² Ta gó tabanäng mä har'ëeng, tababo n'aa, taw'ëed sii hẽ. Ta mahang ti anäng Judah buuj raky n'aa jaw'yyk do hyb n'aa ranawëh doo. ¹³ Ti m' tamaa napäh kyyh her'oot do ta hã:

—As'ëeg g'ëed. Manaboh a tä —näng mäh.

Ti m' Peed ky hadoo:

¹⁴ —Dooh Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo. Dooh ỹ hewë bã nesaa doo, maganen'aak doo —näng mäh.

¹⁵ Ti m' kyyh ber'oot p'aa hẽnh:

—Mamaneëj manä nesaa doo me, baad tabahado däk P'op Hagä Do anoo doo —näng mäh.

¹⁶ Tamawoob nuu me m' ta ti kyy ber'oot ta hã. Ti m' nyyw hẽ hỹ pong jé pãän hadoo do basëek p'aa hẽnh.

¹⁷ Ti m' Peed hyb n'aa newëe nyy d' tahanäng pé ti ta s'ëeh. Ti nuuj jé né hẽ m' Kóh-Nerijo mejũũ do rakajaa Simaw häd näng do tób noo bã. Ramana me m' rabeaanh Simaw tób. ¹⁸ Ti m' rabeaaj kãn Peed tagëe bã.

¹⁹ Ti m' Peed hyb n'aa newëe nä bã ta s'ëeh hadoo doo, P'op Hagä Do Sahee ky hadoo ta hã ta h'yyb gó:

—Tamawoob hẽ ajyy õm resoos —näng mäh. ²⁰ —As'ëeg g'ëed, ahyy sa wë. Ahõm né hẽ sa sii, ỹ né hẽ mejũũ a wë rabana hyb n'aa —näng mä P'op Hagä Do Sahee.

²¹ Ti m' Peed bahyy kãn sa wë. Ti m' taky hadoo sa hã:

—Ÿ né hē bē eanh doo —näng mäh. —H'ëed hyb n'aa bē wén n'aa? —näng mäh.

²² Ti m' ajyy raky hadoo:

—Kóh-Nerijo häd näng doo, 100 hedoo do warahén sa wahē n'aa seeh, äã tamejũ —näk mäh. —P'op Hagä Do hä tah'yy ka'eeh. Baad hadoo do moo hew'ëet do ta ti aj'yy. Sahõnh hē Judah buuj raj'aa etsē ta hä. P'op Hagä Do ääs see kas'ee wät mä ta hä. Ta hä tamejũ mä õm ranaëēnh hyb n'aa, ta tób hēnh mabeg'ääs hyb n'aa, ta hä mabahe'oot hyb n'aa P'op Hagä Do ky n'aa —näk mä sa kyyh.

²³ Ti m' Peed batsyyd kån tób hēnh, t'ĩ hēnh rabawēh, raba'ỹh hyb n'aa. Ti m' jati pé Peed bahõm kån sa sii. Jesus hä h'yy ka'eeh do wób, Jopéh panang bä habong do rahada mäh.

²⁴ Ti m' jat'iip hadoo rakajaa Sesareja panang bä. T'ĩ hēnh Kóh-Nerijo, ta wakään, ta najiis tats'yyt do ragada mäh. ²⁵ Ti m' Peed kajaa bä Kóh-Nerijo tób bä, Kóh-Nerijo ahyy häng tũ ta taron nu paa me, Peed taweh'ëēh hyb n'aa. ²⁶ Ti m' Peed mejũ tabas'ëēg gëet hyb n'aa, ti m' taky hadoo ta hä:

—As'ëēg g'ëed! —näng mäh. —Aj'yy ỹh. A da hadoo do né hē ỹh. P'op Hagä Do nado ỹ hỹh —näng mäh.

²⁷ Ti m' Peed ber'oot bä m' ta sii, ajëē suun mä tób gó. Ti m' hajõk do t'ĩ hēnh kat'aa do tabahapäh. ²⁸ Ti m' taky hadoo sa hä:

—Bē hapäh né hē, Judah buuj raky n'aa jaw'yyk do dooh tan'oo bä Judah buuj nadoo do mahang Judah buuj raboo bä. Dooh tan'oo bä sa tób yt hä Judah buuj ajëē suun bä. Ti hadoo né hē, s'ëēh hadoo doo gó ỹ P'op Hagä Do metëek ỹ mananeëēnh hyb n'aa baad nadoo doo, P'op Hagä Do ganadoo doo, ta wób —näng mäh. ²⁹ —Ti hyb n'aa ỹ ranaëēj bä, ỹ gadoo ỹ rats'yyt doo. Nayyw hē ỹ bana

—näng mäh. —Maher'ood h'ëed hyb n'aa ŷ maneëenh —näng mä Peed kyyh.

³⁰ Ti m' Kóh-Nerijo ky hadoo:

—Ji meheet pé ta ä däg, da hē, tug bä ŷ ky n'aa etsēē bä, tii bä pój ŷŷ jé takasee aj'yy. Gabarēeh ta saroor. ³¹ Ti taky hadoo hä ŷŷ: “P'op Hagä Do maa napäh a kyyh ta hä maky n'aa hetsē doo. Tahapäh na-ääj hē kas'uut do sa matym n'aa sa hä maheno doo”, näng. ³² “Mamejō a sii moo heb'ooh do wób Jopéh hēnh rabahōm hyb n'aa, aj'yy Simaw Peed häd näng do ramanaa hyb n'aa. Simaw, sa masāäh byy s'ëeb tahem'aa do tób bä tabagä. Akajar nabyy me ta tób basooch”, näng ääs kyyh hä ŷŷ. ³³ Ti hyb n'aa nayyw hē ŷ mejüū ōm ranaëenh hyb n'aa. Baad tanyy né hē ti mabana —näng mäh. —Sahōnh hē ää kata däk P'op Hagä Do matym gó, ää matakēe hyb n'aa P'op Hagä Do mejüū do maher'oot do ää hä —näng mä Kóh-Nerijo kyyh.

³⁴⁻³⁵ Ti m' Peed du do kán taher'oot do sa hä:

—Baad ŷ bahapäh hŷŷ kä, sahōnh hē badäk hahŷ haw'ääts hē häj n'aa babuuj ta hä h'yy ka'eeh doo, baad hadoo do moo b'ook do P'op Hagä Do gadoo. Séd hä ji P'op Hagä Do gadoo —näng mä Peed.

³⁶ Ti m' taky hadoo ënh:

—Bē ky n'aa napäh P'op Hagä Do taher'oot do ää hä, Isaraéw buuj sa hä: Jesus Kristo dajëp ji hyb n'aa. Ti hyb n'aa dooh P'op Hagä Do majiï ji do boo bä. Tahajaa ta najiis ji hado däg bä hŷŷ kä. Sahōnh hē badäk hahŷŷ hä habong do sa wahëh ti Jesus. ³⁷ Bē ky n'aa napäh né hē Jesus moo wäd wät do Judah häj n'aa bä, Jowāw nu gahem'uun do her'oot do jawén paa bä Garirej häj n'aa bä ji nu gemuun hōm do ky n'aa. ³⁸ P'op Hagä Do hejój, ta Sahee na-ääj hē Jesus Nasaréh buuj tah'yyb mahüüm, P'op Hagä Do an'oo bä. Jé pad'yyt hē baad hadoo do Jesus moo wäd wät.

Taheso sahõnh hẽ Dijab* rejãã doo. Sahõnh hẽ ta ti Jesus bahajaa, ta sii P'op Hagä Do bawät do hyb n'aa. Bẽ ky n'aa napäh né hẽ ta tii. ³⁹ Baad ãã bahapäh sahõnh hẽ Jesus moo wäd wät do Judah buuj sa häj n'aa bä, Jerusarënh panang bä na-ããj hẽ. Ti hyb n'aa ãã wén her'oot ãã hapäh doo. Ta jawén kä rabepëëm däk b'aa hã kajatsëk do hã, tadajëp hyb n'aa. ⁴⁰ Tadajëp jawén paa bä, tamawoob däg ta ããh, taganä wät P'op Hagä Do an'oo bä. Ta jawén takas'ee kãn ãã hã P'op Hagä Do an'oo bä. ⁴¹ Doooh sahõnh hẽ Judah buuj sa hã takas'ee bä. Jããm hẽ ãã hã takasee, ããh, P'op Hagä Do asëew bong doo, ta t'aah ky n'aa ãã baher'oot hyb n'aa. ãã awëë bong, ãã eëg bong Jesus sii taganä wät do jawén paa bä —näng mä Peed.

⁴² Ti m' taky hadoo ënh:

—ãã tamejüü ta ky n'aa ãã baher'oot hyb n'aa ta wób sa hã. ãã tamejüü ãã maher'oot hyb n'aa, ti né hẽ ti sahõnh hẽ hedëp doo, dejëp do paa na-ããj hẽ sa ky n'aa etyy n'aa P'op Hagä Do an'oo bä. ⁴³ Sahõnh hẽ P'op Hagä Do ky n'aa rod raheer'ood wät paa ta ky n'aa. Hahÿÿ da raheer'oot doo: Jé ta hã h'yÿ ka'eeh do sa h'yÿb tym gó hanäng do nesaa do P'op Hagä Do awug hõm da, sa hyb n'aa Jesus dajëp do hyb n'aa.

⁴⁴ Ti m' Peed er'oot nä m', sahõnh hẽ ta kyyh maa new'ëë do sa h'yÿb tym gó P'op Hagä Do Sahee bajëng. ⁴⁵ Ti m' Judah buuj Jesus hã h'yÿ ka'eeh doo, Peed sii han'aa doo, rameuuj bong mäh, P'op Hagä Do Sahee Judah buuj nadoo do sa h'yÿb gó tabajëng do hyb n'aa. ⁴⁶ Ramaa napäh mä kyy wób me rer'oot doo, P'op Hagä Do raj'aa etsë doo. ⁴⁷ Ti m' Peed ky hadoo:

* 10:38 Gereg kyy me ramaneëënh Nesaa Do Yb, Dijab. “Ji taky n'aa tapa had'yÿt doo”, tahanäng pé ti Dijab.

—Dooch hewaat pé ranu kemuun hyb n'aa, P'op Hagä Do Sahee bajëng do hyb n'aa sa h'yyb gó, ér hã tabajëng do hadoo —näng mä Peed.

⁴⁸ Ti m' Peed mejüü ranu gemuun hyb n'aa Jesus Kristo häd gó. Ti m' retsëë sa sii Peed baym hyb n'aa dó.

11

Peed maher'oot do Jesus hã h'yy ka'eeh do sa hã ky n'aa hahÿÿh

¹ Ti m', Jesus mejüü doo, Jesus hã h'yy ka'eeh do Judah häj n'aa bä habok do na-ãäj hë raky n'aa napäh Judah buuj nadoo do na-ãäj hë ragadoo do P'op Hagä Do panyyg. ² Ti m' Peed kaja hõm bä kä Jerusarënh hënh, Judah buuj wób Jesus hã h'yy ka'eeh doo, masuuj noo byyh kehök doo, ranabuu j gedoo mä Peed. ³ Hahÿÿ d' mä sa kyyh ta hã:

—Hëd n'aa mabajëë suun Judah buuj nadoo do sa tób gó? Hëd n'aa mabawëh sa sii? —näk mäh.

⁴ Ti m' baad Peed baher'oot sa hã sahõnh hë tahapäh do tahewäd nä hënh. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

⁵ —Panang Jopëh häd näng doo bä ÿ bagëë wät bä, ÿ ky n'aa etsëë bä, s'ëëh hadoo hã ÿÿ. ÿ hapäh hÿ pong jé naa tabahyng, ÿ bagëët bä, ta hood pään hadoo doo. Ta sasu hã pään kamewyyt. ⁶ Baad ÿ baheg'aäs h'ëed ta gó hanäng péh. Tii bä har'ëëng, tababo n'aa, taw'ëed sii hë ÿ hapäh ta gó. Ta mahang ti anäng ér ky n'aa jaw'yyk do hyb n'aa ér nawëh doo. ⁷ Ti ÿ maa napäh kyyh her'oot do hã ÿÿ: “As'ëëg g'ëed. Manaboh a tä”, näng mä hã ÿÿ. ⁸ Ti ÿ ky hadoo: “Dooch Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo. Dooch ÿ hewë bä nesaa doo, maganen'aak doo”, näng këh ÿÿ. ⁹ Tii bä hÿ pong jé naa kyyh her'oot p'aa hënh hã ÿÿ: “Mamaneëëj manä nesaa doo me, baad tabahado däk P'op Hagä Do anoo doo”, näng mä ta kyyh. ¹⁰ Tamawoob nuu me ta ti kyyh ber'oot hã ÿÿ. Ti m' nayyw hë hÿ pong jé pään

hadoo do basëek p'aa hënh. ¹¹ Ti noo gó né hë tamawoob hë ajyy, Sesareja hënh naa ramejüü doo, rakajaa y bagä bä. Ý rahahëen rawén n'aa. ¹² Tii bä P'op Hagä Do Sahee y tamejüü sa sii né hë y bahöm hyb n'aa. Ti äã bahöm kän. B'ëeh hahy ji ma poo oow see pé ajyy er hyyj hedoo doo, si y rabahöm. Séd hä äã bajëe p'ëe ajyy tób yt hä. ¹³ Ti ajyy baher'oot äã hä ta tób yt tahapäh do äãs, hahy da m' ta sii her'oot doo: “Mamejō Jopéh panang hënh Simaw Peed häd näng do ramanaa hyb n'aa. ¹⁴ Taher'oot da a hä nyy da bë P'op Hagä Do bed'ëep nesaa do mahänh, ta sii bë baboo had'yyt hyb n'aa hy pong jé, òm, a tób yt haj'eenh doo”, näng äãs ta hä —näng mä Peed kyyh tamaher'oot do sa hä.

¹⁵ Ti m' ahöm nä Peed kyyh:

—Ý du doo bä y her'oot do sa hä, sa h'yyb tym gó P'op Hagä Do Sahee bajëng, pooj jé er h'yyb gó tabajëng do hadoo. ¹⁶ Ti y hyb n'aa esee Jesus her'oot do paah: “Jowäw nu gahem'uun do nu gemuun wät naëng me. Hyy kä bë hä P'op Hagä Do anoo da ta Sahee bë h'yyb tym gó.” ¹⁷ Sa hä P'op Hagä Do an'oo däk ta Sahee, er hä tan'oo däk doo da, Jesus Kristo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hä äã h'yy ka'eeh noo gó. Ti hyb n'aa, P'op Hagä Do hä y hajëm g'eeh tamo haj'aa hadoo do hyb n'aa? —näng mä Peed sa hä.

¹⁸ Ti m' ramaa napäh bä m' Peed her'oot doo, dooh m' ranabuuj gedo boo bä kä. Ti m' radu doo P'op Hagä Do raj'aa etsë. Hahy da m' sa kyyh:

—Judah buuj nadoo do hä na-ääj hë P'op Hagä Do anoo ta hä rah'yy kawapëen, ta hä rah'yy ka'eeh hyb n'aa, edëb had'yyt do ragadoo hyb n'aa kä P'op Hagä Do pa —näk mä sa kyyh.

Än-Tijoka bä habong do Jesus hä h'yy ka'eeh do panyyg n'aa hahyjh

¹⁹ Jesus hã h'yy ka'eeh do rarejãã doo, Es-Tew radaj'ëep noo gó, raketyn bong. Sa wób Penisija häd näng do häj n'aa hënh rabahöm, ta wób tsyt dëeg hã Tsi-Peré häd näng doo hënh rabahöm, ta wób panang ãn-Tijoka häd näng doo hënh rabahöm. T'ĩ hënh jããm hë Judah buuj hã ramaher'oot Jesus ky n'aa. ²⁰ Ti hadoo né hë, Jesus hã h'yy ka'eeh do wób, Tsi-Peré, Sirené häd enäh doo bä naa, ah'üüm ãn-Tijoka hënh. T'ĩ hënh rabaher'oot Jesus, Hyb N'aa Jawyk Do ky n'aa Judah buuj nadoo do sa hã kä. ²¹ P'op Hagä Do hejój sa hã tabawät, ti hyb n'aa hajök raky dahé däk panyyg hanäm doo. Jesus hã rah'yy kae padäg kãn.

²² Ti m' Jesus hã h'yy ka'eeh do Jerusarënh bä habong do raky n'aa napäh bä ta tii, ramejüü Béh-Nabéh, ãn-Tijoka hënh tabaheg'ããs hyb n'aa. ²³ Ti m', t'ĩ hënh Béh-Nabéh kajaa bä, tahapäh P'op Hagä Do ky n'aa edëe bong hanäm doo me Judah buuj nadoo doo. Ti hyb n'aa tatsebee wät. Ti m' baad tabaher'oot sa hã, t'öp madäk doo me rahyb n'aa hüüm had'yyt hë hyb n'aa Jesus. ²⁴ Ky enyym mä ti Béh-Nabéh. Baad mä P'op Hagä Do Sahee h'yyb mahüüm, baad tah'yy ka'eeh Jesus hã. Hajök t'ĩ hënh rah'yy kae kãn Jesus hã.

²⁵ Ti m' Béh-Nabéh bahöm kãn Tas hënh, Saw-Ru hesoos doo. ²⁶ Tabaw'yyt bä m' tamana kãn ãn-Tijoka panang hënh. Ti m' sét ta baab rababoo kãn ta tii bä Jesus hã h'yy ka'eeh do sa mahang. Hajök do sa hã rama metëek Jesus ky n'aa. ãn-Tijoka bä né kä pooj jé radu doo ramaneëenh do Jesus hã h'yy ka'eeh doo, Kristo karapee.

²⁷ Ti noo gó P'op Hagä Do ky n'aa rod rabana ãn-Tijoka hënh, Jerusarënh hënh naa. ²⁸ Sa seeh, Agab häd näng doo, as'ëeg gëet, P'op Hagä Do Sahee kyy gó taher'oot sa hã, ana ji hasaah do pan'aa sahõnh hë hëej Roma buuj rabag'ããs doo bä. Te hub né hë, Roma buuj sa wahë n'aa

Karaw-Dijo häd näng do bag'ääs noo gó rabas'aah né hē. ²⁹Tii kä m', Jesus hä h'yy ka'eeh do Ān-Tijoka bä habok do ramasaa kån Jesus hä h'yy ka'eeh doo, Judah häj n'aa bä habong doo. Sahõnh hē ranoo rahajaa do pénh. ³⁰Ti m' ramejũ Béh-Nabéh Saw-Ru daheeh ramahũm ramasa doo, Jesus hä h'yy ka'eeh do Judah häj n'aa bä habong do sa wahë n'aa wë.

12

Eróts mejũ radaj'ëep paawä Peed panyyg n'aa hahÿh

¹ Ti m', ti noo gó Judah buuj sa wahë n'aa Eróts häd näng do du doo tarejã do Jesus hä h'yy ka'eeh do wób. ² Tamejũ mä radaj'ëep Tsijaag sën-jeer me. Jowāw hÿÿj mä ti Tsijaag. ³ Ti m' Eróts bahapäh bä kä ti Judah buuj Jesus hä h'yy kana'eeh do ragen'aak Tsijaag tadaj'ëep doo, tamejũ na-ãj hē ramaso dāk Peed. Pāw makuj temah do rabawa do ratab'ëes noo gó m' tii. ⁴ Ti m' ramaso dāk jawén paa bä tamejũ radawäts gëet. Ti m' tamejũ 16 warahén, ji meheet pé ken'yyh raketyn hõm, rabahag'ääs hyb n'aa Peed. Takarën né paawä Pas-kowa ratab'ëes jawén paa bä tamejũ Peed ramanaa, hajõk do sa matym gó ta hä taky n'aa etyy hyb n'aa. ⁵ Ti m' ragadahew'ëes doo gó Peed ag'ëed nuuj jé, tak'ëp né hē Jesus hä h'yy ka'eeh do P'op Hagä Do hä raky n'aa etsëe ta hyb n'aa.

⁶ Ti m' atsëm, Eróts ky däng do pooj jé, hajõk do sa matym gó Peed taky n'aa etyy do paawä, Peed aÿÿh mä warahén sa hõõ gó. Hub hënh warahén seeh, s'ÿÿ hënh ta seeh. Pawóp hē haak sapuuw hadoo doo me Peed ramoo maw'yyd dāk. Warahén sa hä tatyd padëek. Warahén wób ragadahew'ëes do noo bä rabab'ëeh rabahag'ääs hyb n'aa. ⁷ Ti m', nayyw hē m' P'op Hagä Do ääs kas'ee wät. Ragadahew'ëes doo gó m' ta bag ganyyh. Ti m' ääs mebë

Peed karapa hã, taty gawëej däk hyb n'aa. Ti m' taky hadoo ta hã:

—Nayyw hẽ, h'yy kabawaad wäd! As'ëeg g'ëed! —näng mäh.

Ti m' nayyw hẽ haak sapuuw hadoo doo, ta moo hã padëek do paah, keréd bëeh tũũ. ⁸ Ti m' ääs ky hadoo ta hã:

—Madadäg a saroor, a tsyym suun —näng mäh.

Ti m' Peed dadäk ta saroor, ta tsyym suun. Ti m' ääs ky hadoo ënh:

—Madadäg a hatsë a hã, jawén ÿ ana! —näng mäh.

⁹ Ta jawén Peed banä kän ragadahew'ëes doo gó naa. Dooch tah'yy ganyy bä te hub tado bä né hẽ ääs moo wät doo. Ta s'ëeh hadoo tahapäh ted'oo. ¹⁰ Ratab'ëes pooj jé hab'ëeh do warahén. Ta jawén hab'ëeh do ratatab'ëes né hẽ m' tii d' ënh. Ti m' rakajaa bä ta noo sapaar s'ëeb ty katsë doo, panang hënh ji bahõm bä kä, ta daaj hẽ tanoo kasëets hõm. Ti m' ratabëej nä kän mäh. Dawëe péj rababoo däk bä kä m', ääs badoo wäd kän, ta pooj jé hawät doo.

¹¹ Ti m' Peed h'yy kadaw'uuh. Ta h'yyb gó m' taky hadoo:

—Hÿÿ kä baad ub ÿ bahapëe kän. P'op Hagä Do mejũũ ta ääs ÿ tabed'ëep hyb n'aa Eróts moo gó naa, ÿ rarejãã do paawä Judah buuj sa mahãnh —näng mä ta h'yyb gó.

¹² Ti m' Peed h'yy kadaw'uuh bä m', tabahõm Marija häd näng do tób hënh. T'ĩ hënh hajök kata b'ëeh raky n'aa etsëe hyb n'aa. Marija häd näng doo, Jowāw Maah-Ko häd näng do ÿÿn. ¹³ Ti m' sa tób nooh, ta tyw n'aa tabës bä nasooh doo me Peed naëenh. Tanoo edas mäh. Ti m' maruus, sa karom Rode häd näng do banyyh tabaheg'ääs hyb n'aa. ¹⁴ Tamaa napäh bä Peed noo ged'op, tsebee wät do hyb n'aa p'aa hënh tamatëh hõm tapanäk hyb n'aa ta wób sa hã Peed ti agëet tób noo bä. H'yyb manepëe wät

do hyb n'aa, dooh m' tanoo gasëets wäd tób nooh. ¹⁵ Ti m' ta wób raky hadoo maruus hã:

—Öm ky kew'oonh —näk mäh.

—Dooh. Né hup ÿ né hẽ. Peed né hẽ —näng mã maruus.

—Dooh Peed tado bä —näk mäh. —Ããs ta hã hag'ããs do apäh —näk mäh.

¹⁶ Ti nuuj jé m' Peed naëenh nä tób noo bä. Ti m' ranoo gasëets kãn, ti m' Peed rahapäh, ti m' h'yy gabedo bong mäh. ¹⁷ Ta moo me m' Peed meduuk, bag hënh rabab'ëeh hyb n'aa. Ti m' taher'oot sa hã ny hadoo P'op Hagä Do manyyh ragadahew'ëes doo gó naa. Ti m' taky hadoo:

—Bë maher'ood Tsijaag, ta wób Jesus hã h'yy ka'eeh do sii hẽ —näng mäh.

Ti m' sa hã tabaher'oot jawén paa bä, ahöm kãn ta s'ee hënh.

¹⁸ Ti m' tabawag höm bä kã, tak'ëp warahén rah'yyb manepëe bong, h'yyb e'ÿm b'ëeh mã Peed badoo wät do hyb n'aa m'. ¹⁹ Ti m' Eróts mejũũ rabesoos hyb n'aa. Dooh m' rawyyd bä. Ti m' hajõng Eróts eanh warahén sa hã, ti m' tamejũũ radej'ëep sahõnh hẽ warahén hag'ããs do paah.* Ti m' ti jawén paa bä Eróts beréd däk dó Judah häj n'aa. Sesareja panang hënh tabeg'ããs dó.

Eróts dajëp do panyyg n'aa hahÿh

²⁰ Eróts paa kamajë wät Tiir panang, Sidõn panang babuj n'aa sa hã. Ti m' Tiir panang, Sidõn panang babuj n'aa, baad ub rakaner'oot rabaher'oot hyb n'aa Eróts sii, Eróts kamanajë wät hyb n'aa sa hã. Tii d' rawén d'oo sa waa hyb n'aa, Eróts häj n'aa bä retsëe do hyb n'aa. Ti

* 12:19 Hajõng Eróts wén eanh sa hã, tahapäh hyb n'aa ranoo kanesa bä. Peed ramasa ragadahew'ëes doo gó tabanyh ted'oo apäh. Ti noo gó radej'ëep né hẽ ragadahew'ëes doo gó hageët do hagã n'aa, ta see kejën nä bä sa mahãnh.

m' pooj jé rakaner'oot Baras häd näng do sii, Eróts hã tabetsëe hyb n'aa tan'oo bä ta sii raber'oot hyb n'aa. Eróts karom, ta masa n'aa Eróts weh'ëeh do ti Baras. ²¹ Ti m' Eróts ky däng sa hã, ta sii raber'oot hyb n'aa. Ti m' ti noo gó tadadäk sa wahë n'aa saroor n'aa, ti m' tabaheer'oot hajök do sa hã. ²² Ti m' maa new'ëe do tak'ëp mä sa kyyh:

—Ta ti her'oot doo, dooh aj'yy tado bä! P'op Hagä Do hadoo né hë tii! —näk mä sa kyyh.

²³ Ti m' Eróts gadoo sa kyyh, “P'op Hagä Do õm”, hanäk doo. Tsebee wät ti hyb n'aa. Dooh tawehëe bä P'op Hagä Doo. Ti hyb n'aa ti noo gó né hë kä, nayyw hë, P'op Hagä Do ääs an'oo bä ta nahëe nyy kån. Tii bä m', tadajëb kån as'ood no haj'aa.

²⁴ P'op Hagä Do ky n'aa ahõm tii bä. Jé pad'yyt hë tii bä rabaher'oot.

²⁵ Ti m' Béh-Nabéh Saw-Ru daheeh rabahaëej däk jawén paa bä dajëer ãn-Tijoka buuj Jesus hã h'yy ka'eeh do mejüü doo, rababaaj nä kä ãn-Tijoka hënh. Sa sii ramahüüm kån Jowãw Maah-Ko häd näng doo.

13

Jesus ky n'aa mahüüm do rasëm do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' ãn-Tijoka bä, Jesus hã h'yy ka'eeh do sa mahang ti anäng P'op Hagä Do ky n'aa rod, P'op Hagä Do kyyh ma metëek doo. Hahÿÿ da m' sa häd: Béh-Nabéh, Simijãw “byyh hasus doo” ramaneëenh doo, Rusijo (panang Sirené häd näng doo hënh naa), Manaën (Eróts Garirej häj n'aa wahë n'aa daheeh hawäng do paah), Saw-Ru kä. ² Ti m' ta see pé noo gó, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do rahyb n'aa jew'yyk bä, ranoo kanawa doo me Jesus rahyb n'aa esee bä, P'op Hagä Do Sahee ky hadoo sa h'yyb gó:

—Tsynt hē, wē ŷŷ bē asēew Béh-Nabéh Saw-Ru daheeh. Ti anäng ŷ karēn do ramoo bok doo, ŷ wén naēēnh —näng mä P'op Hagä Do Sahee.

³ Ti m' raky n'aa etsēē jawén paa bä, ratayy do ji noo kanawa doo me Jesus ji hyb n'aa esee hyb n'aa jawén paa bä, sa moo radatooj kän Béh-Nabéh Saw-Ru* sa nuu gó.† Ti m' raky n'aa edēē wät rabahōm hyb n'aa kä.

Tsynt dēeg hā Jesus ky n'aa raheer'oot do panyyg n'aa hahŷŷh

⁴ Ti m' Béh-Nabéh Saw-Ru daheeh rabahōm kän P'op Hagä Do Sahee mejūū doo da. Ti m' panang Serew-Sija häd näng doo hēnh rabaw'ēēnh. Tii b' naa ragatsēg t'oonh marakate gó rabatsēg hōm hyb n'aa tsyt dēeg hā Tsi-Peré häd näng doo hēnh. ⁵ Rakaja hōm bä panang Saramin häd näng doo bä, raheer'oot mä P'op Hagä Do panyyg tób P'op Hagä Do panyyg Judah buuj rayd naherot do yt hā. Jowāw Maah-Ko sa sii m' tabawät, tamasa hyb n'aa sa hā.

⁶ Ti m' tsyt dēeg ratabēej däk, Pap panang bä rakajaa. T'ī hēnh ramamuun mä sēew oow, Judah buuj seeh. Bar-Jesus mä ta häd. Gereg sa kyy me Erimas ramaneēēnh. P'op Hagä Do panyyg rod mä tanooh. Noo kanesa do tii. ⁷ Sesijo Paw-Ro, tsyt dēeg hā buuj sa wahē n'aa sii tamoo wät. H'yy ganäng mä ti sa wahē n'aa Sesijo Paw-Ro häd näng doo. Ti m' tamejūū ta wē ranaēēnh hyb n'aa Béh-Nabéh Saw-Ru daheeh, ta hā rabaher'oot hyb n'aa P'op Hagä Do kyyh. ⁸ Ti m' ta ti aj'yy sēew oow, Erimas häd näng doo, dooh tagenaag bä raheer'oot doo. Takarēn paawä dooh sa wahē n'aa h'yy kae bä Jesus hā. ⁹ Ti m' baad mä P'op Hagä Do Sahee h'yyb mahūūm Saw-Ru, Paw-Ro ramaneēēnh doo. Ti m' baad Paw-Ro baheg'āās sēew oow wē. ¹⁰ Ti m' taky hadoo ta hā:

* 13:3 Saw-Ru häd see Paw-Ro. † 13:3 Sa moo radatooj bong, P'op Hagä Do Sahee hejój sa sii tabawät hyb n'aa.

—Dijab t'aah òm! Baad hadoo do ganen'aak do òm. Ky nesaa òm, noo kanes'ats òm —näng mäh. —Mawareem had'yyt hē g'eeh baad hadoo do Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do metëëk doo? —näng mäh.

¹¹ Ti m' taky hadoo ënh ta hã:

—A wë Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do h'yyb wareem däk. Òm da ty tamaa wät dó. Ti noo gó dooh mahapëë wäd bä papÿÿj bag —näng mä Paw-Ro kyyh.

Ti m' nyyw hē Erimas ty tamaa wäd kãn. Tesóts wät mä nyyw hē moo takyyk do pan'aa. ¹² Ti m' sa wahë n'aa bahapäh bä aj'yy ty tamaa wät doo, Jesus hã tah'yy kae däg kãn. Tameuuj wät mä Jesus ky n'aa hã.

Än-Tijoka s'ee hēnh raheboo nä do panyyg n'aa hahÿÿh

¹³ Ti m' Pap bä naa Paw-Ro rabatsëg hõm tamyyj däk hã, Peh-Ke häd näng doo hēnh, Pam-Pirija häj n'aa bä. Ti m' panang Peh-Ke häd näng doo bä rakajaa bä, Jowãw Maah-Ko eréd bong mä Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh, Jerusarēnh hēnh tababaaj hõm hyb n'aa. ¹⁴ Peh-Ke bä naa Paw-Ro rabahõm panang Än-Tijoka s'ee hēnh, Pisidija häj n'aa bä. Ti m' Saab hã, Judah buuj rakamehehäk do hã, rabahõm tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo hēnh. Ta yt hã m' rabat'oonh. ¹⁵ Ti m' tób yt hã kat'aa do see taner'oot mä P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do kerih do bód, P'op Hagä Do ky n'aa rod rerih do bód na-ääj hē. Taner'ood wät do jawén paa bä, tób sa wahë n'aa rabats'yyt Paw-Ro raher'oot hyb n'aa rakarēn bä. Hahÿÿ da m' sa kyyh:

—Äã wakään —näk mäh. —Tanyy bä bë wë bë her'oot pé babä hat'oonh do ratsebé hyb n'aa, bë her'ood —näk mäh.

¹⁶ Ti m' Paw-Ro bas'ëëg gëët. Ta moo me m' tameduuk, bag hēnh rabab'ëeh hyb n'aa. Ti m' taky hadoo:

—Bë maa newë këh ȳy, Isaraéw buuj, Isaraéw buuj nadoo do na-ãäj hë P'op Hagä Do hä hyb n'aa es'ee doo — näng mäh. ¹⁷—P'op Hagä Do Isaraéw buuj rah'yy kaha'eeh do tasëew hõm paa ër wahë makũh. Tak'ëp rakaood bong P'op Hagä Do an'oo bä Esit bä, sa wakãän nadoo do sa mahang rababong noo gó. Ti m' t'ĩ hënh häj n'aa bä naa ta hejój me ër wahë makũ taman'yyh. ¹⁸ 40 m' ta baab rababong tabanawäng bä, P'op Hagä Do baad taheg'ãäs sa hä. ¹⁹ Hëej Kanaäh häd näng doo bä 7 t'ĩ hënh habong do paa sa wahë n'aa sa karapee sii hë ër wahë makũ nu gad'eet, P'op Hagä Do an'oo bä. Èr wahë makũ hä tan'oo däk sa häj n'aa paah. ²⁰ 450 ta baab tabado däk bä kä ër wahë makũ tasëew hõm do jawén paa bä tii.

—Ta jawén P'op Hagä Do anoo sa hä ajyy ky n'aa etsëeh do sa mahang ky n'aa etyy doo. Tii d' tabahadoo, P'op Hagä Do ky n'aa rod Samuéw bawäd däg bä kä. ²¹ Ti m' ër wahë makũ rabetsëë, P'op Hagä Do anoo hyb n'aa sa wahë n'aa pan'aa. Ti m' P'op Hagä Do banoo né hë Sauh häd näng doo, Kis häd näng do t'aah, sa wahë n'aa tabahadoo hyb n'aa. Bën-Jamih häd näng do panaa ti Sauh. 40 ta baab Sauh bag'ãäs. ²² Ta jawén tado hõm Sauh, Dawi ta jawén buuj P'op Hagä Do an'oo bä, sa wahë n'aa tabahadoo hyb n'aa. Hahỹ da m' P'op Hagä Do kyyh Dawi ky n'aa: “ÿ karën doo da Dawi bawät ȳ hapäh. Tamoo wät da sahõnh hë ȳ karën doo”, näng mä P'op Hagä Do kyyh Dawi ky n'aa hä —näng mä Paw-Ro kyyh.

²³ Ti m' Paw-Ro ky hadoo:

—Dawi panaa see P'op Hagä Do mejö kän, Isaraéw buuj sa h'yyb tym dëeb, taky n'aa enooh do paa hadoo. Jesus né hë tii. ²⁴ Jesus du doo do pooj jé P'op Hagä Do ky n'aa tahe'oot doo, Jowāw nu gahem'uun do häd näng do her'oot sahõnh hë Isaraéw buuj sa hä, raberéd hõm hyb n'aa ta ti nesaa doo. Tanu gemuun hõm nesaa do

raberéd hõm do heen n'aa. ²⁵ Sahõnh hẽ ta hã P'op Hagä Do mejũũ do tametëëk do pan'aa tabahajaa bã, Jowãw nu gahem'uun do ky hadoo: “Jaa ÿ bẽ hã?”, nãng mãh. “Dooh bẽ hyb n'aa newëë do tado bã ÿÿh. Dooh P'op Hagä Do H'yyb Dãng Do tado bã ÿÿh. Ti awät da jawén ÿÿ. ÿ hyb n'aa sakog its ta hã. Ti hyb n'aa, dooh ÿ haja bã ta tsyym suun ÿ kabo nä bã”, nãng mã Jowãw nu gahem'uun do kyyh —nãng mã Paw-Ro sa hã.

²⁶ Ti m' ahõm nä Paw-Ro kyyh:

—Wakãn haa, Abaraãm panaa, Isaraéw buuj nadoo do P'op Hagä Do hã hyb n'aa hesé doo, bẽ na-ããj hẽ, bẽ sahõnh hẽ bẽ maa newë. Èr hã né hẽ P'op Hagä Do an'oo däk èr panyyg nãng hyb n'aa nyy da ji h'yyb tym Jesus bed'ëëp. ²⁷ Jerusarënh panang buuj, sa wahë n'aa na-ããj hẽ, dooh rah'yy ganyy bã jaa ti Jesus. Dajëb hã Jesus raky n'aa ety däk. Tii da takajaa Saab hã had'yyt hẽ tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hã P'op Hagä Do ky n'aa rod sa kyy kerih do raner'oot doo.† ²⁸ Dooh rawyyd bã né paawä dajëb hã Jesus raky n'aa etyy hyb n'aa, retsëë Pirato hã tamejũũ radaj'ëëp hyb n'aa. ²⁹ Sahõnh hẽ ta ky n'aa kerih do paa P'op Hagä Do kyy kerih do hã ta hã rabad'oo do jawén paa bã, rabado hyy kãn Jesus hub b'aa hã naa. Ti m' radasuun jëng pä gabaho doo gó. ³⁰ Ti m' taganä wäd kãn p'aa hënh, P'op Hagä Do an'oo bã. ³¹ Tadjëb pooj jé, hajõk ta sii hah'ũũm Garirej hãj n'aa bã naa Jerusarënh hënh. Sa hã né hẽ Jesus kas'ee wät hajõng ta ãh, taganä wät do jawén paa bã. Ti né hẽ rahapäh doo, hÿÿ kã raher'oot Jesus ky n'aa Isaraéw buuj sa hã —nãng mã Paw-Ro kyyh.

† 13:27 Raneherod né paawä P'op Hagä Do ky n'aa rod rerii bong do paah, P'op Hagä Do ky n'aa enooh do ji h'yyb tym dëëb ky n'aa, nyy da rarahejãã, nyy da radaj'ëëp, dooh rah'yy genä bã. Jesus radaj'ëëp noo gó kaja däk P'op Hagä Do maher'oot do paah.

³²⁻³³ Hahỹ panyyg hanäm do äã her'oot bë hä. P'op Hagä Do ky n'aa enooh do ër wahë maküü hä, ti né hë hỹỹ kä tan'oo däk ër sa panaa paa hä. Ti d' né hë tabad'oo Jesus ganä wät tan'oo bä kä. Hahỹ hadoo ta ky n'aa kerih do Saaw-Mo 2 hä:

“Tah ÿ òm. A yb ÿ hado däk naga hë.”§

³⁴ Ta pooj jé P'op Hagä Do her'ood däk ta t'aah ganä wät do ky n'aa, ta kamag karejã mahãnh. Hahỹỹ da takerii däk ta ti ky n'aa:

“Õm ÿ ky n'aa edëng, baad had'op doo me, ky kaneh'ỹýt doo me, Dawi hä ÿ ky n'aa enooh do paa me.”**

³⁵ Hahỹỹ da na-ããj hë takerii däk P'op Hagä Do kyyh see hä:

“Dooh man'oo bä a karom, tsyt hë a wë moo wät do ta kamag n'aa karejã bä.”††

³⁶ Dooh Dawi ta daaj hë ta ky n'aa tado bä ti ta her'oot doo. P'op Hagä Do karën doo da né hë sahõnh hë Dawi moo wät tahawät noo gó. Ta jawén tadajëb kãn. Ta wahë makü rahabong hënh tabas'ëëg kãn. Karejã däk ta kamag n'aa. ³⁷ Tii d' nado dejëp do mahang ganä wät P'op Hagä Do anoo do hä. Dooh ta ti ta kamag n'aa karejã bä.

³⁸ —Ti hyb n'aa wakãn haa, —näng mäh —baad ÿ karën bë heen n'aa nyy däk hahỹ ÿ her'oot do bë hä: Jesus dajëp do hyb n'aa, taganä wät do hyb n'aa, P'op Hagä Do awug hõm da sahõnh hë nesaa do ji h'yyb tym gó hanäng doo.

§ 13:32-33 Saaw-Mo 2.7 ** 13:34 Isajas 55.3 †† 13:35 Saaw-Mo 16.10

³⁹ Mosees ky n'aa jaw'yuk doo, dooh tahaja bä baad ji hado däg bä tan'oo bä P'op Hagä Do matym gó. Jé h'yy ka'eeh do Jesus hä, baad tabahado däk hÿÿ kä P'op Hagä Do matym gó —näng mäh. ⁴⁰ —Baad bë hyb n'aa matakä bë hä takanajaa hyb n'aa P'op Hagä Do ky n'aa rod raher'oot do paah. Hahÿÿ d' paa raher'oot P'op Hagä Do kyyh:

⁴¹ “Bë maa newë këh ÿ ty n'aa ges'yuk doo.

Bë meuj da! Bë dejëb kä!

ÿ moo wät da bë habong do noo gó sét hadoo doo,

tabad'op hë da bë ky dahé, bë rapanäg né hë paawä ta ky n'aa.”#

—Tii d' né hë P'op Hagä Do kyyh ta ky n'aa rod rerih do hä —näng mä Paw-Ro tób yt hat'oonh do sa hä, Jesus ky n'aa raky nasëm hyb n'aa.

⁴² Ti m' Paw-Ro bahajaa bä taheer'oot doo, anä kän mä Béh-Nabéh daheeh. Raban'yuh bä m' tób gó naa, t'ï hënh hat'oonh do rabatsyyd kän, Saab see hä p'aa hënh rabaher'oot hyb n'aa ta ti panyyg. ⁴³ Tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do wahë n'aa kat'aa do hä rakedëë höm jawén paa bä, sahõnh hë raban'yuh do jawén paa bä, hajök Judah buuj, Judah buuj nadoo do P'op Hagä Do hyb n'aa jew'yuk do na-ãäj hë, rahadaa höm Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh. Ti m' Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh raky n'aa jebaanh sa sii hah'üüm do sa hä, rahyb n'aa nerét hyb n'aa P'op Hagä Do ky enyym do ky n'aa ramaa napëë wät doo.

⁴⁴ Ti m' Saab see hä kä, hajök panang buuj kat'aa, P'op Hagä Do ky n'aa maa new'ëë doo. ⁴⁵ Ti m' Judah buuj rabahapäh bä m' hajök do kat'aa doo, h'yy kajewëëts bong Paw-Ro sa hä. Ti m' raky hadoo:

13:41 Habakuk 1.5

—Dooh te hub tado bä Paw-Ro raher'oot doo —näk mäh.
—Noo kanesa tii —näk mä sa kyyh.

Raky n'aa rejää mä Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh. ⁴⁶ Ti m' h'yyb neỹm doo me Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh raky gadoo:

—Äã her'ood wät P'op Hagä Do panyyg pooj jé bë hä.
Dooh bë karën bä bë gado bä. Dooh bë karën bä bë h'yyb tym hedëb had'yyt doo. Ti hyb n'aa hỹ kã äã bahöm kãn, äã baher'ood kãn Judah buuj nadoo do sa hä kã —näk mäh.

⁴⁷ —Tii d' né hë äã P'op Hagä Do mejüü kerih do hä:

“ÿ an'oo bä öm sahõnh hë Judah buuj nadoo do sa h'yy ganä n'aa mabahadoo hyb n'aa.

Tii d' ÿ bad'oo, mamahüüm hyb n'aa këh ÿ n'aa dawëë habong do sa hä,

ÿ bed'ëep hyb n'aa sa hä nesaa do mahãnh,

si ÿ had'yyt hë rababok hyb n'aa kã.”§§

⁴⁸ Ti m' Judah buuj nadoo do ramaa napäh bä ta tii, ratsebee bong.

—Baad ub P'op Hagä Do ky n'aa —näk mä sa kyyh.

Ti m' sahõnh hë P'op Hagä Do asëew hõm doo, edëb had'yyt do ragadoo hyb n'aa ta pa, raky dahé kãn Jesus ky n'aa. ⁴⁹ Ti m' raher'ood kãn Jesus ky n'aa panang bä, panang nedaa bä haj'eenh do sa hä na-ääj hë. ⁵⁰ Ti m' Judah buuj Jesus hä h'yy kana'eeh do rabahöm kãn ÿj ky n'aa etsëeh doo, P'op Hagä Do hyb n'aa esee do wë, panang bä ky n'aa etsëeh do ajyy n'aa sa wë na-ääj hë. Raheer'ood had'yyt hë sa hä rah'yy kawereem hyb n'aa Paw-Ro Béh-Nabéh sa wë, rabah'eed h'üüm hyb n'aa ta s'ee hënh. Ti m' tii d' né hë rabad'oo. Rah'eed n'yyh sa panang bä naa. ⁵¹ Ti m' Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh

ratapyng hõm k'ãäts sa tsyym suun hã padëek doo. Tii d' rawén d'oo baad nado ta wób sa mo haj'aa sa hã, rahanäng péh. Ti m' rabahõm kãn panang Ikonijo häd näng doo hënh. ⁵²Ti m' Jesus hã h'yy ka'eeh do ratsebee bong. Baad mä P'op Hagä Do Sahee h'yyb mahüüm kãn.

14

¹ Ti m' Paw-Ro Béh-Nabéh rakajaa bä panang Ikonijo häd näng doo bä, rabahõm tób P'op Hagä Do panyyg Judah buuj rayd naherot do yt hã, rabahed'oo doo da. Baad rabaher'oot t'ĩ hënh Jesus ky n'aa. Ti hyb n'aa hajök Judah buuj, Judah buuj nadoo do na-ãäj hë, raky daheeh Jesus ky n'aa. ² Ti m' Judah buuj Jesus ky n'aa ganadoo doo, rah'yyb metsëeh Judah buuj nadoo doo, rah'yy kawereem hyb n'aa Jesus hã h'yy ka'eeh do sa wë. ³ Ti hyb n'aa Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh rabaym ta tii bä hajõng ta äh. H'yyb neÿÿm doo me rabaher'oot Jesus ky n'aa. Ti m' Jesus anoo sa hã rabahajaa hyb n'aa rapehuunh doo, ji hyb n'aa meuunh doo, sahõnh hë rabahapäh hyb n'aa P'op Hagä Do kyy gó né hë ti P'op Hagä Do ky enyym do ky n'aa raheer'oot doo. ⁴ Ti m' panang buuj wób raky daheeh Paw-Ro raheer'oot doo, ta wób raky daheeh Judah buuj Jesus hã h'yy kana'eeh doo. ⁵ Ti m' Judah buuj Jesus hã h'yy kana'eeh doo, Judah buuj nadoo doo, sa wahë n'aa sii hë rakaner'oot Paw-Ro Béh-Nabéh rarejãä hyb n'aa, pä me rabakut hyb n'aa. ⁶ Ti m' Paw-Ro raky n'aa napäh bä m' tii, rakejën hõm hëej bód Rikonikas häd näng doo hënh, panang Ris, Derebé häd enäh doo hënh, ta tii bä häj n'aa hënh. ⁷ T'ĩ hënh na-ãäj mä raheer'oot Jesus ky n'aa hanäm doo.

Paw-Ro rakut do pä me panyyg n'aa hahÿÿh

⁸ Ti m', Ris bä Paw-Ro her'oot do maa new'ëë do sa mahang aj'yy k'yy gadóm do bahäng. Ta hã d' né hë

tahenäng noo gó. Dooh noo gó tabawäd bä. ⁹ Tamaa newëë mä Paw-Ro her'oot doo. Ti m' Paw-Ro baheg'ããs ta wë. Tah'y'yb hapäh né hë, aj'y'y h'y'y ka'eeh Jesus hä tabahub däk hyb n'aa. ¹⁰ Ti m' taky hadoo ta hã:

—As'ëëg g'ëëd! —näng mäh.

Ti m' nayyw hë tabas'ëëg gëët mäh. Ti m' tadu doo hawäd däk doo.

¹¹ Ti m' hajök do rahapäh bä Paw-Ro mo haj'aa, tak'ëp mä raky kakä bong. Sa kyy me raky hadoo:

—P'op habong doo, ër h'y'y kaha'eeh do ahyy b'ëëh. Ajyy gó rakesok —näk mäh.

¹² Béh-Nabéh ramaneëënh Sewus häd me, rah'y'y kaha'eeh doo. Paw-Ro ramaneëënh Er-Mes häd me, rah'y'y kaha'eeh do seeh, Paw-Ro ti her'ood ub do hyb n'aa. ¹³ Ti m' tób Sewus rahyb n'aa esee do yt hã moo hew'ëët do tamanaa booj yb, b'aa ts'oooh sii hë, sa panang noo bä. Panang babuj n'aa sii hë takarën paawä tajuu booj yb, Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh rahyb n'aa jew'y'yk do hyb n'aa. Panang nedaa bä tób Sewus rahyb n'aa esee do basooh.

¹⁴ Ti m' Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh rabahapäh bä m', ras'ëëd hõm sa daaj hë sa saroor tii da raganen'aak do heen n'aa. Ti m' rawaj'aa bong sa mahang. Rawaj'aah bä m' tak'ëp mä rageëënh:

¹⁵ —H'ëëd hyb n'aa tii d' bë bad'oo? —näk mäh. — Ajyy né hë ããh, bë da hadoo doo! —näk mäh. —Bë ãã panäk ãã wén na, bë beréd hõm hyb n'aa hahy daap hë bë h'y'y kaha'eeh doo. Dooch redëb bä tii. Taw'ãäts hë P'op Hagä Do hã, hedëp do hã bë h'y'y kawareem, sahõnh hë pahuunh do hã bë h'y'y ka'eeh hyb n'aa. Sahõnh hë badäk hahyÿh, wë, akajar na-ããj hë, sahõnh hë ta hã habong do na-ããj hë P'op Hagä Do mo haj'aa. ¹⁶ P'ooj ub rakarën doo da paa P'op Hagä Do banoo rababok sahõnh hë badäk

hahỹ haw'ãäts hẽ häj n'aa babuuj. ¹⁷ Ti hadoo né hẽ, P'op Hagä Do ta daaj hẽ takametëeh sa hä. Tametä had'yyt hẽ baad had'op do sa hä tanoo doo me. Ti né hẽ mejũü naëng badoos doo. Ti né hẽ hanoo bë joom baad tawén eaak. Ti né hẽ bë waa hanoo. Ti né hẽ bë h'yyb tsebé tan'oo bä —näk mä Paw-Ro sa kyyh.

¹⁸ Ti m' raheer'ood wäd né paawä, p'eets ub paawä raky nadaheeh. P'eets ub paawä rabajuu né hẽ booj yb sa hyb n'aa. ¹⁹ Ti m' rabaher'oot nä bä, Paw-Ro sa majĩ, Judah buuj, kaja nä. ãn-Tijoka, Ikonijo panang häd enäh doo bä naa rabana. Ti m' raheer'oot hajök do sa hä, rah'yy kawapëen hyb n'aa Paw-Ro sa wë. Ti m' hajök do rakawaj'ään bong Paw-Ro sa wë. Paw-Ro rakud kãn pä me. Dajëp red'oo rawén takyg hõm panang bahãnh. Tii b' raberéd jat. ²⁰ Ti m' Jesus hä h'yy ka'eeh do kata b'ëeh mä Paw-Ro pa. Ti m' Paw-Ro bas'ëëg gëët. P'aa hënh tabahõm ënh panang hënh. Ti m' jat'iip hadoo Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh rabahõm kãn panang Derebé häd nãng doo hënh.

Paw-Ro rababaaj hõm do ãn-Tijoka hënh panyyg n'aa hahỹh

²¹ Ti m', ta ti panang bä raheer'oot Jesus ky n'aa hanäm doo. Hajök mä Jesus hä h'yy kae kãn raheer'oot do hyb n'aa. Ti m' Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh rababaaj hõm kãn Ris bä, Ikonijo hënh, ãn-Tijoka hënh. ²² Ti m' ramabaaj nä me, panang buuj Jesus hä h'yy ka'eeh do sa hä baad raky n'aa edëë däk, ranerét hyb n'aa Jesus hä rah'yy ka'eeh doo. Baad rabaher'oot ratsebé hyb n'aa. Hahỹ d' mä na-ããj hẽ ramaher'oot sa hä: “Hajõng né da ji ahoop P'op Hagä Do bag'ãäs do karapee ji bahadoo hyb n'aa.” ²³ Sahõnh hẽ panang ramatebës me, Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh rasëew hõm Jesus hä h'yy ka'eeh do sa wahë n'aa.

Ti m' raky n'aa etsēē sa hyb n'aa. Ranoo kanawa doo me m' Jesus rahyb n'aa esee. Hahỹ d' mä sa kyyh:

—Baad mahagāā hahỹ a hā h'yy ka'eeh do sa wahē n'aa, baad ramoo bok hyb n'aa a hā h'yy ka'eeh do sa hā —näk mäh.

²⁴ Ti m' ratabēs Pisidija häj n'aa bä. Ti m' rakajaa Pam-Pirija häj n'aa bä. ²⁵ Ti m' panang Peh-Ke häd näng doo bä raher'oot Jesus ky n'aa. Tii b' naa rabaw'ëenh mä panang Atarija häd näng doo hēnh. ²⁶ Tii bä ragatsäg tooj kän marakate gó. Ti m' rabatsäg hōm kän Ān-Tijoka hēnh, rahana doo hēnh. Ān-Tijoka bä né hē Jesus hā h'yy ka'eeh do raky n'aa ets'ēē wät do paa Paw-Ro sa hyb n'aa, baad P'op Hagä Do bahag'āās hyb n'aa sa hā. Tii b' naa né hē ti ramejũũ do paah, jé pad'yyt hē rabaher'oot hyb n'aa Jesus ky n'aa. Paw-Ro rabahajaa do hyb n'aa rababaaj nä kän. ²⁷ Rakajaa bä kä m' Ān-Tijoka bä, ramejũũ Jesus hā h'yy ka'eeh do rakata padëek hyb n'aa. Ti m' raher'oot sa hā sahōnh hē P'op Hagä Do mo haj'aa sa hā raheboo nä hēnh. Raher'oot na-āāj hē m', Judah buuj nadoo do sa hā Jesus an'oo däg kän ta hā rah'yy ka'eeh hyb n'aa. ²⁸ Ti m' hajōng ta āh Ān-Tijoka bä Paw-Ro rabaym Jesus hā h'yy ka'eeh do sa mahang.

15

Jerusarēnh bä Jesus hā h'yy ka'eeh do rakaner'oot do panyyg n'aa hahỹh

¹ Ti m', ti noo gó ajyy wób rakajaa Ān-Tijoka bä, Judah häj n'aa hēnh naa. Ti m' radu doo rama metëek Judah buuj nadoo do hā, Jesus hā h'yy ka'eeh do hā. Hahỹ da m' sa kyyh:

—Taw'āāts hē bē masuuj noo byyh ehōk Mosees ky n'aa jaw'yyk do metëek doo da. Tii da bē moo naboo bä, dooh bē P'op Hagä Do edëeb bä ta wē —näk mäh.

² Dooch Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh ragenaag bä ra-her'oot doo. Ky kedag bok sa sii ta ti hyb n'aa. Ti m' Jesus hä h'yy ka'eeh do Ān-Tijoka bä habong do rabasëew hōm Paw-Ro, Béh-Nabéh, Jesus hä h'yy ka'eeh do wób, Jerusarēnh hēnh rabahōm hyb n'aa. T'īī hēnh ramejūū rabahōm, masuuj noo byyh kahōk do ky n'aa rabeaanh hyb n'aa 12 hedoo do Jesus mejūū do sa hä, Jesus hä h'yy ka'eeh do sa wahē n'aa t'īī hēnh habong do sa hä.

³ Ti m' rabahōm kån. Ramahōm me m', Penisija häd näng do häj n'aa bä, Samarija häd näng do häj n'aa bä na-āāj hē ra-her'oot Jesus hä h'yy ka'eeh do sa hä nyy da Judah buuj nadoo do wób h'yy kae padëek P'op Hagä Do hä. Jesus hä h'yy ka'eeh do panang bä habok do raky n'aa napäh bä tii, tak'ëp ratsebee bong.

⁴ Ti m' Paw-Ro rakaja hōm bä kä Jerusarēnh hēnh, Jesus hä h'yy ka'eeh doo, sa wahē n'aa na-āāj hē, 12 hedoo do Jesus mejūū do na-āāj hē baad ragadoo. Ti m' Paw-Ro ra-her'oot mä sa hä sahōnh hē ramoo bok do hä P'op Hagä Do mo haj'aa do ky n'aa raheboo nä hēnh. ⁵ Ti m' Parisëw wób Jesus hä h'yy ka'eeh do raky hadoo:

—Taw'ääts hē ji mejūū Judah buuj nadoo do Jesus hä h'yy kae padëek do sa hä, sa masuuj noo byyh ehög hōm. Taw'ääts hē na-āāj hē Mosees ky n'aa jaw'yyk do raky daheeh —näk mä sa kyyh.

⁶ Ti m', ti hyb n'aa m' 12 hedoo do Jesus mejūū doo, Jesus hä h'yy ka'eeh do sa wahē n'aa na-āāj hē rakata b'ëeh rabaher'oot hyb n'aa ta ti ky n'aa. ⁷ Ti m' báp peej däg raky n'aa her'oot do jawén paa bä, Peed as'ëeg gëet, ti m' taky hadoo:

—Wakån haa —näng mäh. —Bë hapäh né hē p'ooj ub ŷ P'op Hagä Do asëm do ŷ baher'oot hyb n'aa Jesus ky n'aa Judah buuj nadoo do sa hä, rah'yy ka'eeh hyb n'aa Jesus hä. ⁸ P'op Hagä Doo, ji h'yyb tym hapäh doo,

tametëeh tagadoo na-ãäj hë Judah buuj nadoo doo. Tanoo ta Sahee sa h'yyb tym gó tabajëng doo, ër hã tanoo do hadoo. ⁹ Dooh ta see hadoo pé ër hã, sa hã na-ãäj hë. P'op Hagä Do awug hõm sa h'yyb tym gó hanäng doo, Jesus hã rah'yy ka'eeh do hyb n'aa, ër h'yyb tym gó hanäng do P'op Hagä Do awug hõm do hadoo, ër h'yy ka'eeh do hyb n'aa Jesus hã. ¹⁰ Ti hyb n'aa, h'ëed hyb n'aa bë gahëen Judah buuj nadoo do Jesus hã h'yy kae padëek do ramoo bok hyb n'aa ta ti ër nahajaa doo, ër wahë makü na-ãäj hë ranahajaa doo? H'ëed hyb n'aa bë karën P'op Hagä Do bë metyy? ¹¹ Dooh taw'ääts hë tado bä —näng mäh. —Dooh ër moo bok do hyb n'aa tado bä ër h'yyb tym P'op Hagä Do bed'ëep. Jesus hyb n'aa, ër Jesus kamahän do hyb n'aa tii. Ti hadoo né hë sa hã, Judah buuj nadoo do sa hã —näng mä Peed kyyh.

¹² Ti m' sahõnh hë bag hënh rababë hõm ramaa newëe bä Béh-Nabéh Paw-Ro daheeh raheer'oot doo. Paw-Ro raheer'oot mä rapehuunh doo, ji hyb n'aa meuunh doo, P'op Hagä Do hejój me ramoo bok doo, Judah buuj nadoo do sa mahang. ¹³ Rabahajaa bä raheer'oot doo, Tsijaag ky hadoo mäh:

—Bë maa newë këh yÿ, wakän haa —näng mäh. ¹⁴ — Peed her'ood wät nyy da P'op Hagä Do t'yyd mehïin wät Judah buuj nadoo doo, sa mahang P'op Hagä Do karapee rabadoo hyb n'aa. ¹⁵ Ta ti taheer'oot do baad tanu däng P'op Hagä Do ky n'aa rod rerih do paa hã. Hahÿÿ da takerii däk:

¹⁶ “ Ta ti jawén y matëeh da.

Hajõõ ta baab né paawä dooh Dawi panaa rabagãä boo bä, p'aa hënh Dawi panaa see sa wahë n'aa tabahado däk y

an'oo bä da.*

17-18 Tii da ÿ wén d'oo, Judah buuj wób,
sahõnh hẽ Judah buuj nadoo do sii hẽ,
karapé haa pan'aa hedoo doo,
ÿ rabesoos hyb n'aa', näng mä Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo,
p'ooj ub taky däng do moo wät doo.”†

19 —Ti hyb n'aa, —näng mä Tsijaag —hä ÿÿ péh, taw'ääts hẽ dooh ta bahãnh ër mejõ bä Judah buuj nadoo do P'op Hagä Do hä h'yy kae padëek do sa hä. 20 Taw'ääts hẽ ër erih ranawëh hyb n'aa P'op Hagä Do hä h'yy kana'eeh do sa kabarii raweh'ëëh do tä n'aa. Taw'ääts hẽ ër erih ranaÿÿh hyb n'aa sa ÿÿm nadoo do sii, sa patug nadoo do sii. Ranawëh hyb n'aa sa masããh dab, har'ëëng dab, ranaboh bä ta majyyw gatsëë däk doo. Taw'ääts hẽ ër erih na-ããj hẽ ranawëh hyb n'aa majyyw. 21 Tii d' ër wén erih, Mosees ky n'aa jaw'yyk do raner'ood had'yyt hẽ däg panang haw'ääts hẽ Saab hä had'yyt hẽ, tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hä. Ti hyb n'aa raheen n'aa nyy däk né hẽ Mosees ky n'aa jaw'yyk do hä —näng mä Tsijaag kyyh sa hä.

Judah buuj nadoo do rama erih do panyyg n'aa hahÿÿh

22 Ti m' 12 hedoo do Jesus mejũũ doo, Jesus hä h'yy ka'eeh do sa wahë n'aa, sahõnh hẽ Jesus hä h'yy ka'eeh doo, rasëew hõm sa wób, ramejũũ hyb n'aa Béh-Nabéh

* 15:16 Tób hadëë hyng do paah, p'aa hënh ji tama sooh do ky n'aa gó tabeh'ũũm Gereg kyy me Dawi panaa ky n'aa. P'op Hagä Do hä Judah buuj raky nadaheeh do hyb n'aa, hajõõ ta baab noo gó dooh Dawi panaa rabagãã boo bä paa Judah häj n'aa bä. Tii bä kä, ta ky n'aa rod raber'oot do hä, ti awät da Dawi panaa seeh, p'aa hënh sa hä tabag'ääs doo, P'op Hagä Do ky däng. Jesus né ti ta ti Dawi panaa P'op Hagä Do ky däng doo. † 15:17-18 Amos 9.11-12

Paw-Ro sa sii, Ān-Tijoka hēnh. Rasēm do häd hahỹyh: Judas Bar-Saba häd näng doo, Siras daheeh. Jesus hä h'yy ka'eeh do sa wahē n'aa wób tii. ²³ Ti m' sa hä ramejũũ rerih doo kä. Hahỹ ti rama erih doo:

“Āãh, 12 hedoo do Jesus mejũũ doo, Jesus hä h'yy ka'eeh do sa wahē n'aa na-ããj hē, bē wakããn hedoo ããh. Bēeh, Judah buuj nadoo do Jesus hä h'yy ka'eeh do Ān-Tijoka panang bā habong doo, Sirija häj n'aa bā, Siris häj n'aa bā habok do na-ããj hē ãã ma erih. Āã edēng bēeh.

²⁴ “Āã heen n'aa enäh babä naa t'ĩĩ hēnh heboo nä doo. Āã heen n'aa enäh, ajyy raheer'oot doo me baad nado wäd bē h'yyb ran'oo bā. Bē h'yyb manepēē boo ran'oo bā. Dooch ãã kyy gó tado bā ta ti rama metēek doo. ²⁵ Ti hyb n'aa baad ub babä ãã kaner'oot, bē wē ãã mejũũ hyb n'aa ãã wób, Paw-Ro Béh-Nabéh ěr najiis bē mejũũ do sa sii rabahõm hyb n'aa. ²⁶ P'eets ub radejēeb paawä Jesus Kristo, Tak'öp Hyb N'aa Jawyk Do ky n'aa rabaher'ood hõm do hyb n'aa, dooh Paw-Ro Béh-Nabéh rah'yyb eỹm bā, dooh rah'yy gejë hõm bā. ²⁷ Āã mejũũ Judas Siras daheeh raky masa hyb n'aa ãã erih do hä. ²⁸ Baad ub né hē P'op Hagä Do Sahee metēeh ãã hä, ãã ganahēen hyb n'aa bē hä tak'öp hejooñh doo. Āã hä na-ããj hē baad ub P'op Hagä Do Sahee metēeh doo. Jããm hē bē tayy hahỹ ãã her'oot do bē hä: ²⁹ Taw'ãäts hē bē nawēh P'op Hagä Do hä h'yy kana'eeh do sa kabarii raweh'ēeh do tä n'aa. Taw'ãäts hē bē nawēh bē masããh dab, har'ēeng dab bē naboh bā ta majyyw gatsēē dāk doo. Bē awēē manä ta majyyw. Bē ãã manä bē yĩm nadoo do sii, bē patug nadoo do sii. Ta ti bē ky dahé bā, taw'ãäts hē. Jããm hē kä ãã erih doo.”

³⁰ Ti m' Jesus mejũũ doo, Jesus hä h'yy ka'eeh do sa

wahë n'aa daheeh ramejũ Paw-Ro, Béh-Nabéh, Judas, Siras daheeh rabahõm hyb n'aa. Ti m' rabahõm kãn. Ti m' rakajaa bã ãn-Tijoka bã, ramejũ sahõnh hë Jesus hã h'yy ka'eeh do séd hã rakata padëëk hyb n'aa. Ti m' ranoo sa hã 12 hedoo do rama erih doo. ³¹ Ti m' Jesus hã h'yy ka'eeh do t'ĩ hënh kata däk do raner'ood bong kerih doo. Ti m' ratsebee bong ta ky n'aa hyb n'aa. ³² Ti m' Judas, Siras daheeh, baad mä ramaher'oot Jesus hã h'yy ka'eeh doo, baad ub, tsebë doo gó rababok hyb n'aa, rah'yy ganejë hõm hyb n'aa. P'op Hagä Do ky n'aa rod né hë m' ti Judas, Siras daheeh. ³³ Ti m', hajõng ta ãh t'ĩ hënh rabaym do jawén paa bã m', Jesus hã h'yy ka'eeh do kedëë bong, rababaaj hõm hyb n'aa Jerusarënh hënh. Sa hã rakedëë bong bã m' raky hadoo:

—Baad tanyy né hë ti bë bana. Baad ãã karën P'op Hagä Do bë taky n'aa edëng. H'yyb näm doo me ãã karën bë babaaj hõm —näk mäh.

Ti m' ta wób rababaaj hõm kãn. [³⁴ Siras aym dó.] ³⁵ Ti m' Paw-Ro, Béh-Nabéh rabaym ãn-Tijoka bã. T'ĩ hënh rama metëëk ta wób sa sii Jesus ky n'aa.

Jesus hã h'yy ka'eeh do rabeg'ããs panang raheboo nä doo hënh panyy n'aa hahỹh

³⁶ Ti m' ta see pé noo gó Paw-Ro ky hadoo Béh-Nabéh hã:

—Hamäh, ër ah'ũũm p'aa hënh ër heboo nä do paa hënh. Jesus hã h'yy ka'eeh do ër heg'ããs, jé pad'yyt hë Jesus ky n'aa ër her'oot do paa hënh. Ër heg'ããs baad raboo bã —näng mäh.

³⁷ Ti m' Béh-Nabéh karën paawä Jowãw Maah-Ko bahõm sa sii. ³⁸ Paw-Ro hã dooh baad tado bã, Pam-Pirija bã Jowãw Maah-Ko, sa sii hawät do paah, teréd bong do hyb n'aa. ³⁹ Dooh rah'yyb däng do tado bã, ti hyb

n'aa raketyn bong. Béh-Nabéh, Jowāw Maah-Ko daheeh rabatsëg hõm tsyt dëëg hã Tsi-Peré häd näng doo hënh. ⁴⁰ Ti m' Paw-Ro hata kä Siras. Ti m' ratsyym kasok bä m' Jesus hã h'yy ka'eeh do Æn-Tijoka bä habong do raky hadoo sa hã:

—Baad ub bë P'op Hagä Do kamahãn. Baad ub bë tabahag'ããs —näk mäh.

⁴¹ Ti m' Sirija häd näng do häj n'aa bä, Siris häd näng do häj n'aa bä rakajetsëg hõm. Rakajetsëk me Paw-Ro maher'oot Jesus hã h'yy ka'eeh do panang bä habong do sa hã, baad rababok hyb n'aa, ratsebé hyb n'aa, rah'yy kae magyys hë hyb n'aa.

16

¹ Ti m' panang Derebé häd näng doo hënh Paw-Ro rabeboo nä jawén paa bä, rabahõm panang Ris häd näng doo hënh. Tii bä tamamuun Jesus hã h'yy ka'eeh do seeh, Tsimoot häd näng doo. Ta yÿn mä Judah buuj. Ta yb mä Gereg buuj. ² Jesus hã h'yy ka'eeh do Ris bä habong doo, Ikonijo bä habong do na-ããj hë, baad mä rabaher'oot Tsimoot ky n'aa. ³ Ti m' Paw-Ro karën Tsimoot ahõm sa sii. Pooj jé tamejũũ ta masuuj noo byyh kahõg hõm, Judah buuj t'ti hënh häj n'aa bä habong do sa hyb n'aa, sahõnh hë rahapäh do hyb n'aa Gereg buuj Tsimoot yb. Dooch takarën bä Judah buuj rakawajããn ta hyb n'aa. ⁴ Ti m' sahõnh hë panang ramatebës me raher'oot rama erih do ky n'aa 12 hedoo do Jesus mejũũ doo, Jesus hã h'yy ka'eeh do sa wahë n'aa na-ããj hë Jerusarënh bä habong doo, rerih doo. ⁵ Ti m' Jesus hã h'yy ka'eeh doo, panang haw'ããts hë habong doo, tak'ëp mä rah'yy kae kãn Jesus hã. Jesus hã h'yy ka'eeh do kahũũm had'yyt hë.

Paw-Ro s'ëeh hadoo do panyyg n'aa hahÿÿh

⁶ Ti m', dooh P'op Hagä Do Sahee an'oo bä raheer'oot Jesus ky n'aa Asija häj n'aa bä. Ti hyb n'aa m' ratabës Pirikija, Garata häd enäh do häj n'aa. ⁷ Misija häj n'aa bahëej jëng bä, rakarën paawä Bitinija häj n'aa hënh rabahöm. Ti hadoo né hë dooh m' Jesus Sahee an'oo bä.*
⁸ Ti hyb n'aa Misija häj n'aa bä rakajetsëg w'ëënh. Panang Torowas häd näng doo hënh mä rabaw'ëënh. ⁹ Tii bä, panang bä, atsëm, Paw-Ro s'ëëh hadoo mä ta hä. Ta s'ëë gó tahapäh mä aj'y y hagëët doo, Paw-Ro hats'y y doo. Hahÿÿ d' mä aj'y y hagëët do kyyh: “B'ëëp Masedonija häj n'aa hënh. Äã mamasaa”, näng mäh. ¹⁰ Paw-Ro s'ëëh hadoo do tahapäh do jawén paa bä, nayyw hë äã benyyw höm äã h'ëëd, äã tsyym kasok hyb n'aa Masedonija hënh hah'üüm doo. Äã hä, P'op Hagä Do ti äã naëënh doo, Masedonija babuj n'aa hä äã baher'oot hyb n'aa Jesus ky n'aa.†

ÿÿnh Ridija häd näng do panyyg n'aa hahÿÿh

¹¹ Ti m', tii b' naa äã gatsëg t'oonh marakate gó. Ti m' nayyw hë äã batsëg höm tsyt dëëg hä Samotaras häd näng doo hënh. Ti m' jat'iip hadoo äã kajaa panang Newaporis häd näng doo bä. ¹² Tii b' naa äã bahöm kän panang Pirip häd näng doo hënh. Jääm né hë ky n'aa etsëeh ta ti panang Masedonija häj n'aa bä. Hajök Roma buuj t'ÿÿ hënh rababong. Tii bä äã baym pawóp hë ta äh. ¹³ Ti m' Saab hä, Judah buuj rakamehehäk do hä, panang bahänh äã babok. Tamii me äã baw'ëënh. Äã hä, tamii takëen hä Judah buuj rakat'aa P'op Hagä Do hä raky n'aa etsëë

* 16:7 Sa h'y yb gó m' rabahapäh tii. † 16:10 Rukas ti hahÿÿ erii wät doo. Masedonija hënh Paw-Ro rabahöm do pooj jé Rukas kata däk sa hä. Sa sii tabawäd kän.

hyb n'aa.[‡] Ta tii bä kata b'ëeh do ãã mamuun bä, tũũ ãã bab'ëeh sa pa. Ti m' ãã du doo ãã her'oot do Jesus ky n'aa, ÿÿj tii bä kata b'ëeh do sa hä. ¹⁴ Sa mahang ti ahäng ÿÿnh Ridija häd näng doo, Panang Tijatira häd näng doo bä naa. Pãän hebaan do hahiin do hesäm do tii. Judah buuj nado né paawä, P'op Hagä Do tahyb n'aa jaw'yyk. Ti m' baad tahyb n'aa gadoo Paw-Ro her'oot doo, Jesus an'oo bä. ¹⁵ Ti m' ranu gemuun wät ta wakãän daheeh. Ti m' ãã tabats'yyt sa tób hënh. Ti m' Ridija ky hadoo:

—Bë hä ÿ h'yy kae bä né hë Jesus hä, ÿ karën paawä bë ayyw dó tóp ÿ yt hä —näng mäh.

Ky kah'üüm ãã hä, ãã wén ym.

Paw-Ro, Siras daheeh, radewäts b'ëeh do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁶ Ti m' ta see pé noo gó Judah buuj raky n'aa hetsë hënh ãã bahõm bä, ãã mamuun maruus. Karap'aar h'yyb nesaa do ta hä adäk. Noo ese karap'aar h'yyb nesaa do an'oo bä. Taher'oot ta wób sa hä h'ëed hado ta jawén rababok doo. Ti hyb n'aa ta kariw n'aa hajõng dajëër ragedak. ¹⁷ Paw-Ro sii hë, ãã sii hë, ta ti maruus bawäd had'yyt hë. ãã sii tabawät bä tak'ëp tageënh:

—P'op Hagä Doo, Sahõnh Hë Bahãnh Hadoo Do wë moo heb'ook do hahÿ ayyy. Raheer'oot bë hä nyy da P'op Hagä Do bë tabed'ëep nesaa do mahãnh, ta wë bë basëek hyb n'aa! —näng mä maruus.

¹⁸ Hajõng ta ãh tii da tabed'oo. Ti m' Paw-Ro tah'yyb panas'ëeh do hyb n'aa taher'oot do hä, Paw-Ro ty kaw'õöd däk ta wë, ti m' taky hadoo karap'aar h'yyb nesaa do hä:

[‡] 16:13 Pawóp its rado bä Judah buuj ta wób sa panang bä haj'eenh doo, dooh ratamaa bä P'op Hagä Do panyyg raneherót do tób n'aa. Tamii nabyy me rakahet'aa, P'op Hagä Do rahyb n'aa jew'yyk hyb n'aa.

—Jesus Kristo häd gó òm ÿ mejüü mabanyyh hyb n'aa maruus hä hadäk doo —näng mäh.

Ti m', nanyw hē karap'aar h'yyb nesaa do ta hä hadäk do paa anä kän.

¹⁹ Ti m' ta kariw n'aa rabahapäh bä m', dooh ragedag wäd bä dajēēr,[§] rameso padēek Paw-Ro, Siras daheeh. Ti m' ramahüüm panang buuj rakahet'aa bä, hyb n'aa jew'yyk do sa wē. ²⁰ Hyb n'aa jew'yyk doo, ji ky n'aa etyy do sa matym gó raky n'aa tapaa sa hä. Hahÿÿ d' mä sa kyyh:

—Hahÿ Judah buuj rametēek er panang buuj sa hä rakamaj'ii hyb n'aa. ²¹ Rametēek na-āāj hē rabahed'oo doo da er nahajaa doo. Dooh taw'āāts hē tado bä er gado bä. Roma buuj ēer —näk mä sa kyyh.

²² Ti ky hedoo né hē hajök do sa kyyh. Tii bä kä m', hyb n'aa jew'yyk do ramejüü rakebo bēeh Paw-Ro Siras sa saroor rabahewyyh hyb n'aa. ²³ Ti m' tak'öp rabahewyyh do jawén paa bä, ramejüü radewäts b'ēeh. Ti m' ragadahew'ēes do hagā n'aa hä ramejüü, baad tabahag'āās Paw-Ro Siras daheeh. ²⁴ Ti m' ragadahew'ēes do hagā n'aa dewäts b'ēeh t'öp gadäg ub doo gó. Ti m' b'aa gó ji tsyym tyw n'aa ragegots padēek doo gó tadabong sa tsyym.

²⁵ Ti m' atsēm ub, gawak'aap, Paw-Ro Siras daheeh raky n'aa etsēē mäh, P'op Hagä Do hä rama ejäm mäh. Ta wób radewäts b'ēeh do ramaa newēē sa kyyh. ²⁶ Tii bä, nanyw hē, tak'öp tabana k'āāts katajuus doo. Pā ragadahew'ēes do mesoo n'aa katajus wät na-āāj hē. Ti m' ragadahew'ēes

[§] 16:19 Noo ese do paa hyb n'aa, ta wób rabena maruus wē, tamaher'oot hyb n'aa sa hä ny hadoo sa pooj jé hawät doo. Maruus kariw n'aa hä rep'aak sa hä tamaher'oot hyb n'aa. Karap'aar h'yyb nesaa do ta hä hadäk do paa anä kän do jawén paa bä, dooh maruus noo ese wäd bä. Ti hyb n'aa né hē ta kariw n'aa rakawajāän Paw-Ro sa wē.

do nooh, noo kasëets hõm ta daaj hē katajuus do hyb n'aa. Haak sapuuw hedoo do radewäts b'ëeh do sa moo hã padëek do paah, kajäg bëeh tũũ. ²⁷Ti m' ragadahew'ëes do hagã n'aa ty gawëej däk bã, tahapäh bã ragadahew'ëes do noo gasëets hõm doo, tado däk sën-jeer ta daaj hē takadaj'ëep hyb n'aa paawä. Sahõnh hē raban'yyh ted'oo. ²⁸Ti m' tak'ëp Paw-Ro beënh:

—Kadajëeb manä a daaj hē! —näng mäh. —Sahõnh hē aãh, babä aã bab'ëeh —näng mäh.

²⁹Ti m' aj'yy betsëe ta bag, ti m' tawaj'aa suun, ti m' ahyy häng ta taron nu paa me Paw-Ro Siras sa wë. ³⁰Ti m' taman'yyh ragadahew'ëes doo gó naa. Teanh mä tii bã:

—Nyy d' ÿ bad'oo hëp ÿ tym P'op Hagã Do bed'ëep hyb n'aa nesaa do mahãnh, ta wë ÿ basëek hyb n'aa? —näng mäh.

³¹Ti m' raky hadoo:

—Jesus, Hyb N'aa Jawyk Do hã mah'yy kae. Tii bã a h'yyb tym P'op Hagã Do ed'ëep da, ta wë mabawät hyb n'aa da, õm a tób yt hã haj'eenh do na-ãäj hē —näk mäh.

³²Ti m' raher'oot ta hã, ta tób yt habong do sa hã na-ãäj hē Jesus ky n'aa. ³³Ti m' ti noo gó né hē, atsëm ub, Paw-Ro Siras sa rog rahewyyh do haj'aa paah, ragadahew'ëes do hagã n'aa hetsyyd hõm. Ti m' nyyw hē ranu gemuun wät ta wakãän daheeh. ³⁴Ti jawén Paw-Ro Siras daheeh tamahũüm mä ta tób hënh. Ti m' tanoo sa waa. Ti m' tak'ëp tatebee kãn ta wakãän daheeh, P'op Hagã Do hã rah'yy kae däk do hyb n'aa.

³⁵Ti m' jati péh, hyb n'aa jew'yyk do ramejũũ warahén wób, ragadahew'ëes do hagã n'aa wë, tabasog nyyh hyb n'aa ragadahew'ëes doo gó hab'ëeh do paah, Paw-Ro Siras daheeh raban'yyh hyb n'aa. ³⁶Ti m' ragadahew'ëes do hagã n'aa her'oot Paw-Ro hã:

—Hyb n'aa jew'yyk do ÿ ramejũũ, õm Siras daheeh ÿ basog nyyh ragadahew'ëes doo gó naa, baad bë bah'ũũm hyb n'aa —näng mäh. —Ti hyb n'aa bë anäh, h'yyb nyyw gó bë ahõm —näng mäh.

³⁷ Ti m' Paw-Ro baher'oot warahén panäk do sa hä:

—Bë hapäh né hë Roma buuj ky n'aa jaw'yyk doo. DooH tahaja bä Roma buuj rahewyh bä ranaher'oot nä bä raky kes'ëem do ky n'aa. Roma buuj né paawä ääh, ää rahewyyh sahõnh hë sa matym gó, dooh né paawä ää hä ran'oo bä ää her'oot ää ky n'aa. Ää radewäts b'ëeh tii bä ragadahew'ëes doo gó. Tii d' rabad'oo do jawén paa bä ää hä, hÿÿ kä rakarën kejën do hadoo ää bahõm. DooH baad tado bä. Ää karën rabana wawëë hë, sa daaj hë ää ramanyyh hyb n'aa —näng mä Paw-Ro kyyh panäk do sa hä.

³⁸ Ti m' warahén rabahõm kån, raher'oot mä sa hä. Ti m' hyb n'aa jew'yyk do raky n'aa napäh bä, Paw-Ro Siras daheeh Roma buuj, tak'ëp mä rabeÿÿm bong.** ³⁹ Ti m' rabahõm Paw-Ro sa wë, raber'oot hyb n'aa sa sii. Ti m' raky hadoo:

—Ää karën bë hyb n'aa mabaan hõm ää mo haj'aa bë hä. Bë kawaj'ään manä ää wë —näk mä sa kyyh.

Ti m' baad hadoo doo me retsëë rabahõm hyb n'aa sa panang bä naa. ⁴⁰ Paw-Ro raban'yyh bä ragadahew'ëes doo gó naa, Ridija tób hënh rabahõm. T'ĩ hënh rakat'aa Jesus hä h'yy ka'eeh do sa sii. Baad ub mä rabaher'oot sa hä, rah'yyb neÿÿm doo me Jesus hä rah'yy ka'eeh hyb n'aa. Ti m' rabahõm kån.

** ^{16:38} Rawén jeÿÿm bong, rabahewyyh bä, dooh rahapëë bä Roma buuj rado bä. Daap hë ramejũũ rabahewyyh. Daap hë radewäts b'ëeh. DooH tii da Roma buuj raky n'aa jaw'yyk do an'oo bä Roma buuj hä radoo bä.

17

Jesus hã h'yy kana'eeh do radu n'aa kamaj'ĩĩ do panyyg n'aa hahỹỹh

¹ Ti m', Paw-Ro ramahõm me ratabës ãm-Piporis häd nãng do panang, Aporonija häd nãng do panang na-ããj hẽ. Kaja hõm kãn mã panang Tesaronika häd nãng doo bã. Tii bã ti asooh tób P'op Hagã Do panyyg Judah buuj rayd naherot doo. ²⁻³ Ti m', t'ĩĩ hẽnh Paw-Ro rabahõm Judah buuj rakamehehãk do hã, rabahed'oo doo da. Tamawoob hẽ Saab noo gó P'op Hagã Do kyy kerih do paa hã Paw-Ro metëeh sa hã, Kristo, P'op Hagã Do H'yyb Dãng Do ky n'aa. Tamaher'oot mãh, tametëeh Kristo dajëp né hẽ, ganã wät né hẽ tadajëp jawén paa bã, ta ky n'aa kerih däk doo da né hẽ. Ti m' taky hadoo:

—Jesus, ta ky n'aa ÿ her'oot do bë hã, ti né hẽ Kristo, P'op Hagã Do H'yyb Dãng Doo —nãng mãh.

⁴ Ti m' Judah buuj wób raky daheeh Jesus ky n'aa. Séd rah'yyb hedo däg kãn Paw-Ro sa hã. Hajõng Gereg buuj P'op Hagã Do hyb n'aa hes'ee do na-ããj hẽ raky dahé kãn Jesus ky n'aa. Ti hadoo ênh hajõk ÿÿj ky n'aa etsëeh doo. ⁵ Ti hyb n'aa m' Judah buuj Jesus hã h'yy kana'eeh do rah'yy kajewëets kãn. Rah'yy kajew'ëes do hyb n'aa rabats'yyt panang bã habong do moo nesaa doo, ti m' radu n'aa kamaj'ĩĩ do panang bã. Ti m' rawaj'aa hõm Jasõn häd nãng do tób hẽnh. Rakarën paawã Paw-Ro Siras daheeh tii bã haj'eenh do ramesoo, ramahũm hyb n'aa panang buuj rakahet'aa bã. ⁶ Ti m' dooh rawyyd bã Paw-Ro Siras daheeh. Ti hyb n'aa ramaso däk Jasõn, Jesus hã h'yy ka'eeh do wób na-ããj hẽ. Ramahũm mã panang wahẽ n'aa sa wẽ. Tak'ëp mã rageëenh:

—Hahỹ ajyy badäk hahỹ haw'ããts hẽ kamaj'ĩĩ doo, hỹỹ kã babã rakaja nã —näk mãh. ⁷ —Gëet hahỹ Jasõn ats'yyt,

ta tób yt hã rabaj'eenh hyb n'aa. Sahõnh hẽ hahỹ ajyy dooh raky dahé bã Sesa.* Sa noo m' ti anãng ji wahẽ n'aa seeh, Jesus ramaneëenh doo —nãk mãh.

⁸ Ti m' ramaa napãh bã ta tii, hajõk do t'ĩ hẽnh kat'aa doo, panang wahẽ n'aa na-ããj hẽ rah'yy ganapõ kãn. ⁹ Ti m' ramejũũ Jasõn, ta wób na-ããj hẽ, rep'aak raberéd hõm hyb n'aa. Reréd hõm mã tii bã.

Bereja hãd nãng doo hẽnh Paw-Ro rabahõm do panyyg n'aa hahỹyh

¹⁰ Ti m' atsẽm, Jesus hã h'yy ka'eeh do tii bã habong do sa kyyh gó Paw-Ro rabah'ũũm Bereja hẽnh. Rakajaa bã, rabahõm tób P'op Hagã Do panyyg Judah buuj rayd naherot doo hẽnh. ¹¹ Ti m', Judah buuj Bereja bã habong do ky en'yym Tesaronika habong do sa mahãnh. Baad ragadoo Jesus ky n'aa Paw-Ro her'oot doo. P'op Hagã Do kyy kerih do hã raner'ood had'yyt hẽ, rabahapãh hyb n'aa te hub tado bã sa hã Paw-Ro her'oot doo. ¹² Ti m' hajõk Judah buuj rah'yy kae kãn Jesus hã. Hajõk yỹj Gereg buuj ky n'aa etsëeh doo, ajyy na-ããj hẽ Gereg buuj, h'yy ka'eeh né hẽ tii da ãnh. ¹³ Ti m' Judah buuj Jesus hã h'yy kana'eeh doo, panang Tesaronika habong doo, raky n'aa napãh bã Paw-Ro her'oot do P'op Hagã Do ky n'aa Bereja dãg bã, Bereja hẽnh rabana. Ti m' radu n'aa Bereja buuj rakamaj'ĩ hyb n'aa Paw-Ro sa wẽ. ¹⁴ Ti m' nyyw hẽ Jesus hã h'yy ka'eeh do ramejũũ Paw-Ro bawëenh akajar nabyy me. Ti hadoo né hẽ, Siras Tsimoot daheeh rabaym dó Bereja bã. ¹⁵ Paw-Ro sii hah'ũũm do paah, had'aa doo, panang Atẽn hãd nãng doo bã rabebě nã. Tii b' naa rababaaj nã. Rakajaa bã raheer'oot Paw-Ro kyyh Siras, Tsimoot sa hã, nyyw hẽ rabah'ũũm hyb n'aa, Atẽn bã rakataa hyb n'aa Paw-Ro hã.

* 17:7 Roma buuj sa wahẽ n'aa hyb n'aa jawyk do ti Sesa .

Atën bä Jesus ky n'aa Paw-Ro her'oot do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁶ Ti m' Paw-Ro gadaa nuuj jé Atën bä, h'yy katón wät mä tahapäh do hyb n'aa hajõng Atën buuj sa kabariih. Sa panang haw'ãäts hē anyy had'yyt hē. ¹⁷ Ti hyb n'aa m' tób P'op Hagä Do panyyg Judah buuj rayd naherot do yt hã Paw-Ro ky wõnh Judah buuj, Gereg buuj P'op Hagä Do hã hyb n'aa hes'ee do na-ãäj hē. Panang buuj rakahet'aa bä, rabaheb'eëh bä, Paw-Ro ky wõnh ta ãh hã had'yyt hē t'ï hēnh kat'aa doo. ¹⁸ Ti m' Epikuréw häd enäh do ma matëg wób, Es-Toj-Ko häd enäh do ma matëg wób raky ked'aak mä Paw-Ro hã. Ti m' ta wób raky n'aa rejää. Hahÿÿ d' mä reanh:

—H'ëed hahÿ tar'ood ÿÿn karën taher'oot? —näk mäh.

Ti m' ta wób raky hadoo:

—Häj n'aa s'ee hēnh rah'yy kaha'eeh do sa ky n'aa taher'oot. Ta ti sa hã ji h'yy ka'eeh takarën, tahyb n'aa péh —näk mäh.

Tii d' rawén her'oot, Jesus ky n'aa hanäm doo, Jesus ganä wät do ky n'aa na-ãäj hē Paw-Ro maher'oot do hyb n'aa sa hã.

¹⁹ Ti m' Paw-Ro rabatsyyd hõm Arejopak häd näng doo hēnh, ma matëg sa wahë n'aa rakahet'aa doo hēnh. Ti m' raky hadoo Paw-Ro hã:

—Äã karën paawä äã bahapäh mama metëek do ky n'aa. Dooch äã ky n'aa napëë nä bä ta tii —näk mäh. ²⁰ —Õm ky kew'oonh maher'oot do hã. Äã karën äã hapäh h'ëed ky n'aa tii —näk mäh.

²¹ (Atën buuj, ta s'ee hēnh naa hena do panang bä habong do na-ãäj hē maa kereed had'yyt hē papuuj hadoo do ky n'aa ramaa newë bä, raher'ood bä na-ãäj hē. Ti hado had'yyt hē. Dooch ramoo boo bä. Ti hyb n'aa m' Paw-Ro rabats'yyt.)

²² Ti m' Paw-Ro bas'ëög gëët Arejopak bä, ti m' taky hadoo sa hä:

—Atën buuj —näng mäh. —ÿ hapäh ti bë maa ker'eet bë wehëë bä bë h'yy kaha'eeh doo —näng mäh. ²³ —ÿ hawät noo gó bë panang bä, ÿ hapäh sahõnh hë bë kabariih. ÿ hapäh na-ãäj hë bë h'yy kaha'eeh do hä bë ma heju do tyng n'aa. ÿ hapäh sa mahang bë ma heju do tyng n'aa seeh, hahÿÿ da ta hä kerih doo: “P'op Hagä Do Ji Nahapäh Do Ji Ma Heju Do Tyng N'aa Hahÿÿh.” Ta ti né hë P'op Hagä Doo, bë hyb n'aa esee doo, dooh né paawä bë hapëë bä, ti ky n'aa né hë ti ÿ her'oot bë hä —näng mäh.

²⁴ —P'op Hagä Doo, sahõnh hë badäk hahÿ mo haj'aa näng doo, badäk hahÿÿ hä habong do tamo haj'aa. Sahõnh hë badäk hahÿ haw'ääts hë habong do sa wahë n'aa tii. Sahõnh hë tabag'ääs. Dooch ta ti tagëë bä tób ji tama doo, ji yd hyb n'aa esee do yt hä. ²⁵ Dooch hyb n'aa ta hä ji masa péh, sahõnh hë ji bahãnh tabahadoo do hyb n'aa. Ti né hë ti hanoo ër hä ër bedëp hyb n'aa. Ti né hë ti sahõnh hë hanoo do ër hä. ²⁶ Sét hë aj'yy du na do sahõnh hë badäk hahÿ häj n'aa bä habong do P'op Hagä Do an'oo bä, badäk hahÿÿ hä rababong hyb n'aa. P'op Hagä Do né hë hanoo ny noo gó rababong doo, sa panang rababong do pan'aa na-ãäj hë. ²⁷ P'op Hagä Do wén d'oo tii da, P'op Hagä Do baad ji esóts bä né hë, apäh ji baw'yyt, baad ji hyb n'aa newë bä né hë tii. Dooch né paawä dawëë P'op Hagä Do awäd bä ër mahãnh. ²⁸ P'op Hagä Do hyb n'aa ër bedëp. P'op Hagä Do hyb n'aa né hë ër babok. Tii d' né hë bë see erih do paah: “P'op Hagä Do panaa ëër”, näng mäh.

²⁹ Ti m' Paw-Ro ky hadoo ënh:

—P'op Hagä Do panaa hadoo do hyb n'aa ëër, ti hyb n'aa dooch taw'ääts hë tado bä kabarii hadoo ji ed'oo P'op Hagä Doo. Dooch kabarii ji daaj hë ji moo wät do tahado bä. Dooch kabarii k'ääts tög gabarëeh do s'ëëb, k'ääts tög hawak do

s'ëëb, pä s'ëëb hadoo do tahado bä P'op Hagä Doo. ³⁰ P'ooj ub P'op Hagä Do hyb n'aa mabaan hõm tii da ji adoo bä. Hÿÿ kä ti dooh. Hÿÿ kä tamejũũ sahõnh hẽ badäk hahÿ haw'ãäts hẽ habong do reréd hõm nesaa doo, ta hã rah'yÿ ka'eeh hyb n'aa kä. ³¹ Tii da tawén mejũũ, taky däng do hyb n'aa ti awät nä. Ti awät ti noo gó taky däng, sahõnh hẽ badäk hahÿÿ hã habong do ta matym gó rakata b'ëëh bä. Ti noo gó kä tamejũũ da aj'yÿ, tah'yÿb däng doo, taky n'aa etyy hyb n'aa sahõnh hẽ badäk hahÿ haw'ãäts hẽ habong doo. Baad ub né hẽ da tabaheer'oot. Dooh tesõõts bä. Ti né hẽ ti ta h'yÿb däng doo, sahõnh hẽ ky n'aa etyy doo, P'op Hagä Do metëeh sahõnh hẽ sa hã. Hahÿÿ da P'op Hagä Do metëeh ta tii: Tah'yÿb Däng Do ganä wät dejëp do mahang, tan'oo bä —näng mä Paw-Ro kyyh.

³² Ti m' ganä wät do ky n'aa ramaa napäh bä tadajëp jawén paawä, ta wób raky n'aa ej'ees mä Paw-Ro. Ta wób kä raky hadoo:

—Taw'ãäts hẽ. Jããm hẽ dó —näk mäh. —Ãã karën ta jawén ãã mamaher'oot p'aa hënh ta ti ky n'aa —näk mäh.

³³ Ti m' Paw-Ro bahõm panang buuj ma mehetëk do sa wahë n'aa rakahet'aa doo bä naa. ³⁴ Ta wób raky daheeh taheer'oot doo, ti m' rahadaa hõm mä Paw-Ro. Sa mahang ti awät mä ma mehetëk do sa wahë n'aa seeh, Dijonis häd näng doo. Sa mahang ti awät mä na-ãäj hẽ ÿÿnh, Damaris häd näng doo, ta wób na-ãäj hẽ.

18

Korĩn bã Jesus ky n'aa Paw-Ro her'oot do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m', ti jawén paa bä, Paw-Ro bahõm kãn Atën bã naa Korĩn hënh. ² Ti m', t'ĩ hënh mä takataa Judah buuj seeh hã, Akira häd näng do hã. Panang Põn-Tus häd näng doo bã tabenäng paa tii. Akira, ta ÿÿm Pisiir häd

näng do daheeh, papuuj nä rakajaa Itarija häj n'aa hēnh naa. Itarija bä naa rawén n'yyh, Roma buuj sa wahē n'aa, Karaw-Dijo häd näng do ah'eed h'ũũm do hyb n'aa sahõnh hē Judah buuj, Roma bä habong doo. Ti m' Paw-Ro beg'ããs sa wē. ³ Ramoo bok doo péh, ti né hē Paw-Ro moo wät. Ti hyb n'aa sa pa tabagä, séd hã ramoo bok hyb n'aa. Tób pan'aa pãän s'ëëb, ji kah'ÿÿt bä ji mahũũm do ji sii, ratema. ⁴ Ti m' Saab had'yyt hē Paw-Ro ahõm had'yyt hē tób P'op Hagä Do panyyg Judah buuj rayd naherot doo hēnh. T'ĩĩ hēnh taky wõnh Judah buuj, Judah buuj nadoo do na-ãäj hē. Takarēn né paawä Jesus hã rah'yy ka'eeh.

⁵ Ti m' Siras Tsimoot daheeh rakaja nä bä m' Masedonija häj n'aa hēnh han'aa doo, Paw-Ro moo yyw kãn tamoo wät do paah, Jesus ky n'aa hanäm do tama met'ëëg had'yyt hē hyb n'aa. Judah buuj sa hã taheer'ood had'yyt hē, sa hã tametëëh Jesus né hē ti P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo. ⁶ Ti hadoo né hē m', dooh Judah buuj rakarēn bä ramaa newē bä. Radu doo rakamaj'ĩĩ do ta hã. Raky n'aa rejãã mäh. Ti hyb n'aa ta tsapoog ta hã hadäk do tatapyng wät sa wē, rabahapäh hyb n'aa dooh baad tado bä tii d' rad'oo do heen n'aa. Ti m' ta ky hadoo sa hã:

—Bē h'yyb haj'aa hē né hē ti dawëë bē baboo hõm P'op Hagä Do mahãnh. Kēh ÿ gabuuj nado —näng mäh. —ÿ her'ood wät baad ub bē hã. Hÿÿ kä ÿ her'oot Jesus ky n'aa Judah buuj nadoo do sa hã kä —näng mä Paw-Ro kyyh.

⁷ Ti m' Paw-Ro banä kãn tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hã naa. Ti m' tabahõm kãn aj'yy Tisijo-Jus häd näng do tób hēnh. Judah buuj nado m' tii. P'op Hagä Do m' tahyb n'aa esee tii hã. Tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do pa ta tób basooh. ⁸ Ti m' tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do wahē n'aa, Kiris-Po häd näng do h'yy kae kãn Jesus hã. Ti hadoo né hē m' sahõnh hē ta tób yt haj'eenh doo. Ti m' hajõk na-ãäj hē Korĩn babuj

n'aa Jesus hã rah'yy ka'eeh, ta ky n'aa ramaa napäh jawén paa bä. Ti m' ranu gemuun bong.

⁹ Ti m' ta see pé noo gó, atsëm, s'ëéh hadoo Paw-Ro hã. S'ëéh hadoo doo gó Jesus ber'oot Paw-Ro sii. Hahÿÿ d' mä ta kyyh Paw-Ro hã:

—Eÿÿm manäh. Maher'ood had'yyt hë këh ÿ n'aa. Maky n'aa eréd manäh. ¹⁰ ÿ awäd had'yyt hë a sii. Dooh da a hã moo däng péh. Dooh da òm rarejä bä. Babä babuj n'aa sa mahang hajök ÿ raky daheeh da —näng mä Jesus kyyh Paw-Ro hã.

¹¹ Ti hyb n'aa sét hë ta baab, ji ma poo oow see pé ta kamarab n'aa ta jó, Paw-Ro bayyw kãn Korïn bä, P'op Hagä Do kyyh tama metëék hyb n'aa.

¹² Ti m', aj'yy Garijo häd näng doo, Akaja häj n'aa bä wahë n'aa noo gó, Judah buuj Jesus hã h'yy kana'eeh do rakamaj'ï Paw-Ro hã. Ti m' Paw-Ro ramaso däk, ramahũüm mä sa häj n'aa wahë n'aa Garijo häd näng do wë. Rakarën paawä m' Garijo ky n'aa etyy Paw-Ro. ¹³ Ti m' Garijo hã raky hadoo:

—Hahÿ aj'yy ky kah'ũüm ër panang bä habong do sa hã, P'op Hagä Do rahyb n'aa jew'yyk hyb n'aa äã ky n'aa jaw'yyk do nanoo doo da —näk mäh.

¹⁴ Ti m' Paw-Ro du do paawä taheer'oot do raky n'aa tapaa do ky n'aa, Garijo ky hadoo Judah buuj sa hã:

—Tamo haj'aa kadoo bä paawä, tak'ëp nesaa do tamoo wäd wäd paawä, ÿ maa newë né paawä bë kyyh, Judah buuj. ¹⁵ Jããm hë kyyh p'ãã, sa häd p'ãã, bë ky n'aa jaw'yyk do ky n'aa p'ãã bë ky ked'aak. Ti hyb n'aa bë daaj hë bë hyb n'aa newë nyy d' bë bad'oo. Dooh ÿ ky n'aa ety bä ta ti hedoo doo —näng mäh.

¹⁶ Ti m' tabah'eed n'yyh Judah buuj. ¹⁷ Ti m' aj'yy Sotenés, tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do wahë n'aa see wë rah'yy kawereem, rahewyh wät mä Garijo

moo hew'ëet do tób n'aa w'oo hã. Dooch Garijo hyb n'aa p'eed bä rabahewyyh bä.

Än-Tijoka hënh Paw-Ro babaaj hõm do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁸ Ti m' ti jawén Paw-Ro aym nä hajõng ta äh Korïn bä. Ti m' Paw-Ro kedëe wät Jesus hã h'yy ka'eeh do Korïn bä habong do sa hã. Ti m', Pisiir Akira sa daheeh ragatsëg t'oonh marakate gó häj n'aa Sirija häd näng doo hënh hahõm doo. Marakate atsëg pooj jé, Paw-Ro ahoob bëeh ta sëen, panang Sën-Kerej häd näng doo bä. Báp peej dák tanahoh ta sëen, P'op Hagä Do hã taky däng do paa hyb n'aa.* ¹⁹ Ti m' atsëg hõm kån. Ti m' rakajaa panang Epeso häd näng doo bä. T'ï hënh Pisiir Akira daheeh rabayw kån. Paw-Ro kä ahõm tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo hënh. Ti m' taky wõnh Judah buuj t'ï hënh kat'aa doo. ²⁰ Ti m' rabats'yyt bä sa sii tabaym dó, dooh m' takarën bä. ²¹ Tób yt naa tabanyyh bä taky hadoo sa hã:

—P'aa hënh da ÿ bana P'op Hagä Do karën bä —näng mäh.

Ti m' tagatsëg sooh marakate hatsëk doo gó, häj n'aa Sirija häd näng doo hënh hahõm doo gó. ²² Panang Sesareja häd näng doo bä rakaja hõm bä, Paw-Ro gatsëg nyh. Ti m' tabas'oob kån Jerusarënh hënh, Jesus hã h'yy ka'eeh do t'ï hënh habong do taheg'ääs hyb n'aa m'. Tii b' naa Än-Tijoka hënh mä tabahõm. ²³ Ti m' ta see pé noo gó Paw-Ro ahõm Pirikija, Garata häd enäh do häj n'aa hënh. Tamahõm me, panang banäng bä taheg'ääs sahõnh hë panang buuj Jesus hã h'yy ka'eeh doo. Tah'yyb en'yyim mä sa hã. Taher'oot mä sa hã, baad ub Jesus hã rah'yy ka'eeh hyb n'aa.

* 18:18 Tabëej dák ta ky däng do heen n'aa, tawén hoo bëeh ta sëen.

Aj'yyy Aporos häd näng do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁴ Ta see pé noo gó, aj'yyy, Judah buuj, Aporos häd näng do kajaa panang Epeso häd näng doo bä, panang Pisiir Akira daheeh rabaym do paa bä. Panang Aresän-Dirija häd näng doo bä tabenäng paa ti Aporos. Ky mepäh ter'ood bä. Baad tabahapäh P'op Hagä Do kyy kerih doo. ²⁵ Heen n'aa näng né hē Jesus ky n'aa. Tak'öp h'yuyb hedoo doo me tabaher'oot sa hä, baad tama metëek Jesus ky n'aa na-ääj hē, jääm né hē paawä tahapëe paawä Jowäw nu gahem'uun do nu gemuun do ky n'aa. ²⁶ Ti m' neÿÿm doo me tabaher'oot Jesus ky n'aa, tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hä. Ti m' taher'oot do Pisiir Akira daheeh ramaa napäh bä m', rabatsyyd kän sa tób hēnh. T'ïi hēnh rabaher'oot baad ub né hē P'op Hagä Do ky n'aa ta hä, tanahapäh nä doo.

²⁷ Ti m' ta see pé noo gó Aporos karēn tabatsëg hōm Akaja häj n'aa hēnh. Ti m' Jesus hä h'yuy ka'eeh do Epeso bä habong do raky hadoo:

—Taw'ääts né hē mabahōm —näk mäh.

Ti m' Jesus hä h'yuy ka'eeh do Akaja bä habong do hä rama erih, baad ragadoo hyb n'aa Aporos. Ti m' takajaa bä t'ïi hēnh Aporos masa Jesus hä h'yuy ka'eeh doo. Jesus hä rah'yuy kae padëek tii, P'op Hagä Do ky ennym do hyb n'aa sa wë. ²⁸ Aporos ky wōnh Judah buuj. Sahōnh hē ramaa napäh bä baad tabaher'oot, baad tametëeh Judah buuj sa hä, Jesus né hē ti Kristo, P'op Hagä Do H'yuyb Däng Doo. P'op Hagä Do kyy kerih do hä tametëeh tii. Ti hyb n'aa, dooh Judah buuj sa kyy pé taher'oot do hä.

19

Epeso bä Jesus ky n'aa Paw-Ro her'oot do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m', Korīn bä Aporos bawät noo gó, Paw-Ro bahõm panang Epeso häd näng doo hēnh. Ta tyw n'aa waëe me tabēs doo me tamahõm. T'īi hēnh tamamuun Jesus ky n'aa ky dah'eeh do wób. ² Ti m' teanh sa hã:

—Äkä, bë gado däk P'op Hagä Do Sahee bë du doo noo gó bë ky daheeh doo? —näng mä Paw-Ro.

Ti m' raky hadoo:

—Dooch äã ky n'aa napëe nä bä tanyy bä P'op Hagä Do Sahee —näk mäh.

³ Ti m' Paw-Ro eanh mä sa hã:

—H'ëed hadoo doo me ti bë ranu gemuun bong? —näng mäh.

Ti m' raky hadoo:

—Jowāw nu gahem'uun do nu gemuun doo da —näk mäh.

⁴ Ti m' Paw-Ro ky hadoo:

—Jowāw nu gemuun doo, nesaa do ji beréd hõm do heen n'aa, P'op Hagä Do hã ji h'yy ka'eeh do heen n'aa. Jowāw nu gahem'uun do maher'oot paa maa new'ëe do sa hã, ta jawén hana do hã rah'yy ka'eeh hyb n'aa, Jesus hã rah'yy ka'eeh hyb n'aa —näng mä Paw-Ro.

⁵ Ti m' raky n'aa napäh bä Paw-Ro her'oot doo, ranu gemuun hõm kån mä Jesus häd gó kä. ⁶ Ti m' Paw-Ro dasooh ta moo sa nuu gó, ti m' P'op Hagä Do Sahee bajëe kån sa h'yyb tym gó. Ti hyb n'aa kyy wób rer'ood wät dó. P'op Hagä Do ky n'aa m' raheer'oot na-ääj hē. ⁷ 12 m' ajyy tahyb n'aa pé m' tii.

⁸ Tamawoob hē ta kamarab Paw-Ro ahõm had'yyt hē tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo hēnh. H'yyb neÿm doo me baad tabaher'oot sa hã P'op Hagä Do ji tabag'ääs do ky n'aa.

⁹ Ti m' sa mahang ti abong nabuj keh'ũũm doo. Dooch m' rakarēn bä raky dahé bä Jesus ky n'aa. Ti m' ta wób

maa napäh bä, raky n'aa rejãã Jesus ky n'aa, papuuju hadoo do ky n'aa Paw-Ro her'oot doo. Ti m' Paw-Ro ahõm sa mahãnh. Ti m' tatsyyd h'ũũm Jesus hã h'yy ka'eeh doo, tób Tirãn häd nãng do yd ma mehetëk doo hënh. T'ĩĩ hënh tabahe'ood had'yyt hë sa hã Jesus ky n'aa. ¹⁰ Pawóp mä ta baab tabahe'oot t'ĩĩ hënh. Ti hyb n'aa m', sahõnh hë Judah buuj, Judah buuj nadoo do Asija häj n'aa bä habong doo, raky n'aa napäh Jesus ky n'aa. ¹¹ P'op Hagä Do an'oo bä tak'ëp Paw-Ro pehuunh. ¹² Paw-Ro saroor tapadedëek do sii hë radaso bä nahëe nãng do hã, has'oo däk tan'oo bä. Karap'ar h'yyb nesaa do pahadëek do sii hë tabahebe Paw-Ro saroor hã.

¹³ Ti m' Judah buuj wób, jé pad'yyt hë karap'ar h'yyb nesaa do hebë doo, rakarën paawä karap'ar h'yyb nesaa do rahebe Jesus häd gó. Hahỹỹ da m' sa kyyh karap'ar h'yyb nesaa do sa hã:

—Jesus, Paw-Ro ky n'aa her'oot do häd gó, õm ãã mejũũ maberéd hõm hyb n'aa mahadäk doo —näk mäh.

¹⁴ Tii d' hed'oo do 7 ajyy, Judah buuj Sewah häd nãng do taah. P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa see m' ti Sewah. ¹⁵ Ti m' ta see pé noo gó karap'ar h'yyb nesaa do see ky gadoo mä sa hã:

—ÿ hapäh ti Jesus. ÿ ky n'aa napäh ta ti Paw-Ro —nãng mäh. —Bë ti dooh. Dooh ÿ mepëe bä bëeh —nãng mäh.

¹⁶ Ti m' aj'yy, karap'ar hã hadäk do her'oot doo, sa hã tawaj'aa däk. Tak'ëp tabahejooonh karap'ar h'yyb nesaa do ta hã adäk do hyb n'aa, ti hyb n'aa taj'aa ketsë sa hã. Tarejãã tak'ëp sa hã, ti hyb n'aa rawaj'aa n'yyh bag hënh tób gó naa. Majyyw ratag nyyh raban'yyh bä. ¹⁷ Ti m' sahõnh hë Epeso bä habong do Judah buuj, Judah buuj nadoo do na-ããj hë raky n'aa napäh bä m' rabeỹỹm bong. Raweh'ëeh mä tak'ëp Jesus Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo.

¹⁸ Ti m' hajõk Jesus hã h'yy ka'eeh do wób, sahõnh hẽ ramaa napäh bä rakawoom nesaa do sa mo haj'aa. ¹⁹ Hajõk mehëm do paa ramenaa sa h'ëed kerih doo. Ta hã tabanäng ramehëm do ky n'aa paah. Ti m' sahõnh hẽ rabahapäh bä m' rabaju toonh sahõnh hẽ ta ti hedoo do kerih doo. Ta hyb n'aa pé 50 miw moweed k'ääts tæg hawak do s'ëeb raju toonh do sãm paah. ²⁰ Tii bä kä m', ky n'aa etsä däg kän mä Jesus ky n'aa. Jé pad'yyt däg kä ta ky n'aa tii bä. Hajõk h'yy ka'eeh doo kä Jesus hã.

²¹ Ta ti jawén paa bä Paw-Ro h'yyb däng tabeg'aäs Masedonija, Akaja häd enäh do häj n'aa hënh. Tii b' naa takarën Jerusarënh hënh tabahõm. Ti m' taky hadoo:

—Jerusarënh hënh ÿ bewäd nä jawén paa bä, ÿ beg'aäs nä Roma panang —näng mäh.

²² Ti m' ta sii moo bok do wób, Tsimoot, Eras häd enäh do tamejüü Masedonija häd näng do häj n'aa hënh rabahõm hyb n'aa ta pooj jé. Ti nuuj jé m' Paw-Ro baym dó Asija häj n'aa bä.

Demeet du n'aa do rakamaj'ĩ do Paw-Ro sa wë panyyg n'aa hahÿÿh

²³ Ti m' ti noo gó Epeso bä hajõk kamaj'ĩ Jesus ky n'aa hyb n'aa. ²⁴ Aj'yy Demeet häd näng do du n'aa rakamaj'ĩ doo. K'ääts tæg hawak do moo hew'ëet do tii. Tób taah its sa kabarii Dijãän* häd näng do tób n'aa mo n'aa me tatema tób taah its. Demeet, ta moo hataa daheeh ratehem'aa sa kabarii tób n'aa its. Hajõng ta sãm ragedak. ²⁵ Ti m' Demeet maher'oot ta sii moo heb'ook doo, ta wób na-ãäj hẽ k'ääts tæg hawak do s'ëeb moo heb'ooch doo. Hahÿÿ d' mä ta kyyh sa hã:

—Bë hapäh né hẽ ti baad ub ër gedak ër moo bok do sãm —näng mäh. ²⁶ —Bë ky n'aa napäh na-ãäj hẽ Paw-Ro häd

* 19:24 Ta ti Dijãän häd näng doo, Epeso buuj sa kabarii rah'yy kaha'eeh doo.

näng do her'oot do hä. Taher'oot sa hä, kabarii ji moo wät doo, dooh ji h'yy kaha'eeh do pan'aa tado bä. Hajök ky dah'eeh ta kyyh hä, Epeso panang buuj had'yyt hē nado. Asija häj n'aa bä, jé pad'yyt hē da raky daheeh ta kyyh — näng mäh. ²⁷ —Ji äm n'aa hoop da taher'oot do hä. Hajõõ magyys hē ky dah'eeh da ta kyyh hä, dooh da är moo bok do hä raky dahé wäd bä. Dooh da na-ääj hē Dijään tób n'aa, tak'öp haj'ap doo, rawehëë wäd bä. Dijään, Asija häj n'aa bä, sahõnh hē häj n'aa bä rah'yy kaha'eeh doo, ti na-ääj hē, dooh da rah'yy kae wäd bä, dooh da rawehëë wäd bä. Ta häd ky n'aa etsëeh do paa ahëej jëng da —näng mä Demeet kyyh.

²⁸ Ti m' Demeet her'oot do ramaa napäh bä m', tak'öp mä rakawajään Paw-Ro wë. Ti m' radu doo rageëenh doo:

—Tak'öp haj'ap do Dijään, Epeso buuj hag'ääs doo! Tak'öp haj'ap do Dijään, Epeso buuj hag'ääs doo! —näk mä sa kyyh.

²⁹ Ti m' ti hyb n'aa, nyyw hē sahõnh hē Epeso buuj rageëenh mäh. Ky kak'ëë mä tak'öp. Ti m' rameso padëek ajyy Gajo, Aris-Tako häd enäh doo, Masedonija häj n'aa bä naa Paw-Ro had'aa doo. Ti m' Epeso buuj ramahüüm rakahet'aa doo bä. ³⁰ Ti m' Paw-Ro karën paawä t'ï hënh tabahõm, hajök do hä tabaher'oot hyb n'aa. Ti hadoo né hē, dooh m' Jesus hä h'yy ka'eeh do ran'oo bä tahõm bä t'ï hënh, äm n'aa näng do hyb n'aa. ³¹ Ta ti häj n'aa wahë n'aa wób sii hē, Paw-Ro najiis, rapanäk ta hä tanahõm hyb n'aa, takamanew'aa hyb n'aa sa mahang.† ³² Daap hē kat'aa do rageëenh. Ta see hadoo ta wób sa kyyh, ta see hadoo ta wób sa kyyh. Hajök sa mahang dooh rahapëë bä h'ëed hyb n'aa t'ï hënh rakata padëek daap hē. ³³ Ti m' Judah buuj sa mahang kata padëek do ramejüü aj'yy Aresän häd

† 19:31 Rajeÿÿm mä Paw-Ro radajëë bä, kata b'ëeh doo hä.

näng doo, hajõk do hã tabaher'oot hyb n'aa. Ti m' kata däk do wób raher'oot Aresän hã nyy da ta kyyh sa hã. Ti m' Aresän moo me tamedug paawä, bag hënh rabab'ëeh hyb n'aa, sa hã tamaher'oot hyb n'aa paawä. ³⁴Ti m' Judah buuj rabahapäh bä Aresän, radu doo rageëenh doo:

—Tak'ëp haj'ap do Dijään, Epeso buuj hag'ääs doo! Tak'ëp haj'ap do Dijään, Epeso buuj hag'ääs doo! —näk mä sa kyyh.

Séd ky hedoo mä rageëenh, pawóp oor. Dooh rakarën bä ramaa newë bä sa hã Aresän maher'oot do paawä.

³⁵ Ti m' panang wahë n'aa hyb n'aa jawyk do medug kån. Ti m' taky hadoo sa hã:

—Bë maa newë këh yÿ, Epeso buuj —näng mäh. —Sahõnh hë häj n'aa buuj rahapäh ti Dijään tób n'aa hagä n'aa ër panang buuj. Ër hag'ääs na-ääj hë ta heen n'aa hadoo doo, pä s'ëeb, wë hã naa hadëe jat doo. ³⁶ Sahõnh hë raky n'aa napäh ta tii. Dooh ta ky n'aa jejën péh. Ti hyb n'aa taw'ääts hë bag hënh bë bab'ëeh. Ti hyb n'aa dooh bë hyb n'aa jóh bä bë moo bok do hã sa hã. ³⁷ Hahÿ ajyy bë manaa doo, dooh Dijään tób n'aa yt hã retsëeg hõm péh. Dooh raky n'aa rejä bä ër h'yy kaha'eeh doo —näng mäh. ³⁸ —Demeet wë, ta hataa ta sii moo b'ook do sa wë tanyy bä ta wób raky n'aa tapaa do ky n'aa, taw'ääts hë hyb n'aa jewyk do ji ky n'aa etyy n'aa wë rabahõm. Ti anäng na-ääj hë Roma buuj sa wahë n'aa seeh. Taw'ääts hë sa hã rabaher'oot. ³⁹ Tanyy nä bä bë her'oot do seeh, taw'ääts hë bë her'oot sahõnh hë Epeso buuj rakahet'aa noo gó ër ky n'aa jaw'yyk do mejüü doo da. ⁴⁰ Äm n'aa näng Roma buuj sa wahë n'aa ër raky n'aa tapaa, hajõõ gó bë ky ked'aak doo. Ër reaaj bä h'ëed hyb n'aa tak'ëp bë geëenh, dooh ër her'oot péh, dooh hyb n'aa péh —näng mäh.

⁴¹ Ti m' taky hado kån sa hã:

—Jããm hẽ. Taw'ããts hẽ bẽ abaaj h'ũũm —nãng mãh.

20

Masedonija häj n'aa hẽnh, Keres häj n'aa hẽnh Paw-Ro bahõm do panyyg n'aa hahỹyh

¹ Ti m' kawejãn do paa rababaaj hõm jawén paa bã sa tób hẽnh, Jesus hã h'yy ka'eeh do Paw-Ro ats'yyt mã ta wẽ rabana hyb n'aa. Ti m' baad tabaher'ood däk sa hã, h'yyb neỹym doo me Jesus hã rah'yy ka'eeh hyb n'aa. Ti m' takedëe hõm sa hã. Ahõm kãn mã tii bã Masedonija häj n'aa hẽnh. ² Tamahõm me panang bã taher'oot Jesus hã h'yy ka'eeh do sa hã, h'yyb neỹym doo me Jesus hã rah'yy ka'eeh hyb n'aa. Hajõng baad hadoo do taher'ood däk sa hã. Ti m' Gereg buuj sa häj n'aa bã takajaa. ³ Tamawoob hẽ kamarab tabaym dó tii bã. Ti m' takarën tagatsëg so paawã marakate gó Sirija häj n'aa hẽnh hahõm doo gó. Tagatsëg so pooj jé, heen n'aa nyy däk Judah buuj rano n'aa masoo do hã. Ti hyb n'aa tahyb n'aa newë däk tababaaj hõm Masedonija häj n'aa bã tabës doo me ta tyw n'aa. ⁴ Ta sii habaaj h'ũũm do sa häd hahỹy da: Sopater (panang Bereja häd nãng doo bã naa, Piho häd nãng do t'aah), ta see Aris-Tako, ta see Sekũn (panang Tesaronika häd nãng doo bã naa), ta see Gajo (panang Derebé häd nãng doo bã naa), ta see Tsimoot, ta see Tikiko, ta see Toropimo (Asija häj n'aa hẽnh naa). ⁵ ãã pooj jé rabahõm ti nuuj jé. ãã ragadaa kãn panang Torowas häd nãng doo bã. ⁶ Tii bã, pãw makuj n'aa tamah do ãã tab'ëës jawén paa bã, ãã gatsëg t'oonh Pirip bã naa marakate gó. Ji moo séd hẽnh ta ãã jawén paa bã, ãã kataa sa hã panang Torowas häd nãng doo bã. ⁷ ta ãã ãã baym dó tii bã.

Hadëe hyng do panyyg n'aa hahỹyh

⁷ Ti m' met'uuh hã ãã kata b'ëeh Jesus hã h'yy ka'eeh do sa sii, pãw ãã ganebäh hõm hyb n'aa, Jesus ãã hyb n'aa esee hyb n'aa. Ti m' Paw-Ro baher'ood kãn Jesus hã h'yy ka'eeh do sa hã. Jati pé tatsyym kadoo do hyb n'aa, ta her'oot do dawëët. ⁸ ãã kata däk tób gó p'op gadäk doo gó, ta bag banäng hënh. ⁹ Ti m' atsëm ub, gawak'aap, pahëew Ew-Tiko häd näng doo, tób noo bä hasooh doo, ãã jëng tabasoo hã, Paw-Ro her'oot do dawëët do hyb n'aa, ty jawyg däk do hyb n'aa m'. Ti m' tabadëe hyng p'op naa. Dajëp. ¹⁰ Ti m' Paw-Ro bahyng, ahyy häng, tawaké däk dajëp do hã. Ti m' taky hadoo:

—Bë eỹm manäh. Edëp! —näng mäh.

¹¹ Ti m' Paw-Ro rabas'ëëg kãn p'aa hënh tób gawakõ p'op gadäk doo gó. Tii bä ãã hã Paw-Ro ganebäh hõm kãn pãw, sahõnh hë ãã bawa. Ti m' p'aa hënh taba her'oot, tabawag hõm bä kä taky yw däk. Ti m' tatsyym kadoo. ¹² Ti m' marahud hadëe hyng do paa ramahüüm kãn ta tób hënh. Edëp tabahõm. Sahõnh hë rah'yy gadejah.

Epeso buuj sa hã Paw-Ro kedëe wät do panyyg n'aa hahyÿh

¹³ Ta pooj jé tii bä ãã bah'üüm marakate gó. Panang Asós häd näng doo hënh ãã bah'üüm. Tii bä ãã gada Paw-Ro, tagatsëg sooh hyb n'aa ãã sii. Tii da ta kyyh ãã hã. Takarën mä takanaa hëëj hã. ¹⁴ Asós bä takajaa bä, ãã mahüüm kãn marakate gó. Panang Mitirën häd näng doo hënh ãã bahõm. ¹⁵ Jat'iip hadoo ãã tsyym kasok ënh, ãã kaja hõm kãn tsyt dëëg hã Kiw häd näng doo nedaa bä. Jat'iip hadoo ãã batsëg hõm kãn tsyt dëëg hã, Samos häd näng doo hënh. Jati pé ãã kaja hõm kãn panang Mirét häd näng doo bä kä. ¹⁶ Dooh Paw-Ro karën bä Epeso bä ãã nu kajäg bä. Nayyw hë takarën mä takaja hõm Jerusarënh hënh. Tahaja bä m' takarën Pën-Tekos ratab'ëes do pooj

jé takajaa Jerusarēnh hēnh. ¹⁷ Ti m', Mirét bä naa Paw-Ro mejüü ranaēēnh hyb n'aa Epeso bä habong do Jesus hä h'yy ka'eeh do sa wahē n'aa. ¹⁸ Ti m', Mirét bä rakajaa bä, Paw-Ro ky hadoo sa hä:

—Bē hapäh né hē nyy da ŷ bawäd had'yyt hē bē mahang Asija häj n'aa bä ŷ kajaa noo gó naa —näng mäh. ¹⁹ —Jesus hä ŷ moo wäd had'yyt hē, ta ky n'aa ŷ her'ood had'yyt hē. Dooch né ŷ h'yy kasabé bä. Jesus ky n'aa ŷ her'oot bä, hajōō nuu me ŷ h'yyb heoot Jesus hä rah'yy ka'eeh tak'ēp ŷ karēn do hyb n'aa. Tii da né hē ŷ bad'oo, hajōō nuu me né hē paawä ŷ bahoop Judah buuj Jesus hä h'yy kana'eeh do sa moo gó. ²⁰ Dooch ŷ ky n'aa eréd bä ŷ her'oot do baad hadoo do ky n'aa bē hä. Sahōnh hē baad hadoo do bē ŷ ma met'ēēg wät. Bē tób yt hä bē ŷ metēēk, sahōnh hē ramaa napäh. ²¹ Judah buuj, Judah buuj nadoo do sa hä na-āāj hē ŷ baher'oot nesaa do raberéd hōm hyb n'aa, P'op Hagä Do hä rah'yy kawereem hyb n'aa, Jesus, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hä rah'yy ka'eeh hyb n'aa. ²² Jerusarēnh hēnh ŷ bahōm hÿÿ kä ŷ P'op Hagä Do Sahee mejüü. Dooch ŷ hapēē bä h'ēēd hado hä ŷ t'īī hēnh. ²³ Jääm né hē ŷ hapäh, sahōnh hē panang ŷ bewäd nä hēnh, ŷ P'op Hagä Do Sahee maher'oot ŷ da radawäts gēēt, tak'ēp da ŷ bahoop, tanooh. ²⁴ Ti hadoo né hē paawä, dooch ŷ h'yyb n'aa p'eed bä ŷ hedēp do hä. Jääm hē ŷ karēn ŷ bahajaa, Jesus Hyb N'aa Jawyk Do hä ŷ tamejüü doo. ŷ tamejüü ŷ baher'oot hyb n'aa sahōnh hē sa hä P'op Hagä Do kamahän do ky n'aa —näng mä Paw-Ro kyyh.

²⁵ Ti m' taky hadoo ēnh:

—ŷ hapäh baad ub, dooch da ŷ bē hapēē wäd bä bē mahang her'oot do paa P'op Hagä Do ji tabag'āās do ky n'aa —näng mäh. ²⁶ —Ti hyb n'aa baad ŷ baher'oot bē hä. Kēh ŷ gabuuj nado tii, ta wób sa h'yyb tym P'op Hagä Do wē tanas'ēēg bä. ²⁷ Sahōnh hē bē hä ŷ her'ood wät

sahõnh hē P'op Hagä Do karēn doo. Dooch ỹ ky n'aa jejēn péh. ²⁸ Ti hyb n'aa, taw'ääts hē baad ub bē bahag'ääs bē daaj hē, Jesus hā h'yy ka'eeh do sa hā na-ääj hē, sa wahē n'aa bē bahadoo hyb n'aa P'op Hagä Do Sahee an'oo bä. Taw'ääts hē bē hagää baad ub P'op Hagä Do hā h'yy ka'eeh doo. Sa hyb n'aa paa Jesus kan'oo däk, tadajēp sa hyb n'aa, ta karapee rabahado padēek hyb n'aa. ²⁹ Ỹ hapäh hahỹh: Ỹ bahõm jawén paa bä, bē mahang an'aa da ta wób. Tabanas'aa b'ée hek'ook do hadoo da. Dooch da rat'yyd mehīn bä Jesus hā h'yy ka'eeh doo. ³⁰ Bē mahang na-ääj né hē ta wób radu doo da rawareem do P'op Hagä Do kyyh, sa hā kä Jesus hā h'yy ka'eeh do raky sūit hyb n'aa. ³¹ Ti hyb n'aa, baad bē hyb n'aa matakä da! Bē hyb n'aa es'ee nyy da tamawoob hē ta baab noo gó had'yyt hē ỹ ky n'aa jebaanh sahõnh hē bē hā sét ken'yyh. Ta see pé noo gó ỹ h'yyb heoot doo me ỹ ky n'aa jebaanh, baad ỹ karēn do hyb n'aa paawä bē h'yy ka'eeh Jesus hā —näng mä Paw-Ro sa hā.

³² Ti m' taky hado kän:

— Ỹ karēn P'op Hagä Do bē tahag'ääs. Ỹ karēn P'op Hagä Do ji wē ky ennyy do panyyg n'aa bē h'yyb gó tawäd had'yyt hē. Ti né hē tan'oo bä baad bē h'yy kae magyys hē Jesus hā. Tan'oo däk da bē hā baad hadoo doo, ta karapee tasēew hõm do sa hā taky däng doo —näng mäh. ³³ —Dooch hēp ỹy gó ỹ karēn pé paa ta wób sa dajēer, ta wób sa saroor —näng mäh. ³⁴ —Bē hapäh né hē ny hadoo ỹ moo wät daj ỹy hē, ma ỹ sām hā, hata ỹ ma sām hā. ³⁵ Sahõnh hē ỹ bad'oo do hā ỹ metēeh bē hā, bē bahapäh hyb n'aa, tak'ēp né hē ji moo wät ji masa hyb n'aa kas'uut doo. Bē hyb n'aa es'ee Jesus kyyh: “Ji tsebee né paawä ji hā ran'oo bä ji karēn doo, ta bahānh ji tsebé da ta wób hā ji an'oo bä rakarēn doo”, näng mä Jesus —näng mä Paw-Ro kyyh.

³⁶ Ta ti Paw-Ro her'oot do jawén paa bä m', ahyy häng

ta taron nuu me, ta wób na-ãäj hē m'. Ti m' taky n'aa etsēē. ³⁷ Sahõnh hē rabaód bong, rawaké wät, redēē wät. ³⁸ Tak'ëp rawén h'yy ketón bong Paw-Ro her'oot do hä, dooh raty gepēē wäd bä tahe'oot do hyb n'aa. Ti m' rabahadaa wēēnh marakate gó tagatsäg sooh bä.

21

¹ Ti m', ãã kedēē bong jawén paa bä Jesus hä h'yy ka'eeh do sa wahē n'aa Epeso bä naa han'aa do sa hä, ãã gatsäg tooj kån marakate gó. ãã gagēd hõm ub tsyt dēēg hä, Kos häd näng doo hēnh. Jat'iip hadoo ãã bahõm tsyt dēēg hä, Rodes häd näng doo hēnh. Tii b' naa ãã bahõm panang Pataar häd näng doo hēnh. ² Pataar bä ãã baw'yyt marakate Penisija häj n'aa hēnh hahõm doo. Ti m' ãã gatsäg tooj kån ta gó. ³ ãã matsék me ãã hapäh tsyt dēēg hä, Tsi-Peré häd näng doo, ji s'ÿÿ hadäk hēnh. ãã ahõm kån Sirija häj n'aa hēnh. Marakate gabuuj ramesób nuuj jé, ãã as'oop panang Tiir häd näng doo hēnh. ⁴ Tii bä ãã mamuun Jesus hä h'yy ka'eeh do tii bä habong doo. 7 ta ãh ãã baym dó sa pa. Ti m' P'op Hagä Do Sahee baher'oot Jesus hä h'yy ka'eeh do sa hä nyy d' rabad'oo Paw-Ro hä Jerusarēnh hēnh. Ti hyb n'aa m' raky hadoo Paw-Ro hä:

—Ahõm manä Jerusarēnh hēnh —näk mäh.

⁵ Ti m', 7 ta ãh tabado däk bä, ãã bawēj kån. Jesus hä h'yy ka'eeh do ajyy, sa ÿÿm, sa taah ãã rahadaa w'ēēnh hood jó. Hood jó ãã behyy bēēh ãã taron nu paa me, ti ãã ky n'aa etsēē. ⁶ Ti m' ãã kedēē bong sa hä. Ti m' ãã gatsäg tooj kån marakate gó. Tii bä ãã hadaa w'ēēnh do rabas'ooob kån sa tób hēnh.

⁷ Tiir bä naa marakate bahõm, Toremajida bä tanu däng. Ta tii bä ãã beg'ããs Jesus hä h'yy ka'eeh do sa wē. Sét adēb bä ãã tab'ēēs sa sii. ⁸ Jat'iip hadoo ãã kaja hõm panang Sesareja häd näng doo bä. Pirip, Jesus ky n'aa rod tób bä

ãã ba'yym. 7 ajyy Jesus mejũũ do sa hata see ti Pirip. ⁹ Ji meheet pé Pirip toog, marahud. Rahajaa raheer'ood bã ta jawén hawät doo, P'op Hagä Do Sahee an'oo bã. ¹⁰ Hajõõ däk ãã ãh Pirip tób bã, takaja nä Judah häj n'aa hēnh hana doo, P'op Hagä Do ky n'aa rod seeh, Agab häd näng doo. ¹¹ ãã pa tabana gēēt bã, tapyn hõm Paw-Ro baa wyd. Ti m' ta daaj hē ta mooh, ta tsyym takamaw'yyd gēēt ta me. Ti m' taky hadoo:

—Hahỹ baa wyd näng do danäh, hahỹỹ da da Judah buuj ramaw'yyd däk Jerusarēnh bã. Ran'oo däk da Judah buuj nadoo do sa moo gó, P'op Hagä Do Sahee her'oot —näng mã Agab kyyh.

¹² Ta ti ãã maa napäh bã, ta wób na-ããj hē ta tii bã hab'ēeh doo, ãã sahõnh hē ãã ky kah'ũũm Paw-Ro hã, tanahõm hyb n'aa Jerusarēnh hēnh. ¹³ Ti m' Paw-Ro ky hadoo:

—Hēd n'aa bē ba'oot? Tak'ēp ỹ h'yy katón bē an'oo bã —näng mãh. —Dooh ỹ eỹym bã ỹ ramaw'yyd däk do hã. Rakarēn bã ỹ radajēeb bã Jerusarēnh bã, ỹ dajēp né hē Jesus Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hyb n'aa. Dooh ỹ eỹym bã —näng mãh.

¹⁴ Dooh ãã taky dahé bã. Ti hyb n'aa dooh ãã ky kahũũm boo bã ta hã. Ti m' ãã ky hadoo:

—Na manä Jesus, Hyb N'aa Jawyk Do h'yyb däng do hadoo ta hã —näk ããh.

¹⁵ Ti m' ãã benyyw hõm ãã h'ēed, ti m' ãã tsyym kasog kãn Jerusarēnh hēnh hah'ũũm doo. ¹⁶ Jesus hã h'yy ka'eeh do wób, Sesareja bã habong doo, ah'ũũm ãã sii. ãã ramahũũm aj'yy bap peej Jesus hã h'yy kae däk do tób hēnh, t'ĩ hēnh ãã ba'ỹyh hyb n'aa. Ta häd Masõn. Tsyt dēeg hã Tsi-Peré häd näng doo bã tabana.

Tsjaag wē Paw-Ro beg'ããs do panyyg n'aa hahỹyh

¹⁷ Ti m' äã kaja hõm bä kä Jerusarēnh bä, baad Jesus hä h'yy ka'eeh do äã ragadoo. ¹⁸ Jat'iip hadoo äã beg'ääs Paw-Ro sii Tsijaag tób hēnh. T'ī hēnh rakata b'ēēh sahõnh hē Jesus hä h'yy ka'eeh do sa wahē n'aa. ¹⁹ Ti m' Paw-Ro kedēng sa hä. Baad ub tabaher'oot sa hä sahõnh hē tamoo wät do hä P'op Hagä Do mo haj'aa Judah buuj nadoo do mahang. ²⁰ Ta ti ramaa napäh bä m', raj'aa etsē P'op Hagä Do hä. Ti m' raky hadoo Paw-Ro hä:

—Mahapäh né hē, äã wakään, hajök Judah buuj babä rah'yy kae padëek Jesus hä. Ti hadoo né hē sahõnh hē raky kah'ũm Mosees ky n'aa jaw'yyc doo da ji bad'oo hyb n'aa. ²¹ Raheer'oot mä sa hä, mametëek mä jé pad'yyt hē habong do Judah buuj sa hä, Judah buuj nadoo do sa mahang habong do sa hä, Mosees kyy kerih do raky nadaheeh hyb n'aa. Raheer'oot mä sa hä, dooh m' makarēn bä sa taah masuuj noo byyh ranoo ehög hõm. Raheer'oot mä na-ääj hē, maher'oot mä sa hä ti dooh er bad'oo doo da radoo bä —näk mä Tsijaag sa kyyh.

²² Ti m' raky hadoo ēnh:

—Taw'ääts hē er hyb n'aa newëe nyy da er bad'oo. Raky n'aa napäh da õm kaja nä doo. ²³ Ti hyb n'aa taw'ääts hē äã her'oot doo da mabad'oo —näk mä Paw-Ro hä. —Ti abong ji meheet pé ajyy äã mahang sa sēen hehoh doo, P'op Hagä Do hä raky däng do ahëej jēng do heen n'aa. ²⁴ Sa sii ahõm P'op Hagä Do tób n'aa hēnh. Mamoo wäd sa sii er ky n'aa jaw'yyc do mejũũ doo da, bē h'yyc bē benäm hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó. Taw'ääts hē sa hyb n'aa mepaag hõm rama ejuu do pan'aa, sa sēen rabehoh hyb n'aa. Tii d' madoo bä, sahõnh hē rabahapäh da raheer'oot do a ky n'aa dooh se hub tado bä. Rahapäh da maky daheeh né hē Mosees ky n'aa jaw'yyc doo. ²⁵ Judah buuj nadoo doo kä, äã ma erii wät nyy da rabad'oo do pan'aa. Hahÿÿ da äã kyy kerih doo: “Taw'ääts hē bē nawēh P'op Hagä Do hä h'yy

kana'eeh do sa kabarii raweh'ëeh do tä n'aa. Taw'ääts hē bē nawēh bē masāāh dab, har'ëeng dab, bē naboh bā ta majyyw gatsēē dāk doo. Bē awēē manā ta majyyw. Bē āā manā bē ŷŷm nadoo do sii, bē patug nadoo do sii” —nāk mā Tsijaag tób bā kata b'ëeh do sa kyyh.

P'op Hagä Do tób n'aa yt hã Paw-Ro ramaso däk do panyyg n'aa hahŷŷh

²⁶ Ti m' jat'iip hadoo Paw-Ro mahũũm ta ti ajyy. Tamoo wāt sa sii Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejũũ doo da, sa h'yyb rabenām hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó. Ti m' tabahõm P'op Hagä Do tób n'aa hēnh, tapanāk hyb n'aa ta tii bā moo b'ook do sa hã, ny noo gó tabahānh P'op Hagä Do matym gó sa h'yyb rabenām doo. Tapanāk mā na-āāj hē sa hã ny noo gó P'op Hagä Do hã rama ejuu doo.

²⁷ P'eets ub paawā m' tabahēēj jēng bā ta ti 7 ta āh, Paw-Ro rabennyw bong do ā n'aa, Judah buuj wób, Asija hāj n'aa hēnh han'aa doo, rabahapāh mā Paw-Ro P'op Hagä Do tób n'aa hēnh. Ti m' hajök do t'ĩ hēnh kata b'ëeh do rah'yyb tatuk Paw-Ro wē rakamaj'ĩ hyb n'aa. Ti m' Paw-Ro wē rawaj'aa padēek. ²⁸ Rageēēnh bā m' raky hadoo:

—Āā bē masaa Isaraéw buuj! —nāk mäh. —Hahŷ né hē aj'yy jé pad'yyt hē hawät doo, tametēek do kamaj'ĩ āā hã, Mosees ky n'aa jaw'yyk do hã na-āāj hē, hahŷŷ hã na-āāj hē P'op Hagä Do tób n'aa hã. Hŷŷ kā na-āāj hē tamanaa Judah buuj nadoo do wawēē hē, P'op Hagä Do tób n'aa hēnh. Ta yd rejāā tan'oo bā —nāk mā sa kyyh.

²⁹ Tii da rawén ky hadoo, pooj jé rabahapāh Paw-Ro sii Epeso buuj, Toropimo häd nāng doo, panang bā rababong bā. Paw-Ro mahũũm red'oo P'op Hagä Do tób n'aa yt hã.

³⁰ Ti m' sahõnh hē panang buuj rakawajāān. Jé pad'yyt hē rabana, rawaj'aa padēek P'op Hagä Do tób n'aa hēnh. Ramaso däg kån mā tii bā Paw-Ro, ramahũũm mā P'op

Hagä Do tób n'aa w'oo hä. Ti m' nawayw hē ranoo gatsēē dāk ta nooh. ³¹ Ranaboh nuuj jé paawä Paw-Ro, Roma buuj warahén n'aa wahē n'aa hä rapanäk mä Jerusarēnh buuj kamaj'ī do ky n'aa. ³² Ti m' warahén sa wahē n'aa tanaēēnh mä warahén wób, warahén sa wahē n'aa wób na-āāj hē. Ti m' rawaj'aah Jerusarēnh buuj sa wē. Rabahapäh bä m' warahén sa wahē n'aa sa sii han'aa doo, moo yyw padēēk mä Paw-Ro rej'āā doo. ³³ Ti m' warahén sa wahē n'aa kaja nä bä tamaso dāk Paw-Ro, ti m' tamejūū ramoo maw'yyd dāk haak sapuuw hadoo doo me. Ti m' teanh mäh:

—Jaa hahy aj'yy? H'ēēd hado tamo haj'aa? —näng mäh.

³⁴ Ti m' ta see hadoo ta wób rageēēnh, ta see ky n'aa hadoo ta wób sa kyyh. Dooh m' warahén sa wahē n'aa h'yyb mepēē bä ta ky n'aa hä, tak'ēp rageēēnh do hyb n'aa. Ti hyb n'aa tamejūū ramahūūm warahén tób n'aa yt hä. ³⁵ T'ī hēnh rakaja hōm bä, tób gó ji basēēk do tyng n'aa jó, warahén ratóg sēēk mä Paw-Ro, hajök do ta hä rapahuut do hyb n'aa. ³⁶ Ti m' hajök do rageēēj nä:

—Ji daj'ēep, ji daj'ēep! —näk mäh.

³⁷ Ti m' warahén ramajēē suun pooj jé Paw-Ro beanh sa wahē n'aa hä Gereg kyy me:

—Y karēn paawä y her'oot a hä —näng mäh.

Ti m' warahén sa wahē n'aa eanh:

—Mer'oot Gereg kyyh? —näng mäh. ³⁸ —Ōm nado Esit buuj kamaj'ī do du n'aa do nag'aap hē denaa hē? Ōm nado ti mahūūm do 4 miw heb'ooh do banawäng doo hēnh? —näng mäh.

³⁹ Ti m' Paw-Ro ky hadoo:

—Dooh. Y nado tii —näng mäh. —Judah buuj y ti hyyh. Panang Tas häd näng doo bä naa, Siris häj n'aa bä naa yyh. Panang ky n'aa etsēēh do buuj yyh —näng mäh. —Y karēn paawä man'oo y baher'oot hyb n'aa sa hä —näng mäh.

⁴⁰ Ti m' warahén sa wahë n'aa an'oo kán tabaher'oot hyb n'aa. Ti m' Paw-Ro bag'eëd dák tsyym tyng n'aa jó. Ti m' tameduuk ta moo me, bag hënh rababë dák hyb n'aa. Ti m' bag hënh rababë dák bä, tadu doo taher'oot do Eberew kyy me.* Ti m' taky hadoo:

22

¹ —Wakān haa, yp ÿ hyb n'aa hedoo doo. Bë maa newë këh ÿÿ. Hā ÿ rakamaj'ti do ky n'aa ÿ her'oot —näng mäh.

² Ti m' ramaa napäh bä m' ter'oot do Eberew kyy me, sa kyy me, bag hënh rababë däg magyys hë tii bä. Ti m' Paw-Ro ky hadoo:

³ —Judah buuj né ÿ hÿÿh. Panang Tas häd näng doo bä, Siris häj n'aa bä ÿ benäng. Babä Jerusarënh bä ÿ bawäng. Gamarijéw* baad ub né hë ÿ tama metëek er wahë makū ky n'aa jaw'yyk do ky n'aa. Baad ub né hë ÿ karën paa ÿ h'yyb n'yym P'op Hagä Doo, da hë bë bad'oo doo da né hë.

⁴ ÿ rejää né paa Jesus hä h'yy ka'eeh doo, radejöp hyb n'aa. ÿ mesoo paa ÿÿj, ajyy, ÿ dewëes ragadahew'eëes doo gó.

⁵ P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'äät doo, er wahë n'aa na-ääj hë rahapäh tii. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot do bë hä. Hā ÿ raban'oo dák paa kerih doo, ramejūū do ky n'aa, ÿ banoo hyb n'aa er wakān, Judah buuj, panang Damas-Ko häd näng doo bä habong do sa hä. Ti t'ti hënh ÿ bahöm paah, ÿ mena paawä Jesus hä h'yy ka'eeh doo, rarejää hyb n'aa Jerusarënh hënh —näng mä Paw-Ro sa hä.

⁶ Ti m' taky hadoo ênh:

* ^{21:40} Judah buuj sa kyyh heh'äät do ramaneëënh Eberew kyyh. Judah buuj na-ääj hë rer'oot Aramew kyyh. Sa wób na-ääj hë rahajaa rer'ood bä Gereg kyyh. * ^{22:3} Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do ky n'aa etsëeh do ti Gamarijéw. Atos 5.34 hä takerii dák ta ky n'aa.

—Ti, wasyk, ŷ bedaa dāk bā Damas-Ko, tii bā wē hā naa gabarēeh do ta bag gabar'ēeng wāt hahāt ŷŷ. ⁷ Tūū ŷ badēē jat tii bā. Ti ŷ maa napāh kyyh, hā ŷ her'oot doo: “Saw-Ru, Saw-Ru, h'ēēd hyb n'aa ŷ marejāā?”, nāng mā kyyh hā ŷŷ. ⁸ “Jaa ōm?”, nāng ŷŷh. “ŷ né hē Jesus, Nasaréh buuj marejāā doo”, nāng mäh. ⁹ Si ŷ habok do rahapēē né paawā ta bag, dooh rah'yy ganyy bā kyyh hā, hā ŷ her'oot do hā. ¹⁰ ŷ eanh tii bā: “Nyy d' ŷ bad'oo, Hyb N'aa Jawyk Doo?”, nāng ŷŷh. Ti taky hadoo hā ŷŷ: “As'ēēg g'ēēd. Ahōm nā panang hēnh. T'īī hēnh rabaher'oot a hā nyy da mamoo wāt do pan'aa hā ŷŷ”, nāng mā Jesus kyyh hā ŷŷ. ¹¹ ŷ hapāh ta bag tak'ēp gabarēeh do hyb n'aa ŷ wén ty tamaa wāt. Ti hyb n'aa hata haa ŷ ramoo maso hōm Damas-Ko hēnh āā bah'ūūm hyb n'aa.

¹² —Aj'yy Ananijas hād nāng do ŷ taheg'āās. Baad ta ti Ananijas ky dahé had'yyt hē Mosees ky n'aa jaw'yyk doo. Ta ti panang bā habong do Judah buuj raweh'ēeh ti Ananijas. ¹³ Pa ŷ tabag'ēēd dāk bā taky hadoo: “Wakān ŷŷ, Saw-Ru, mabegāā dāk p'aa hēnh!”, nāng mäh. ŷ bahapēē dāg kån nayyw hē tii bā. ¹⁴ Ti m' taky hadoo ēnh hā ŷŷ: “P'op Hagā Do ēr wahē makū rah'yy kaha'eeh doo, ti né hē hasēēw wāt ōm, mabahapāh hyb n'aa takarēn doo, mabahapāh hyb n'aa P'op Hagā Do karēn doo da hawāt doo, † mamaa napāh hyb n'aa ta ti ta kyyh. ¹⁵ Ōm né hē da Baad Had'op Do rod n'aa sahōnh hē sa hā. Maher'ood da mamaa napāh doo, mahapāh do ky n'aa”, nāng mā ta kyyh hā ŷŷ. ¹⁶ Ti m' taky hadoo: “Magadaa wād manāh. Ahōm nā ōm ranu gemuun wāt hyb n'aa. Ōm ranu gemuun bā, Jesus hā mabetsēē a hā hanāng do nesaa do tabawug hōm hyb n'aa”, nāng ta kyyh hā ŷŷ.

¹⁷ Ti m' Paw-Ro ky hadoo ēnh:

† 22:14 Jesus né hē ti P'op Hagā Do karēn doo da hawāt doo.

—Jerusarēnh hēnh ŷ babaaj nā bā, P'op Hagä Do tób n'aa yt hā ŷ bahōm ŷ ky n'aa etsēē hyb n'aa. Ta tii bā s'ēēh hadoo hā ŷŷ. ¹⁸ S'ēēh hadoo doo gó ŷ hapäh Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo. Hahŷŷ da ta kyyh hā ŷŷ: “Nayyw hē! Ahōm nā Jerusarēnh bā naa. Dooh da raky dahé bā kēh ŷ n'aa maher'oot doo”, nāng mā hā ŷŷ. ¹⁹ Ti ŷ ky gadoo: “Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo, sahōnh hē ajyy babä habong do rahapäh nyy da ŷ bahōm do paa sahōnh hē tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hā, a hā h'yy ka'eeh do ŷ dewēēs hyb n'aa, ŷ rejää hyb n'aa. ²⁰ Radaj'ēēp noo gó a ky n'aa rod paa Es-Tew häd nāng doo, ŷ na-āāj hē sa da h'yyb hadoo. ŷ né paa pä me hakut do sa saroor henäm”, nāng kēh ŷ ta hā. ²¹ Ti taky hadoo hā ŷŷ: “Ahōm nā, ōm ŷ mejüü dawēē, Judah buuj nadoo do sa mahang”, nāng mäh.

²² Ti m', jāām né hē ramaa newēē do Paw-Ro her'oot doo. Judah buuj nadoo do sa mahang Paw-Ro Jesus mejüü Paw-Ro her'oot hyb n'aa, radu doo mā rageēēnh doo:

—Dooh taw'ääts hē tado tawäd bā badäk hahŷŷ hāl Taw'ääts hē tadajēp! —nāk mā Paw-Ro majī sa kyyh.

²³ Ti m' rageēēnh. Sa hatsē sa hā padēēk do ratepyh, rakawajään do heen n'aa. K'ääts rehaa p'op. ²⁴ Ti hyb n'aa, warahén sa wahē n'aa mejō kän Paw-Ro ramajēē suun warahén tób n'aa yt hā. Tamejüü mā rahewyyh. Tamejüü mā reaanh ta hā h'ēēd hyb n'aa ta majī tii da rawén geēēnh. ²⁵ Ti m' ramaw'yyd dāk bā rahewyyh do pan'aa paawä, Paw-Ro eanh warahén wahē n'aa see hā:

—Roma buuj raky n'aa jaw'yyk do anoo g'eeh bē hewyh bā Roma buuj seeh, bē nahapēē nā bā tamo haj'aa kadoo bā? —nāng mäh.

²⁶ Ti m' warahén sa wahē n'aa see maa napäh bā Paw-Ro her'oot doo, nayyw hē tabahōm kän warahén sa wahē n'aa heh'äät ub do wē. Ti m' teanh ta hā:

—Nyy da mabad'oo hahỹ aj'yuy hã? Roma buuj né hẽ ti hỹyh —nãng mãh.

²⁷ Ti m' sa wahẽ n'aa heh'ääť ub do bahõm Paw-Ro wẽ. Ti m' tabeaanh:

—Te hub né hẽ, Roma buuj né hẽ õm? —nãng mãh.

—Ỹỹ. Roma buuj né hẽ ỹyh —nãng mã Paw-Ro kyyh.

²⁸ Ti m' warahén sa wahẽ n'aa heh'ääť ub do ky hadoo:

—Tak'ëp ỹ bepaag hõm paah, Roma buuj ỹ bahadoo hyb n'aa —nãng mãh.

Ti Paw-Ro ky hadoo ta hã:

—Roma hãj n'aa bã ỹ benãng, ti hyb n'aa ỹ benãng noo gõ naa Roma buuj né ỹ hỹyh —nãng mãh.

²⁹ Ti m' hewyyh do paawã nayyw hẽ m' raberéd gëet Paw-Ro. Sa wahẽ n'aa eỹm wät tah'yuy ganyy bã Roma buuj né ti tamejũũ ramoo maw'yuyd dãk do haak sapuuw hadoo doo me.‡

Sinedirijo ajyy n'aa hã Paw-Ro her'oot do ky n'aa hahỹyh

³⁰ Ti m' jati pé warahén sa wahẽ n'aa heh'ääť ub do mejũũ ramanyyh Paw-Ro. Takarën mã ta heen n'aa nãng baad ub h'ëed p'ãã Judah buuj Paw-Ro hã raky n'aa tapaa. Ti m' tamejũũ P'op Hagã Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahẽ n'aa, Judah buuj sa wahẽ n'aa wób, rakata b'ëeh hyb n'aa, Sinedirijo häd enãh doo. Ti m' Paw-Ro tamanaa rabab'ëeh bã.

23

¹ Ti m' baad ub mã Paw-Ro baheg'ääs Sinedirijo ajyy n'aa sa wẽ, ti m' taky hadoo sa hã:

‡ 22:29 Dooh Roma buuj raky n'aa jaw'yuyk do an'oo bã Roma buuj see ramaw'yuyd bã ranahapãh nã bã tamo haj'aa kadoo bã. Ti hyb n'aa warahén sa wahẽ n'aa wén eỹm wät.

—Wakān haa —nāng mäh. —P'ooj ub ŷ bawät do hadoo né hē ŷ da hē. Baad ub hēp ŷ tym P'op Hagä Do matym gó —nāng mäh.

² Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hā moo heb'ooh do sa wahē n'aa heh'äät doo, Ananijas häd nāng doo, mejūū mäh, Paw-Ro pa hab'ëeh do Paw-Ro ranoo gewyyh hyb n'aa. ³ Ti m' Paw-Ro ky hadoo ta hā:

—P'op Hagä Do òm hewyyh da! Ta hadē hawak doo me j'ooj hē rep'ees do hadoo òm!* Òm tii bā hasooh ŷ maky n'aa etyy hyb n'aa Mosees ky n'aa jaw'yyk do her'oot doo da. Ti hadoo né hē, dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do maky dahé bā, ŷ mamejūū ŷ rabahewyyh hyb n'aa. Dooh tii da Mosees ky n'aa jaw'yyk do an'oo bā —nāng mā Paw-Ro kyyh ta hā.

⁴ Ti m' Paw-Ro pa hab'ëeh do raky hadoo Paw-Ro hā:

—Òm ky neŷym maky n'aa rejā bā P'op Hagä Do tób n'aa yt hā moo heb'ooh do sa wahē n'aa heh'äät doo! —nāk mäh.

⁵ Ti m' Paw-Ro ky hadoo:

—Wakān haa, dooh ŷ hapëe bā P'op Hagä Do tób n'aa yt hā moo heb'ooh do sa wahē n'aa heh'äät do tado bā. P'op Hagä Do kyy kerih do hā hahŷŷ da takerih: “Maky n'aa rejā manā bē wahē n'aa”† —nāng mäh.

⁶ Ti m' Paw-Ro hapäh do hyb n'aa ti anāng ta wób Saduséw, ta wób Pariséw sa mahang, taky hadoo kat'aa do sa hā:

—Wakān haa, —nāng mäh —Pariséw né ti ŷ hŷŷh. Pariséw t'aah ŷŷh —nāng mäh. —Hā ŷ rawén ky n'aa tapaa, ŷ gada do hyb n'aa dejēp do ragenā bong doo —nāng mäh.

* 23:3 J'ooj madäk do ta h'yyb tym, Paw-Ro hanāng pé panyyg ky n'aa gó ta her'oot doo. † 23:5 Esodo 22.28

⁷ Tii da ta her'oot do hyb n'aa, radu doo raky ked'aak do Pariséw Saduséw sa mahang. Ti hyb n'aa raketyn b'ëeh mä sa wahë n'aa ta tii bä kata padëëk doo. ⁸ (Saduséw sa hã ji dajëp jawén paa bä, dooh ji ganä wäd bä. Sa hã, dooh ääs. Sa hã dooh na-ãäj sahee péh. Pariséw sa hã kä, ji dajëp jawén paa bä ji ganyyh nä p'aa hënh. Ti anäng na-ãäj hë sa hã ääs, sahee na-ãäj hë.)

⁹ Ti hyb n'aa raky ked'aak mä ta ti p'ää. Mosees ky n'aa jaw'lyk do ma mehetëk do wób, Pariséw wób as'ëëg b'ëeh mäh. Tak'ëp mä sa kyyh. Hahÿÿ d' mä sa kyyh:

—Dooh hahÿ aj'y nésaa do tamoo wäd bä. Ji hapäh mä ääs her'ood bä ta hã. Ji hapäh mä tii, sahee her'ood bä ta hã —näk mä sa kyyh.

¹⁰ Ti m' Pariséw Saduséw kamajë däg mä tak'ëp. Ti m' warahén sa wahë n'aa beÿÿm wät, rejes wät ted'oo Paw-Ro. Ti hyb n'aa tamejüü warahén rabahöm rabej'ooj nyyh hyb n'aa Paw-Ro, warahén tób hënh ramahüüm hyb n'aa p'aa hënh.

¹¹ Ti m' atsëm kä, Jesus kasee Paw-Ro hã. Ti m' taky hadoo ta hã:

—Eÿÿm manäh! —näng mäh. —Maher'oot do hadoo këh ÿ n'aa babä Jerusarënh bä, ti hadoo né hë da maher'ood panang Roma häd näng doo bä —näng mä Jesus ta hã.

Paw-Ro Judah buuj wób radajëëb paawä panyyg n'aa hahÿÿh

¹² Ti m' jati péh, Judah buuj Jesus hã h'yy kana'eeh do wób rakaner'oot Paw-Ro radaj'ëëp hyb n'aa. P'op Hagä Do hã raky däng radaj'ëëp né hë. Ti m' raky hadoo:

—Dooh d' ër awa bä, dooh d' ër eëg bä ër nanaboh nä bä Paw-Ro —näk mä sa kyyh.

¹³ Tahyb n'aa pé 40 ajyy ti h'yyb hedoo doo. ¹⁴ Ti m' rabahöm P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa

wahë n'aa, Judah buuj sa wahë n'aa wë na-ããj hë. Ti m' raky hadoo sa hã:

—P'op Hagã Do hã ãã ky däng, dooh ãã awa bä, dooh ãã eëg bä Paw-Ro ãã nanaboh nä bä —näk mäh. ¹⁵—Ãã karën paawä Sinedirijo ajyy n'aa sii hë bë ky n'aa etsëë warahén sa wahë n'aa hã, Paw-Ro tamanaa hyb n'aa bë bab'ëëh bä. Taw'ããts hë bë her'oot bë karën baad bë ky n'aa napäh ta ky n'aa, bë keno da —näk mäh. —Ãã gadaa däk da ta baa bä, ãã daj'ëëp hyb n'aa bë hab'ëëh hënh takajaa do pooj jé —näk mä sa kyyh.

¹⁶ Ti m' Paw-Ro s'aah ky n'aa napäh rahe'oot doo. Ti m' tabahöm kän warahén sa tób hënh, Paw-Ro tapanäk hyb n'aa. ¹⁷ Ti m' Paw-Ro naëënh warahén sa wahë n'aa seeh. Ti m' taky hadoo ta hã:

—Mamahüüm hahÿ pahëew bë wahë n'aa wë. Ti anäng panyyg tahe'oot pé ta hã —näng mä Paw-Ro.

¹⁸ Ti m' warahén wahë n'aa see mahüüm kän pahëew sa wahë n'aa heh'äät ub do wë. Ti m' taky hadoo ta hã:

—Paw-Ro, ër maso geët doo, ÿ tanaëëj nä, tahe'oot hã ÿÿ, ÿ manaa hyb n'aa hahÿ pahëew a wë. Ti anäng mä panyyg tahe'oot pé pan'aa a hã —näng mäh.

¹⁹ Ti m' pahëew warahén sa wahë n'aa heh'äät ub do moo takyg höm ramaa nanapäh hënh. Teaanh mäh:

—H'ëëd ti makarën maher'oot hã ÿÿ? —näng mäh.

²⁰ Ti m' pahëew ky hadoo:

—Judah buuj kaner'ood bong a hã raky n'aa her'oot hyb n'aa Paw-Ro mamahüüm hyb n'aa Sinedirijo ajyy n'aa rakahet'aa hënh. Rakarën mä paawä raky n'aa napëë magyys hë Paw-Ro ky n'aa, ken'oooh da. ²¹ Maky dahé manä da. 40 ajyy tahyb n'aa pé ragadaa däk radaj'ëëp hyb n'aa. Kejën rabë bä. P'op Hagã Do hã raky däng dooh rawa bä, dooh reëg bä rananaboh nä bä Paw-Ro. Da hë ti abë padëëk. Ragadaa däk maher'oot do pan'aa sa hã —näng

mä Paw-Ro s'aah kyyh warahén sa wahë n'aa heh'äät ub do hä.

²² Ti m' warahén sa wahë n'aa heh'äät ub do edëë wät pahëew. Ti m' taky hadoo:

—Maher'ood manä ÿ mapanäk doo —näng mäh.

²³⁻²⁴ Ti m' warahén sa wahë n'aa heh'äät ub do naëënh pawóp hë warahén sa wahë n'aa. Ti m' taky hadoo sa hä:

—Bë etyn hõm da 200 warahén tsyym me hah'üüm péh, 70 kawaaro jó hah'üüm do ta wób, 200 jook yt hä hah'üüm doo, kawaaro Paw-Ro jahõm pé sii hë da, atsëm rabahõm hyb n'aa panang Sesareja häd näng doo hënh —näng mä ta kyyh.

Ti m' tamejüü baad ub ramahüüm hyb n'aa Paw-Ro, sa wahë n'aa Peris häd näng do wë. ²⁵ Tamejüü sa hä tama erih do Peris. Terih doo, hahÿÿ da m':

²⁶ “ÿ, Karaw-Dijo Risijas, ÿ edëng õm Peris, hyb n'aa jawyk doo, Sesa kyy gó babä bag'ããs do õm. ²⁷ Õm ÿ panäk hahÿÿ da: Judah buuj ramaso däk hahÿ aj'yy. Rakarën paawä radaj'ëëp. Ti ÿ ky n'aa napäh bä Roma buuj tado bä, ÿ bahõm warahén sii hë ÿ bed'ëëp hyb n'aa sa moo gó naa. ²⁸ ÿ karën paawä ÿ heen n'aa näng h'ëëd hyb n'aa rakamaj'ïï ta hä, ti hyb n'aa ÿ wén mahüüm paa Judah buuj wahë n'aa sa wë. ²⁹ Tii bä ÿ heen n'aa nyy däk raky n'aa jaw'yyk do hyb n'aa raky kes'ëëm. Dooh tamo haj'aa kadoo bä ji daj'ëëp hyb n'aa paawä. Dooh tamo haj'aa kadoo bä na-ãäj hë ji dawäts gëët hyb n'aa. ³⁰ Tii bä ÿ ky n'aa napäh rakarën radaj'ëëp. Ti hyb n'aa nayyw hë ÿ mejõ hõm a wë. ÿ maher'oot da ta majïï, a wë rabahõm a sii raber'oot hyb n'aa ta ky n'aa”, näng mä terih do hä.

³¹ Ti m' warahén sa wahë n'aa mejüü doo da rabadoo kän. Ramahüüm kän mä atsëm Paw-Ro. Ti m' panang An-Tiparis häd näng doo bä rakajaa. ³² Tii b' naa, jati péh, warahén tsyym me hah'üüm do rababaaj nä p'aa hënh sa

tób hēnh. Kawaaro jó hah'ũũm do ramahũũm kán tii bá Paw-Ro. ³³ Rakaja hōm bá Sesareja bá, ran'oo däg kán sa wahē n'aa ma erih do Peris hã. Ti m' rahaēēnh Paw-Ro ta hã. ³⁴ Ti m' Peris ner'ood kán kerih doo, ti m' teanh mä Paw-Ro hã ny hado tabanäng hēnh tabana, Roma häj n'aa. Siris hēnh naa tabana Paw-Ro her'oot bá m', ³⁵ Peris ky hadoo ta hã:

—ÿ maa newēē da a ky n'aa a hã kamaj'ĩ do rakaja ná bá —näng mäh.

Ti m' tamejũũ Eróts, Judah buuj sa wahē n'aa tób haeh do yt hã warahén rabahag'ããs hyb n'aa Paw-Ro.

24

Peris hã Paw-Ro her'oot do raky n'aa tapaa do ky n'aa panyyg n'aa hahỹỹh

¹ Ti m' 5 ta ã jawén paa bá, Ananijas, P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahē n'aa heh'ääät do kajaa ná Sesareja bá. Ta sii tamanaa mä Judah buuj sa wahē n'aa wób, sa ky n'aa rod Ter-Turus häd näng do na-ããj hē. Ti m' raky n'aa tapa kán Paw-Ro ta ti häj n'aa bagã n'aa matym gó. ² Ti m' Paw-Ro ramana gēēt bá, Ter-Turus häd näng do du doo ta her'oot do Peris hã. Paw-Ro taky n'aa tapaa. Hahỹỹ d' mä ta kyyh:

—Baad tanyy né hē, a hyb n'aa baad ub ãã hã ãã häj n'aa bá. Doo kamaj'ĩ pēh. Ōm h'yy ganäng do hyb n'aa, baad tawén hadoo ãã hã, ãã häj n'aa bá. ³ Jé pad'yyt hē ãã häj n'aa bá ãã h'yy gadajang a mo haj'aa hyb n'aa, Peris, tak'ēp hyb n'aa jawyk doo —näng mäh. ⁴ —Doo ãã karēn bá ōm ãã h'yyb panasä bá. Ti hyb n'aa ãã karēn paawä kanahēn d'os hē mamaa newē ãã her'oot doo. ⁵ Gēēt hahỹ aj'yy, kamaj'ĩ do du na do tii, ãã hã. Jé pad'yyt hē badäk hahỹỹ bá Judah buuj rakamaj'ĩ sa hã hē tan'oo bá. Aj'yy Nasaréh buuj ky s'ũüt doo, ta wób sa wē h'yy kawereem

hõm do sa wahë n'aa see hahÿÿh. ⁶ Takarën paawä tan'oo bä baad tanado wät P'op Hagä Do matym gó P'op Hagä Do tób n'aa. Ti hyb n'aa äã wén maso däk. [⁷ Äã karën paawä äã ky n'aa etyy äã ky n'aa jaw'yyk do mejüü doo da. Ti nuuj jé warahén sa wahë n'aa, Risijas häd näng doo, ta warahén sii hë tabana. Äã hä rawaj'aa padëek, Paw-Ro rabej'ooj hõm hyb n'aa äã mahãnh. ⁸ Tamejüü ta hä ky n'aa tapaa do a wë rabahõm.] Baad hahÿ aj'yy hä meajj bä, maheen n'aa näng da äã ehüb né hë äã ky n'aa tapaa do hä —näng mä Ter-Turus kyyh Peris hä.

⁹ Ti m' Judah buuj, Jerusarënh bä han'aa doo, raky masa Ter-Turus. Raky n'aa tapaa ënh Paw-Ro. Te hub né hë m' Ter-Turus her'oot doo, sa nooh.

¹⁰ Ti m' sa wahë n'aa Peris häd näng do mejüü Paw-Ro ber'oot hyb n'aa. Ti m' Paw-Ro ky hadoo:

—Hajõõ däg ta baab äã häj n'aa bä baad maky n'aa etyy. Ti hyb n'aa h'yyb neÿÿm doo me ÿ her'oot a hä këh ÿ n'aa hä ÿ raky n'aa tapaa do ky n'aa hä —näng mäh. ¹¹ —12 ta äã nä ÿ kaja nä Jerusarënh bä, P'op Hagä Do ÿ hyb n'aa esee hyb n'aa. Makarën bä mameajj ÿ kajaa noo gó ÿ rahapäh doo, te hub né hë ta ti ÿ her'oot do mabahapäh hyb n'aa. ¹² B'ëeh hahÿÿ hä ÿ kamaj'ti doo, dooh noo gó ÿ rahapëë bä ÿ ky kedag bä P'op Hagä Do tób n'aa bä. Dooh noo gó ÿ rahapëë bä ÿ kamajë bä tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hä, panang bä na-ääj hë. ¹³ Hahÿ ajyy dooh rahaja bä rametä bä te hub tado bä hä ÿ raky n'aa tapaa do ky n'aa.

¹⁴ Hÿÿ kä, dooh ÿ ky n'aa jejen bä, ÿ hyb n'aa jaw'yyk né hë P'op Hagä Doo, äã wahë makū rah'yy kaha'eeh doo. Ta tyw n'aa papuuj P'op Hagä Do wë ky n'aa ÿ ky daheeh.* Ta wób wë äã h'yy kawareem hõm ramaneëej né paawä ta

* ^{24:14} Jesus ky n'aa né hë ti “ta tyw n'aa papuuj” ramaneëenh doo.

tyw n'aa papuuj, sahõnh P'op Hagä Do kyy kerih do ÿ ky daheeh. P'op Hagä Do ky n'aa rod rerih doo, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ÿ ky daheeh. ¹⁵ Hã ÿ kamaj'ti do ragada do hadoo né hẽ ÿ gada dejep do ragenä bong doo, P'op Hagä Do mo haj'aa. P'op Hagä Do karën doo da habong do paah, baad nabok do paa na-ãaj hẽ da ãã gada ragenä bong doo. ¹⁶ Sahõnh hẽ da ragenä bong do hyb n'aa, baad ub had'yyt hẽ ÿ karën ÿ bawät, hẽp ÿy gó baad had'yyt hẽ tabahadoo hyb n'aa P'op Hagä Do hã, ta wób sa hã na-ãaj hẽ —näng mã Paw-Ro.

¹⁷ Ti m' Paw-Ro ky hadoo ënh:

—Hajõng ta baab häj n'aa s'ee hẽnh ÿ bewäd nä. Ta jawén ÿ babaaj hõm p'aa hẽnh Jerusarënh hẽnh, kasuud is do Judah buuj sa mahang habong do sa matym n'aa ÿ tajooch hyb n'aa, P'op Hagä Do hã ÿ ma ejuu do hyb n'aa na-ãaj hẽ. ¹⁸⁻¹⁹ Ti né hẽ ÿ bad'oo P'op Hagä Do tób n'aa yt hã, sahõnh hẽ ÿ bahajaa jawén paa bã ãã ky n'aa jaw'yyk do mejüü doo da ji h'yyb banyyw däk hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó. Dooh hajök do tado bã si ÿ habok doo. Dooh na-ãaj hẽ ÿ kamajẽ bã ta wób sa wẽ. Daap ramenyyh hã ÿ raky n'aa tapaa doo. P'op Hagä Do tób n'aa yt hã né hẽ ÿ bag'ëed däk Judah buuj wób Asija häj n'aa hẽnh naa ÿ rabahapäh bã. Taw'ääts hẽ né hẽ paawä ta ti né hẽ ajyy wawëe hẽ rabana, hã ÿ raky n'aa tapaa hyb n'aa tanyy bã sa wẽ hã ÿ raky kes'ëem péh. Ti né hẽ P'op Hagä Do tób n'aa yt hã ÿ raky n'aa tapaa do paah. ²⁰ Ta ti ranan'aa do hyb n'aa, na b'ëeh hahý raheer'ood ny hadoo pé rahapäh ÿ mo haj'aa kadoo bã Sinedirijo ajyy n'aa raky kes'ëem do hã ÿy. ²¹ Jããm né hẽ hahýy da këh ÿy Sinedirijo ajyy n'aa sa hã: “Dejep do ragenä bok do ÿ gada do hyb n'aa, hã ÿ raky n'aa etyy bë matym gó”, näng paa këh ÿ sa hã. Nepäh ta tii hã rawyyd bã sa hã baad nadoo do mo haja ÿy —näng mã Paw-Ro kyyh.

²² Ti m', baad Peris ky n'aa napäh né hě Jesus ky n'aa, ta tyw n'aa papuuj ramaneëenh doo. Paw-Ro her'oot do jawén paa bä taky hadoo:

—Jääm hě dó —näng mäh. —Warahén sa wahë n'aa Risijas häd näng do kajaa bä, ÿ baher'oot da nyy da ÿ bad'oo öm raky n'aa tapaa do hä —näng mä Peris kyyh.

²³ Ti m' Peris mejüü warahén sa wahë n'aa see rabaheg'ääs nä Paw-Ro. Hahÿÿ da m' ta kyyh sa hä:

—Taw'ääts hě bë eréd tabawät hyb n'aa, tabeg'ääs hyb n'aa. Bë an'oo na-ääj hě ta najiis rabeg'ääs ta wë rabanoo hyb n'aa takarën doo —näng mäh.

²⁴ Ti m' ta jawén, p'aa hěnh Peris bana Paw-Ro wë. Ta ÿÿm sii hě tabana. Dusir mä Peris ÿÿm häd. Judah buuj mä ti ta ÿÿm. Ti m' tamejüü Paw-Ro ranaëenh. Tamaa newëë mä Paw-Ro her'oot doo, ji h'yy ka'eeh do Kristo Jesus hä ky n'aa. ²⁵ Ti m' Paw-Ro baher'oot bä baad ub ji bawät do ky n'aa, ji h'yy keb'aah do ky n'aa, ta jawén ji P'op Hagä Do ky n'aa etyy do ky n'aa na-ääj hě, Peris eÿÿm wät mäh. Ti m' taky hadoo:

—Jääm hě dó. Ahöm nä. ÿ karën bä, ÿ mejüü da öm ranaëenh p'aa hěnh —näng mä ta kyyh Paw-Ro hä.

²⁶ Peris karën paawä Paw-Ro anoo dajëër ta hä, taberéd höm hyb n'aa. Ti hyb n'aa m' hajöõ nuu me tanaëenh ta wë Paw-Ro sii taber'oot hyb n'aa. ²⁷ Ti m' pawóp hě ta baab tabahado däk bä, Posijo-Pes Peris jawén buuj däg. Peris sa wahë n'aa tabadoo do paa tabanyyh bä, teréd geët Paw-Ro, Judah buuj tah'yyb en'yym hyb n'aa.

25

Roma buuj sa wahë n'aa see sii Paw-Ro ber'oot do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' tamawoob hě tabahado däg bä ta äh Pes Peris jawén buuj tabahado däg bä, Jerusarënh hěnh tabahöm

kän Sesareja panang häd näng doo bä naa. ² Ti m' Jerusarēnh bä takajaa bä, P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooch do sa wahē n'aa, Judah buuj sa wahē n'aa wób na-ääj hē, rabahōm ta wē. Paw-Ro raky n'aa tapaa ta matym gó. ³ Ky kah'üüm mä ta hä, rakarēn doo da tabad'oo hyb n'aa. Rakarēn né paawä Pes mejō nä Paw-Ro Jerusarēnh hēnh. Rakarēn né paawä radaj'ëep Paw-Ro tana bä ta tyw n'aa me. ⁴ Ti m' Pes ky hadoo:

—Dooch —näng mäh. —Sesareja bä Paw-Ro bagëēt. T'ī hēnh da ŷ babaaj hōm p'aa hēnh nayyw hē. ⁵ Taw'ääts hē né paawä bē wahē n'aa wób rabah'üüm si ŷŷ, t'ī hēnh raky kes'ëem hyb n'aa tamo haj'aa kadoo bä —näng mäh.

⁶ Ti m' ji moo sahōnh hē ta ä jawén paa bä, Pes babaaj hōm kän Sesareja hēnh. Ti m' jat'iip hadoo Pes bana sooh ji hä raky kes'ëem do ky n'aa rabaherot bä. Ti m' tamejüü ranaëej nä Paw-Ro. ⁷ Paw-Ro bana gëēt bä, Judah buuj, Jerusarēnh bä naa han'aa do ranu sabug däk tabagëēt bä. Ti m' radu doo tak'ëp Paw-Ro raky n'aa tapaa. Hajōng mä nesaa do tamo haj'aa, sa nooh. Daap mä ramenyyh. Dooch m' rahaja bä rametä bä se hub tado bä ti raher'oot doo.

⁸ Ti m' ta daaj hē Paw-Ro ky n'aa kaher'oot sa hä:

—Dooch ŷ mo haj'aa kad'oo pé Judah buuj raky n'aa jaw'yyk do hä. Dooch ŷ mo haj'aa kadoo bä P'op Hagä Do tób n'aa hä. Dooch ŷ mo haj'aa kadoo bä Sesa, Roma buuj sa wahē n'aa heh'äät ub do hä —näng mä Paw-Ro kyyh.

⁹ Ti m', Pes h'yyb enäw paawä Judah buuj. Ti hyb n'aa hahŷŷ da m' ta kyyh Paw-Ro hä:

—Makarēn mabahōm Jerusarēnh hēnh, t'ī hēnh ŷ maa newëe hyb n'aa ōm raky n'aa tapaa doo, ōm ŷ ky n'aa etyy hyb n'aa? —näng mäh.

¹⁰ Ti m' Paw-Ro ky hadoo:

—Babä ŷ bagëēt hŷŷ kä, raky kes'ëem do ky n'aa rabaherot bä. Babä né hē ji ky n'aa etyy Sesa kyy gó, Roma

buuj sa wahë n'aa heh'äät ub do kyy gó. Babä né hë ÿ maky n'aa etyy. Baad mabahapäh né hë, dooh ÿ mo haj'aa kadoo bä Judah buuj sa hä. ¹¹ ÿ mo haj'aa kadoo bä paawä, dajëb hä ÿ maky n'aa ety bä ta hyb n'aa, ÿ gadoo né da ÿ radaj'ëöp doo. Se hub tanado bä hä ÿ raky n'aa tapaa doo, dooh Roma buuj raky n'aa jaw'yuk do an'oo bä sa moo gó ÿ rahaëenh. ÿ karën Sesa né hë ÿ taky n'aa etyy —näng mä Paw-Ro kyyh.

¹² Ti m' Pes beanh ta hä masa do sa hä nyy d' rabad'oo. Ti m' rakaner'oot do jawén paa bä Pes ky hadoo Paw-Ro hä:

—Makarën mä Sesa òm taky n'aa etyy. Ti hyb n'aa t'ï hënh né da mabahòm ta wë —näng mäh.

Judah buuj sa wahë n'aa hä Pes her'oot do Paw-Ro ky n'aa panyyg n'aa hahÿÿh

¹³ Ti m' ta jawén, ta see pé noo gó, Judah buuj sa wahë n'aa heh'äät ub do Agaripa häd näng doo, ta änh Berenis häd näng do daheeh rabana, Sesareja hënh rabeg'ääs hyb n'aa Pes wë. ¹⁴ Hajõõ ta äh t'ï hënh rabajeej bong. Ti hyb n'aa Agaripa hä Pes baher'oot Paw-Ro ky n'aa. Ti m' taky hadoo:

—Ti agëët babä aj'yy Peris eréd gëët do paah —näng mäh. ¹⁵ —Jerusarënh hënh ÿ bewäd nä noo gó, P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Judah buuj sa wahë n'aa na-ääj hë raheer'oot hä ÿÿ ta hä raky kes'ëëm do ky n'aa. Rakarën né paawä dajëb hä ji ky n'aa etyy —näng mäh.

¹⁶ —ÿ her'oot sa hä, dooh Roma buuj ramejõ bä rarejã bä nyyw hë ji hä. Pooj jé ji ky naa etyy n'aa an'oo bä ta matym gó ji hä ky n'aa tapaa do ji ky gadoo. Tii d' né këh ÿ sa hä. ¹⁷ Ti m' wawëë hë rakaja nä bä, nyyw hë, jati péh, ÿ mejũ Paw-Ro ramanaa, ta hä ky kes'ëëm do

rabab'ëeh bä. ¹⁸ Ta hã raky n'aa tapaa bä, dooh ÿ h'yyb däng do tado bä raky n'aa tapaa doo. ¹⁹ Raky n'aa hajëm rah'yy kaha'eeh do ky n'aa hã. Raky n'aa hajëm na-ãaj hẽ dajëp do ky n'aa, Jesus häd näng doo. Paw-Ro her'ood bä edëp mäh, tanooh. ²⁰ Dooh ÿ hapëë bä nyy da ÿ bad'oo ta ti hedoo do hã. Ti hyb n'aa ÿ beanh ta hã takarën bä Jerusarënh hënh tabahôm, t'ĩĩ hënh raky n'aa etyy hyb n'aa. ²¹ Ti m' Sesa hã Paw-Ro ky däng. Takarën mã Sesa ky n'aa etyy ta hã. Ti hyb n'aa ÿ mejũũ rabahag'ããs nã Sesa wë ÿ manejø nã bä —näng mã Pes kyyh.

²² Ti m' Agaripa ky hadoo:

—ÿ karën paawä ÿ maa newëë ta ti aj'y y her'oot doo —näng mäh.

—Taw'ãäts hẽ. Jat'iip né da maaaa newëë ta her'oot doo —näng mã Pes.

²³ Ti m' jat'iip hadoo Agaripa, Berenis daheeh rabajëë p'ëë ta gawakõ gaeh doo gó, raky n'aa tapaa do ky n'aa rabaherot bä. Rabajëë p'ëë bä, baad ub t'ĩĩ hënh kat'aa do raweh'ëeh Agaripa, Berenis daheeh. Sa sii m' rabajëë p'ëë warahén sa wahë n'aa ky n'aa etsëeh doo, ajyy panang buuj ky n'aa etsëeh do na-ãaj hẽ. Ti m' Pes häd näng do mejũũ Paw-Ro ramanaa hyb n'aa. ²⁴ Ti m' Pes ky hadoo:

—Agaripa, Judah buuj sa wahë n'aa heh'äät ub doo, bëeh, ãã mahang kata b'ëeh doo, bë hegãã hahÿ aj'y —näng mäh. —Jerusarënh hënh, babä Sesareja bä na-ãaj hẽ sahõnh hẽ Judah buuj hã ÿ raky n'aa her'oot ÿ daj'ëëp hyb n'aa. Tak'ëp sa kyyh rabetsëë hã ÿÿ —näng mäh. ²⁵ —Hã ÿÿ, dooh tamo haj'aa pé tadajëb bä. Ti hadoo né hẽ, Sesa ky n'aa etyy ta hã taky däng do hyb n'aa, ÿ h'yyb däng Roma hënh, Sesa wë né hẽ ÿ mejũũ. ²⁶ Tii da né da ÿ bad'oo. Ti hadoo né hẽ, dooh wë ÿ ta ky n'aa ÿ ma erih pé Sesa hã. Ti hyb n'aa ÿ mana gëët bë matym gó. A wë né hẽ ÿ mana gëët Agaripa, hajõng ta hã ër eanh do jawén paa

bä, ÿ bahapäh hyb n'aa h'ëed ÿ ma erih pé ta ky n'aa hä.
²⁷ Doohtaw'ääts hē tado bä ta si n'aa hē ÿ mejō bä Paw-Ro,
 ta hä ky n'aa tapaa do ky n'aa tamah doo me —näng mä
 Pes kyyh Agaripa sa hä.

26

¹ Ti m' Agaripa ky hadoo Paw-Ro hä:

—Maher'ood a daaj hē a ky n'aa —näng mäh.

Ti m' Paw-Ro meduuk ta moo me, bag hēnh rabab'ëeh
 hyb n'aa. Ti m' ta du doo tahter'oot doo:

² —ÿ h'yy gadajang né hē Agaripa, naga hē ÿ her'oot
 do hyb n'aa Judah buuj hä ÿ raky n'aa tapaa do ky n'aa
 mamaa napäh bä —näng mäh. ³ —ÿ h'yy gadajang na-ääj
 hē, baad mabahapäh do hyb n'aa nyy da ëer, Judah buuj,
 ër bahed'oo doo da. Mahapäh né hē h'ëed p'ää ëer, Judah
 buuj, ër ky ked'aak. Ti hyb n'aa ÿ karēn paawä h'yyb jawyk
 doo me da ÿ mamaa newëe —näng mäh.

⁴ Ti m' taky hadoo ënh:

—Sahōnh hē Judah buuj rabahapäh nyy da ÿ bawäd
 wät ÿ karapee noo gó naa häj ÿ n'aa bä ÿ bawäng doo
 bä, Jerusarēnh bä na-ääj hē. ⁵ Böp peej däg ÿ rabahapäh
 né hē. Rakarēn bä rahajaa rahter'ood bä nyy da ÿ bawät
 paah. Baad had'op, ta wób sa bahānh Pariséw raky daheeh
 Mosees ky n'aa jaw'yyk do ër mahang. Pariséw sa see né
 hē paa ÿyh. Rababok doo da ÿ bawäd wät paah. ⁶ Hÿÿ kä
 hä ÿ raky n'aa etyy, ÿ gada do hyb n'aa ër wahë makūū hä
 P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo. ⁷ Isaraéw taah 12 hedoo
 do du na do sa panaa ragada P'op Hagä Do ky n'aa enooh
 doo, P'op Hagä Do rawén hyb n'aa jewyyg had'yyt hē. P'op
 Hagä Do ky n'aa enooh do ÿ gada do hyb n'aa né hē Judah
 buuj hä ÿ rawén ky n'aa tapaa —näng mäh.

⁸ Ti m' teanh mäh:

—H'ëed hyb n'aa bë mahang habong do sa hã dooh P'op Hagä Do haja bä dejëp do ragenä boo bä p'aa hënh tan'oo bä? —näng mä ta kyyh.

⁹—P'ooj ub ÿ na-ãäj hë sa da hadoo né paa ÿÿh. Ti noo gó hã ÿ taw'ãäts hë sahõnh hë ÿ hajaa doo me ÿ karën ÿ rejää Jesus Nasaréh buuj häd. ¹⁰Tii d' né paa ÿ bad'oo Jerusarënh bä. P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooch do sa wahë n'aa kyy gó hajök Jesus hã h'yy ka'eeh do ÿ dewäts b'ëeh. Radejëeb bä, ÿ karën né hë paa radejëp. ¹¹Hajõõ nuu me jé pad'yyt hë tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do basooch hënh ÿ bahõm paah, ÿ rejää hyb n'aa Jesus hã h'yy ka'eeh do sa mahang habong doo. ÿ rejää doo me ÿ karën né paawä Jesus hã raky n'aa rejää. Tak'ëp né hë ÿ kawajään paa sa wë. Ti hyb n'aa ÿ bahõm panang s'ee hënh, Judah buuj häj n'aa tanadoo hënh, ÿ rejää hyb n'aa t'ii hënh —näng mäh.

¹²—Ti ta see pé noo gó ÿ bahõm Damas-Ko hënh. P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooch do sa wahë n'aa kyy gó ÿ bahõm t'ii hënh, Jesus hã h'yy ka'eeh do ÿ rejää hyb n'aa paawä. ¹³Ti m' wasyk, ta tyw n'aa me ÿ bahõm bä, tii bä ÿ bahapäh wë hã naa ta bag tak'ëp gabarëeh do hahät ÿÿ hã, hata haa sa hã na-ãäj hë. Papÿÿj gabarëeh do bahãnh ta ti bag. ¹⁴Tüü äã kajäg b'ëeh tii bä. Ti ÿ maa napäh kyyh, hã ÿ her'oot do Eberew kyy me: “Saw-Ru, Saw-Ru, h'ëed hyb n'aa ÿ marejää? A daaj né hë maker'ook ÿ maky nadahé bä, booj yb gasõom do hã tedats bä ta jawén p'aa hënh hadoo.” ¹⁵Ti ÿ eanh ta hã: “Jaa õm Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo?”, näng ÿÿh. Ti taky hadoo: “ÿ né hë Jesus, marejää doo. ¹⁶As'ëëg g'ëed! A hã ÿ wén kas'ee wät õm ÿ asëew wät do hyb n'aa. Õm ÿ asëew wät, hëp ÿ n'aa mamoo wät hyb n'aa, ta wób sa hã mabaher'oot hyb n'aa mahapäh do ÿ hÿÿ kä. Maher'ood sa hã na-

ãāj hē ŷ metëek nä do a hã ky n'aa. ¹⁷ Õm da ŷ ed'ëep Judah buuj, Judah buuj nadoo do sa moo gó naa òm rarejã bã. Judah buuj nadoo do sa mahang òm ŷ mejũũ hÿÿ kã, ¹⁸ mamaher'oot hyb n'aa sa hã. Ty temah do hadoo, gadagyp do hadoo doo gó habok do hadoo tii. ŷ karën mabaher'oot sa hã kēh ŷ n'aa, rah'yy kadaw'uuh hyb n'aa, gadagyp do hadoo doo gó ranaboo bong hyb n'aa, Nesaa Do Yb manejø wät hyb n'aa sa hã, P'op Hagã Do karën doo da rababok hyb n'aa, ta bag nãng hēnh hadoo gó rababoo däk hyb n'aa, hã ŷ rah'yy ka'eeh hyb n'aa, nesaa do sa h'yyb tym gó hanãng do ŷ bawug hõm hyb n'aa. Tii bã da P'op Hagã Do karapee, hã ŷ rah'yy ka'eeh do hyb n'aa tsyt hē ta wē tasëew hõm do rabahado padëek hyb n'aa da", nãng Jesus kyyh hã ŷÿ.

¹⁹ Ti m' Paw-Ro ky hadoo ënh:

—Ti hyb n'aa, nayyw né hē ŷ ky daheeh Jesus mejũũ do wē hã naa, hã ŷ takasee bã. ²⁰ Nayyw hē kã ŷ baher'ood kãn Jesus ky n'aa Damas-Ko bã habong do sa hã, ta jawén Jerusarēnh bã habong do sa hã, sahõnh hē Judah hãj n'aa bã habong do sa hã kã. ŷ maher'oot na-ãāj hē Judah buuj nadoo do sa hã. Sa hã ŷ her'oot nesaa do raberéd hõm hyb n'aa, P'op Hagã Do hã rah'yy ka'eeh hyb n'aa kã. ŷ her'oot sa hã, baad rababok hyb n'aa, baad ub ji bahapãh hyb n'aa nesaa do reréd hõm doo, P'op Hagã Do hã rah'yy kae däk doo. ²¹ Ti hyb n'aa né hē, Jesus mejũũ do ŷ moo wät do hyb n'aa, ŷ Judah buuj ramaso däk P'op Hagã Do tób n'aa w'oo hã kahadé doo gó, ti ŷ radajëeb paawã.

²² Ti hadoo né hē ŷ P'op Hagã Do masaa had'yyt hē, da hē na-ãāj hē. Ti hyb n'aa né hē babã ŷ wén gëet, ta ky n'aa ŷ baher'oot hyb n'aa ky n'aa etsëeh do sa hã, ky n'aa netsëeh do sa hã na-ãāj hē. Dooch P'op Hagã Do ky n'aa rod makũ rer'oot do paa bahãnh, Mosees her'oot do paa

bahãnh ÿ her'ood bã. ²³ Ti raheer'oot né hẽ P'op Hagã Do H'yyb Dãng Do dajëp do ky n'aa. Jããm né hẽ pooj jé dejëp do mahang taganã wãt do hyb n'aa, tamaher'oot da Judah buuj sa hã, Judah buuj nadoo do sa hã na-ããj hẽ, nyy da ta bag hadoo doo gó rababok hyb n'aa —nãng mã Paw-Ro kyyh.

²⁴ Ti m' Pes ky gakog hõm Paw-Ro. Ti m' taky hadoo:

—Õm ky bawad dãk tak'ëp mama kametëëk do haj'aa! —nãng mã Pes kyyh Paw-Ro hã.

²⁵ Ti m' Paw-Ro ky hadoo:

—Dooh —nãng mãh. —Dooh ÿ ky bawad bã. Né hup ÿ né hẽ ta ti ÿ her'oot doo. Baad tabadãng ji h'yyb gó baad ji hyb n'aa newë bã —nãng mãh. ²⁶ —Mameaaj paawã Agaripa hã. Baad ub tabahapãh ÿ her'oot do ky n'aa. Ti hyb n'aa tahajaa baad ÿ baher'oot ta hã. Hã ÿÿ, ta heen n'aa nãng né hẽ ÿ her'oot do ky n'aa hã. Dooh kejën doo gó tawãd wãd hahÿ Jesus ky n'aa ÿ her'oot doo. Sahõnh hẽ raheen n'aa enãh —nãng mã Paw-Ro.

²⁷ Ti m' Paw-Ro beaanh Agaripa hã:

—Maky daheeh P'op Hagã Do ky n'aa rod n'aa raheer'oot do paah? —nãng mãh. —Maky daheeh né hẽ, hã ÿÿ —nãng mãh.

²⁸ Ti m' Agaripa ky hadoo:

—Nayyw hẽ med'oo g'eeh mahajaa ÿ mah'yyb tatug bã Kristo hã h'yy ka'eeh do see ÿ bahado dãk hyb n'aa? —nãng mãh.

²⁹ Ti m' Paw-Ro ky hadoo:

—Nayyw hẽ tado bã, nayyw hẽ tanado bã, P'op Hagã Do hã ÿ ky n'aa etsëë õm, ta wób ÿ ramaa newëë do na-ããj hẽ, da ÿ rabahado padëëk hyb n'aa. Dooh hahÿÿ da, ÿ moo kamewyyt doo da tado bã —nãng mã Paw-Ro.

³⁰ Ti m' Agaripa, Pes, Berenis, sahõnh hẽ sa pa hab'ëeh do as'ëeg b'ëeh. ³¹ Ti m' raban'yyh ta gawakõ gó naa. Sa m'aa hẽnh rakaner'oot bã raky hadoo:

—Dooh tamo haj'aa kadoo bã ji dajëeb bã. Dooh hyb n'aa ji dawäts gëet péh —näk mäh.

³² Ti m' Agaripa ky hadoo Pes hã:

—Taky nahado bã paawä Sesa ky n'aa etyy hyb n'aa ta hã raky n'aa tapaa do ky n'aa hã, taw'ääts hẽ paawä ji eréd hõm tabahõm hyb n'aa —näng mäh.

27

Paw-Ro ramejõ hõm do Roma hẽnh panyyg n'aa hahỹyh

¹ Ti m' Itarija häj n'aa hẽnh, Roma panang hẽnh äã ramejũũ raky däng do jawén paa bã, rahaëej däk Paw-Ro, radewäts b'ëeh do wób na-ääj hẽ warahén sa wahẽ n'aa see Jurijo häd näng do moo gó, Roma hẽnh Paw-Ro tamahũũm hyb n'aa. “Sesa warahén n'aa” ramaneëenh do sa see ti Jurijo. ² Ti m' panang Adaramit häd näng doo bã naa äã gatsëg t'oonh marakate gó, Asija häj n'aa hẽnh hahõm doo gó. Äã sii hahõm na-ääj hẽ aj'yy Aris-Tako häd näng doo. Masedonija häj n'aa bã, panang Tesaronika häd näng doo bã naa tii. ³ Ti m' jati pé äã kajaa panang Sidõn häd näng doo bã. Äã kajaa bã Sidõn bã, Jurijo ky enyym Paw-Ro hã. Tanoo tabeg'ääs hyb n'aa pong hẽnh ta najiis sa wẽ, ta hã rabanoo hyb n'aa ta wẽ badoh doo. ⁴ Äã tsyym kasok bã, äã habok hẽnh bah'ood ty gahëm. Ti hyb n'aa tsyt dëeg hã, Tsi-Peré häd näng do nu masee me äã kenaa bong. ⁵ Ti m' äã batsëk bã äã tabës Siris, Pam-Pirija häd enäh do häj n'aa. Ti m' äã kaja hõm panang Mira häd näng doo bã, Risija häj n'aa bã.

⁶ Ta tii bã warahén sa wahẽ n'aa baw'yyt marakate panang Aresän-Dirija häd näng doo bã naa, Itarija häj n'aa hẽnh hahõm doo. Ti m' tamejũũ äã gatsëg t'oonh, tii gó äã

bah'üüm hyb n'aa. ⁷ Ti m', hajõng ta ãh kaja hẽ ãã bahõm séd bã ãã karip do hyb n'aa, bah'ood ãã habok hẽnh taty gahẽm do hyb n'aa. Tak'ëp né hẽ marakate gó moo b'ook do ramoo bok ãã kaja hõm hyb n'aa panang Kinid häd näng do nedaa bã. Dooh bah'ood an'oo bã ãã ty gahõm hẽnh ãã ahõm bã. Ti hyb n'aa s'yÿ tabanäng hẽnh ãã bah'üüm. Tsyt dëëg hã Keret, Saramone häd enäh do hoo gad'oo bã ãã tabës. Tii da ãã wén d'oo, tsyt dëëg hã Keret häd näng do nu masee me ãã kenaa bong hyb n'aa. ⁸ Kaja hẽ ãã bahõm is Keret nabyy me. Tak'ëp né hẽ marakate gó moo b'ook do ramoo bok marakate bahõm hyb n'aa. Ti m' ãã kaja hõm kãn Datyyw Banäm Do häd näng doo bã. Panang Raseja häd näng do nedaa bã däg tii.

⁹ Tabëëj hõm ta ãh rakahej'aa do paawä Itarija häj n'aa hẽnh. Tabëëj hõm Jõm Kipur* rataheb'ëës doo. ãm n'aa nyy däk ji atsëg bã akajar, edaa däk do hyb n'aa tabahahëëm do bawät doo. Tabahahëëm do noo gó tak'ëp bah'ood bana. Ti hyb n'aa Paw-Ro ky hadoo mä sa hã:

¹⁰ —Hã yÿ pé da, dooh da baad tado bã ër hahÿ hah'üüm doo. Ër da ta see hadoo, ër da kamana'uuh marakate hã, ta gabuuj hã, ër na-ãäj hẽ da. Taw'ãäts hẽ babä ër ba'yym dó —näng mä Paw-Ro.

¹¹ Paw-Ro maher'ood né paawä sa hã, dooh warahén sa wahë n'aa karën bã tamaa newë bã ta kyyh. Taky daheeh marakate poo masoo n'aa, marakate danäh daheeh. ¹² Dooh baad tado bã ratabëëj bã tabahahëëm do noo gó “Datyyw Banäm Do” häd näng doo bã. Ti hyb n'aa hajõk do rakarën rabah'üüm, rakajaa hyb n'aa paawä panang Pënis häd näng doo bã, t'ïï hẽnh ratab'ëës hyb n'aa paawä tabahahëëm do noo gó. Pënis bã marakate ranu kahej'ëëk,

* 27:9 Jõm Kipur häd näng do Judah buuj rataheb'ëës, nesaa do kawug hõm do rahyb n'aa esee hyb n'aa.

tsyt dëeg hã Keret häd näng doo bä. T'ĩ hēnh dooh tabahēm bä tagajarah hyb n'aa.

¹³ Tii bä, tadu doo bä tabahēm do raty gahōm hēnh, ratsebee bong, h'yy kahasē bong. Rah'yyb däng doo da né hē red'oo mäh. Ti m' resäg toonh marakate mesoo n'aa. Ti m' rabahōm kãn tsyt dëeg nabyy me. ¹⁴ Dawē péj rababoo däg bä kã tak'ëp bah'ood bana kãn. Tsynt dëeg hadäk hēnh naa tabana. Rahepëe däk ti bah'ood tak'ëp hen'aa doo. ¹⁵ Ti m' marakate bah'ood bahēm hōm. Dooh ãã haja bä ãã ahōm bä bah'ood gó. Ti hyb n'aa ãã beréd hōm bah'ood marakate tamahūum hyb n'aa. ¹⁶ Ti m', tsyt dëeg nad'ëed is doo, Kaw-Da häd näng do nu masee me ãã kenaa bong bä bah'ood an'oo bä, tii bä ãã bahaja kãn ãã ej'ooj nã kãn h'oo yb marakate duu me hadäk doo. T'ĩ hēnh dooh denaa hē né paawä bah'ood tabahēm bä, ti hadoo né hē tak'ëp ãã bej'ooj nã kãn. ¹⁷ Ti m' ta gó rabatóg so kãn h'oo marakate agyyb jëe bä hood n'aa. Ti m' ta mawyd n'aa hewëeh doo me ramew'yyd hōm marakate hã tagananabëeh hyb n'aa, maadaka tak'ëp hejooonh do hyb n'aa. Rajeÿm na-ããj hē marakate adëe kã bä hood jó, hood Sirit häd näng do jó. Ti hyb n'aa rabaw'oong bëenh marakate yb mesoo n'aa sekeek doo. Tii bä raberéd hōm bah'ood ty gahēm hēnh marakate bahōm. ¹⁸ Ti m', tak'ëp ketaam do hyb n'aa maadaka marakate hã, jat'iip hadoo rakud bëenh marakate gabuuj tagasakog däk hyb n'aa. ¹⁹ Tamawoob hē tabado däg bä ta ãh, sa daaj hē rabaw'oong bëenh marakate gó ramoo mabok do nahëe paah. ²⁰ Poo hajëe had'yyt hē. Dooh papÿÿj ty ganã wäd bä, sagōoh dooh ji hapëe boo bä, ny nemuun ãã bahōm ãã bahapäh hyb n'aa paawä. Kaneréd bah'ood. Ti hyb n'aa sahōnh hē ãã dejëp ãã ed'oo.

²¹ Hajōō däg ta ãh ranawa bong do jawén paa bä, Paw-Ro bas'ëeg gëet tabaher'oot hyb n'aa. Ti m' taky hadoo:

—Taw'ääts hē né paawä ŷ bë ky dahé ŷ baher'ood wät bä ër nahõm hyb n'aa paawä Keret bä naa. ŷ bë ky dahé bä paawä, dooh né hē paawä bë kamanau bä bë aw'oong bëenh do hä —näng mäh. ²² —Ti hado né hē paawä, bë h'yy ketón manäh. Dooh da dajëp pé ër seeh. Jääm hē marakate karejã hõm da —näng mäh. ²³ —Naga hē, atsëm, P'op Hagä Doo, ŷ hyb n'aa jaw'yuk doo, mejüü ääs, ta karom seeh, hä ŷ takasee hyb n'aa. ²⁴ Hahÿÿ da ääs kyyh: “Eÿÿm manä Paw-Ro. Sesa hä da makametëeh nä. A hyb n'aa da P'op Hagä Do bed'ëep sahõnh hē marakate gó habok doo”, näng mä ääs kyyh. ²⁵ Ti hyb n'aa bë tsebee, bë h'yy kahasē. ŷ h'yy ka'eeh né hē P'op Hagä Do hä. ŷ hapäh baad ub, hä ŷ ääs her'oot do hadoo né hē da ër hä. ²⁶ Hood jó, tsyt dëëg hä bah'ood tapooh da marakate —näng mä Paw-Ro.

²⁷ Ti m' 14 däg äã äh, äã bah'ood mahüüm akajar Adirijat häd näng doo bä. Ti atsëm ub, edaa däk hëëj badäk marakate gó moo b'ook do rahyb n'aa hapäh. ²⁸ Ti m' rametyy tetyy n'aa me. ³⁶ meet mä tahajaa rametyy bä. Ta bahãnh rametyy p'aa hënh. Ta yd jé däg: ²⁷ meet däg mäh. ²⁹ Rajeÿÿm mä pä hä tatapóh bä. Ti hyb n'aa ji meheet pé raw'oong bëenh marakate mesoo n'aa, ta duu hënh kanehõ doo. Ti m' raky n'aa etsëë nayyw hē tabawag hõm hyb n'aa paawä. ³⁰ Ti m' marakate gó moo b'ook do radawäts tuu paawä h'oo yb. Marakate poo hä rabahõ ta mesoo n'aa ken'ooh. Rakarën paawä rakejën hõm sa mahãnh. ³¹ Tii bä warahén sa wahë n'aa hä, warahén sa hä na-ääj hē Paw-Ro ky hadoo mäh:

—Marakate gó moo b'ook do ranayyw bä, dooh da bë edëb bä —näng mäh.

³² Ti m' warahén ragekyd bong h'oo mesoo n'aa. Tame tabahop ran'oo bä.

³³ Ti m' tapaj'ëë bä däg, Paw-Ro etsëë sahõnh hẽ rabawa hyb n'aa. Hahỹ d' mä ta kyyh:

—14 äã ä däg dooh bë awa boo bä, bë h'yy ketón padëek do hyb n'aa. ³⁴ Ti hyb n'aa, tak'ëp ý betsëë bë hã bë bawa hyb n'aa bë waa. Taw'ääts hẽ bë h'yyb hejooj padäg bë bedëp hyb n'aa —näng mäh. —Edëp da bëëh, baad ub da sahõnh hẽ —näng Paw-Ro.

³⁵ Ti m' Paw-Ro baher'ood wät jawén paa bä sa hã, tado däk päw, ti m' taky n'aa ets'ëë wät P'op Hagä Do hã sahõnh hẽ ramaa napäh bä. Taganabäh hõm tii bä, tii b' tabawa kãn. ³⁶ Ti m' ta wób rah'yy kahasë bong, rabawa kãn tii bä. ³⁷ Sahõnh hẽ marakate gó habok do 276 ajyy. ³⁸ Ti m' rah'yy kajäk do pénh sahõnh hẽ rabawa bong do jawén paa bä, radewäts bëënh tiriig, marakate häd gasakog däk hyb n'aa.

³⁹ Ti m' tabawag hõm bä kä, marakate gó moo b'ook doo, dooh rahapëë bä tsyt dëëg. Tii b' rahapäh tagajarah yb hood banäng bä. Rah'yy kajäk t'ĩ hënh marakate badäng hyb n'aa paawä. ⁴⁰ Ti m' ragekyd bong ta mesoo n'aa. Ti m' rapyn hõm ta du ewöd n'aa ramaw'yyd däk do paah. Ti m' ragaj'eej däg kãn pään gaeh do tah'ũm doo, ta poo bä hadäk doo. Tii bä kä, marakate bahõm kãn hood hanäng hënh. ⁴¹ Ti m' hood wajau do hã marakate badëë këë. Hood jó ta poo baa këë. Ti hyb n'aa ta duu hënh takameb'ood wät maadaka an'oo bä.

⁴² Tii bä kä, warahén rakarën radejëëb paawä radewäts b'ëëh do paa ramahũm do sa sii, ranatsóm hõm hyb n'aa sa mahãnh. ⁴³ Ti hadoo né hẽ dooh sa wahë n'aa an'oo bä radejëëb bä, Paw-Ro tat'yyd mehĩn do hyb n'aa. Ti m' warahén sa wahë n'aa mejũú jé hatsóm do rakajäk hyb n'aa tame, rabatsóm hõm hyb n'aa hood hakëë hënh. ⁴⁴ Ta wób, nats'oom do tamejũú sekeek do hã rakamesoo hyb

n'aa, rabahõm hyb n'aa hood hakëë hënh. Tii da né hë kä sahõnh hë ãã kaja nä kån hëëj hã.

28

Tsyt dëëg hã Maw-Ta hãd nãng doo bã rabaym dó panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Sahõnh hë ãã babë padëëk bã ta nabyy me, ãã heen n'aa enã däg Maw-Ta ta ti tsyt dëëg hãd. ² Ti m' tsyt dëëg bã habong do ky en'yym sahõnh hë ãã hã. Ti m' naëng adoos do hyb n'aa, bahahëëm do hyb n'aa, ragahõ jat tëëg, ãã rats'yyt ãã katëng hyb n'aa. ³ Paw-Ro kab'ood däk tëëg. Tadawãts toonh bã hahõng doo me, batëë däk do hyb n'aa aw'yy bana tadawãts toonh do mahang, ta moo hã tabegëëj däk bã adäg däk. ⁴ Ti m' tsyt dëëg bã habong do rabahapãh bã aw'yy ta moo hã kas'ëë däk doo, raher'oot rabab'ëëh bã:

—Hahÿ aj'yy tahyb n'aa pé ji naheb'oooh doo. Kedëëb wãd né hë paawã akajar me naa, hÿÿ kä da tadajëb kån ji sãm heb'aanh do an'oo bã —näk mäh.

⁵ Ti m' aw'yy Paw-Ro tsawyh wãt tëëg hõõ me ta moo hã kas'ëë däk doo. Dooch tadateej bã ta hã, baad tabawãt. ⁶ Ti m' tsyt dëëg buuj ragada ta moo dap'uung s'ëëg bã, ragada na-ããj hë tadagõn jëë bã. Bãp peej ragada ta hã. Dooch tadateej bã ta hã, ti hyb n'aa m' ta see hado däk rahyb n'aa newë däk ta hã. Tak'ëp haj'ap do red'oo mäh.

⁷ Ta tii bã p'eets hë ti anãng hëëj uuh, Pubirijo hãd nãng do ma. Tsyt dëëg buuj sa wahë n'aa tii. Baad ãã tagadoo ta tób bã. Tamawoob hë ãã ãh ta tii bã. ⁸ Ta yb nahëë nãng tagëë bã. Oom ta hã, w'oo gatsëg ta hata. Ti m' Paw-Ro beg'ããs tahagã hënh. Ti m' taky n'aa etsëë P'op Hagã Do hã ta nahëë hyb n'aa. Taky n'aa ets'ëë wãt jawén paa bã ta moo tadasooh ta nuu gó. Ti m' aj'yy bahas'oo däk. ⁹ Ti jawén paa bã tsyt dëëg hã haj'eenh doo, nahëë en'ÿÿh doo,

an'aa Paw-Ro wë. Heso hõm né m' tii d' ênh. ¹⁰ Baad ub ãã tsyt dëëg buuj raweh'ëëh. Ta jawén kä, ãã tsyym kasok bä, ãã hã rabanoo sahõnh hë ãã mahũũm doo, ãã batsëg hõm do waa n'aa na-ãäj hë.

¹¹ Tamawoob hë kamarab tsyt dëëg hã ãã baj'eenh do jawén paa bä, ãã gatsëg t'oonh marakate gó Aresân-Dirija hënh hana doo gó, tsyt dëëg hã tabahahëem noo gó tab'ëës doo. Marakate poo hã sa kabarii kawareeh do sa heen n'aa badäk, Kas-Tor, Porus häd enäh doo. ¹² Ti m' ãã kajaa panang Sirakus häd näng doo bä. Tamawoob hë ãã äh tii bä ãã tab'ëës. ¹³ Tii b' naa ãã bahõm ta nabyy me had'yyt hë. Ti m' ãã kajaa panang Resijo häd näng doo bä. Jati pé bah'ood bana, ãã ty gahõm hënh tabahëm. Ti m' jat'iip hadoo ãã kaja hõm panang Putewori häd näng doo bä. ¹⁴ Tii bä ãã kat'aa Jesus hã h'yy ka'eeh do sa hã. Äã rats'yyt ãã baym hyb n'aa dó 7 ta äh sa pa. Tagadëëg ub kä Roma bä ãã kaja hõm kân. ¹⁵ Jesus hã h'yy ka'eeh do Roma bä habong do heen n'aa enä däk né hë ãã ky n'aa hã. Ti hyb n'aa rawén na, ãã ragadoo hyb n'aa panang Apijo häd näng doo bä, panang buuj rakahet'aa doo bä. Ta wób ãã ragadaa däk Tamawoob hë Taber-Nas häd näng doo bä. Ti m' Jesus hã h'yy ka'eeh do Paw-Ro bahapäh bä, tatsebee wät, ti m' P'op Hagä Do hã taky hadoo:

—Taw'ääts hë mamejõ nä do hyb n'aa Jesus hã h'yy ka'eeh doo —näng mä ta kyyh.

¹⁶ Äã kaja hõm bä Roma bä, ranoo ta m'aa hënh Paw-Ro bagä. Sét hë warahén ta hagä n'aa.

Roma bä Jesus ky n'aa Paw-Ro her'oot do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁷ Ti m' tamawoob hë däg mä ta äh, Paw-Ro mejũũ ranaëënh hyb n'aa sahõnh hë Judah buuj sa wahë n'aa,

Roma bä habong doo. Ti m' rabana bä, Paw-Ro ky hadoo sa hä:

—Wakān haa —näng mäh. —Dooch ŷ mo haj'aa kad'oo pé er wakān sa hä, er wahē makū rabahed'oo do paa hä na-āāj hē. ŷ ramaso dāk Jerusarēnh bä, tii bä ŷ ran'oo dāk Roma buuj sa moo gó. ¹⁸ Hä ŷ rabeaanh jawén paa bä, rakarēn né hē paawä ŷ raberéd hōm. Dooch ŷ mo haj'aa kadoo bä ta hyb n'aa ŷ radaj'ēep hyb n'aa paawä, ti hyb n'aa rakarēn ŷ raberéd hōm. ¹⁹ Dooch Judah buuj, er wakān, rakarēn ŷ reréd hōm bä. Ti hyb n'aa ŷ betsēē, Sesa hä ŷ taky n'aa etyy, hä ŷ raky tapaa do ky n'aa hä. ŷ ti dooch ŷ ky kes'ēem pé er wakān sa hä. ²⁰ Ti hyb n'aa ŷ mejūū bē ranaēēnh ŷ baher'oot hyb n'aa bē hä —näng mäh. —Isaraéw buuj sa hä P'op Hagä Do ky n'aa enooh do ragada do ŷ gada hyb n'aa né hē babä ŷ wén gēēt ŷ moo kamewyyt haak sapuuw hadoo doo me —näng mä Paw-Ro.

²¹ Ti m' Judah buuj sa wahē n'aa Roma bä habong do raky hadoo Paw-Ro hä:

—Dooch āā gadoo pé kerih do Judah häj n'aa bä naa a ky n'aa. Dooch na-āāj hē er wakān t'īī hēnh naa han'aa do rer'ood bä baad nadoo pé a ky n'aa —näk mäh. ²² — Āā karēn paawä āā maa napäh h'ēēd hado a hä pé papuuuj hadoo do ky n'aa. Jé pad'yyt hē baad nadoo doo me rabaher'oot ta ti papuuuj ky n'aa hä —näk mäh.

²³ Ti m' raky kajäg dāk Paw-Ro her'oot do pan'aa hä. Raky kajäk do noo gó hajōk mä kat'aa Paw-Ro hagä hēnh. Tabaher'oot bä, bāp paa tadu doo, tug bä taky keréd hōm mäh. Taher'oot mä sa hä ji P'op Hagä Do bag'āās do ky n'aa. Baad ub mä tabaher'oot sa hä. Mosees erii wät do paa mahang, P'op Hagä Do ky n'aa rod rerih do paa mahang na-āāj hē taner'oot sa hä, Jesus né hē P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo, raky daheeh hyb n'aa. ²⁴ Sa mahang raky daheeh mä Paw-Ro her'oot do hä. Ta wób mä dooch

raky dahé bä. ²⁵ Séd h'yyb nahedoo maa new'ëë do sa mahang. Paw-Ro her'oot do jawén paa bä Isajas erih do paa P'op Hagä Do Sahee kyyh, radu doo hah'üüm doo. Hahÿÿ d' mä Paw-Ro her'oot sa hä P'op Hagä Do Sahee kyyh Isajas hä:

²⁶ “Ahöm da sa wë. Hahÿÿ da da mamaher'ood sa hä: ‘Bë maa napëë né paawä, dooh bë maa newë bä. Bë hegãã né paawä, dooh bë hapëë bä’, noo da sa hä.

²⁷ Sa h'yyb tym gó abaa padëëk do hado däk.

Dooh d' rah'yy kadawuung wäd bä.

Sa nabuuj ragetsëë höm.

Sa matym ty kajaã höm.

Tii da tanado bä paawä,

rabahapäh né paawä,

ramaa napëë né paawä,

h'yy kadewuung né paawä,

wë ÿÿ rah'yy kawereem né paawä

hä ÿ rah'yy ka'eeh hyb n'aa.

Hä ÿÿ rah'yy kasadëë bä paawä ÿ t'yyd mehīn sa hä.”*

²⁸ Ti m' Paw-Ro ky hadoo ënh:

—ÿ karën bë heen n'aa enäh hahÿÿ hä: Hÿÿ kä da, ji P'op Hagä Do ed'ëëp do ky n'aa Judah buuj nadoo do sa hä da takaher'oot. Ti raky daheeh da —näng mä Paw-Ro.

[²⁹ Ti m' ta tii da Paw-Ro baher'oot jawén paa bä sa hä, ah'üüm mäh. Ky ked'aak mä ramahöm me sa da hadoo do hä.]

³⁰ Ti m' pawóp hē ta baab sa tób bä Paw-Ro bagëë wät. Tapaag had'yyt mä ta sām tób danäh hä. Baad mä tagadoo sahōnh hē ta wë hegããs doo. ³¹ H'yyb neÿÿm doo me taher'oot P'op Hagä Do bag'ããs do ky n'aa. Dooh hewaat

* 28:27 Isajas 6.9-10

péh ta hã. Tametëek mä Jesus Kristo Tak'ëp Hyb N'aa
Jawyky Do ky n'aa. Jããm hẽ kä hahỹ panyyg.

Pop Hagä Do Panyyg Hanäm Do Hahÿÿh
 The New Testament in the Nadëb language of Brazil (BR:mbj:Nadëb)
 O Novo Testamento na língua Nadëb do Brasil
 copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Nadëb (Nadëb)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Nadëb

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-29

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 13 Mar 2019 from source files dated 12 Mar 2019

c5681c4e-55f8-5b64-badf-af07c5e28afc